د پوهني وزارت

اسلامي ښوونه او روزنه

اتم ټولګی

اسلامي ښوونه او روزنه - اتم ټولګی

Ketabton.com

د چاپ کال: ۱۳۹۸ هـ . ش.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملي سرود

دا وطن افغانستان دی
دا عزت د هر افغان دی
کور د سولې کور د تورې
هر بچی يې قهرمان دی
دا وطن د ټولو کور دی
د بلوڅو د ازبکو
د پښتون او هزاره وو
د ترکمنو د تاجکو
ورسره عرب، گوجر دي
پاميريان، نورستانيان
براهوي دي، قزلباش دي
هم ايماق، هم پشه يان
دا هېواد به تل ځليږي
لکه لمر پر شنه آسمان
په سينه کې د آسيا به
لکه زړه وي جاويدان
نوم د حق مو دی رهبر
وايو الله اکبر وايو الله اکبر

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

د پوهنې وزارت

اسلامي ښوونه او روزنه

اتم ټولګی

د چاپ کال: ۱۳۹۸ هـ . ش.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب ځانګړتیاوې

مضمون: اسلامي ښوونه او روزنه

مؤلفین: د تعلیمي نصاب د اسلامي ښوونې او روزنې دیپارتمنت د درسي کتابونو مؤلفین

اډیټ کوونکي: د پښتو ژبې د اډیټ دیپارتمنت غړي

ټولګی: اتم

د متن ژبه: پښتو

انکشاف ورکوونکی: د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تألیف لوی ریاست

خپروونکی: د پوهنې وزارت د اړیکو او عامه پوهاوي ریاست

د چاپ کال: ۱۳۹۸ هجري شمسي

د چاپ ځای: کابل

چاپخونه:

برېښنالیک پته: curriculum@moe.gov.af

د درسي کتابونو د چاپ، وېش او پلورلو حق د افغانستان اسلامي جمهوریت د پوهنې وزارت سره محفوظ دی. په بازار کې یې پلورل او پېرودل منع دي. له سرغړوونکو سره قانوني چلندکیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پوهنې د وزیر پیغام

اقرأ باسم ربک

د لوی او ښښونکي خدای ﷻ شکر په ځای کوو، چې موږ ته یې ژوند رابښلی، او د لوست او لیک له نعمت څخه یې برخمن کړي یو، او د الله تعالی پر وروستي پیغمبر محمد مصطفی ﷺ چې الهي لومړنی پیغام ورته (لوستل) و، درود وایو.

څرنګه چې ټولو ته ښکاره ده ۱۳۹۷ هجري لمریز کال د پوهنې د کال په نامه ونومول شو، له دې امله به د ګران هېواد ښوونیز نظام، د ژورو بدلونونو شاهد وي. ښوونکی، زده‌کوونکی، کتاب، ښوونځی، اداره او د والدینو شوراګانې د هېواد د پوهنیز نظام شپږګوني بنسټیز عناصر بلل کیږي، چې د هېواد د ښوونې او روزنې په پراختیا او پرمختیا کې مهم رول لري. په داسې مهم وخت کې د افغانستان د پوهنې وزارت د مشرتابه مقام، د هېواد په ښوونیز نظام کې د ودې او پراختیا په لور بنسټیزو بدلونونو ته ژمن دی.

له همدې امله د ښوونیز نصاب اصلاح او پراختیا، د پوهنې وزارت له مهمو لومړیتوبونو څخه دي. همدارنګه په ښوونځیو، مدرسو او ټولو دولتي او خصوصي ښوونیزو تأسیساتو کې، د درسي کتابونو محتوا، کیفیت او توزیع ته پاملرنه د پوهنې وزارت د چارو په سر کې ځای لري. موږ په دې باور یو، چې د باکیفیته درسي کتابونو له شتون پرته، د ښوونې او روزنې اساسي اهدافو ته رسېدلی نشو.

پورتنیو موخو ته د رسېدو او د اغېزناک ښوونیز نظام د رامنځته کولو لپاره، د راتلونکي نسل د روزونکو په توګه، د هېواد له ټولو زړه سواندو ښوونکو، استادانو او مسلکي مدیرانو څخه په درناوي هیله کوم، چې د هېواد بچیانو ته دې د درسي کتابونو په تدریس، او د محتوا په لېږدولو کې، هیڅ ډول هڅه او هاند ونه سپموي، او د یوه فعال او په دیني، ملي او انتقادي تفکر سمبال نسل په روزنه کې، زیار او کوښښ وکړي. هره ورځ د ژمنې په نوي کولو او د مسؤولیت په درک سره، په دې نیت لوست پیل کړي، چې د نن ورځې ګران زده‌کوونکي به سبا د یوه پرمختللي افغانستان معماران، او د ټولنې متمدن او ګټور اوسېدونکي وي.

همدا راز له خوږو زده کوونکو څخه، چې د هېواد ارزښتناکه پانګه ده، غوښتنه لرم، څو له هر فرصت څخه ګټه پورته کړي، او د زده کړې په پروسه کې د ځیرکو او فعالو ګډونوالو په توګه، او ښوونکو ته په درناوي سره، له تدریس څخه ښه او اغېزناکه استفاده وکړي.

په پای کې د ښوونې او روزنې له ټولو پوهانو او د ښوونیز نصاب له مسلکي همکارانو څخه، چې د دې کتاب په لیکلو او چمتو کولو کې یې نه ستړې کېدونکې هلې ځلې کړې دي، مننه کوم، او د لوی خدای ﷻ له دربار څخه دوی ته په دې سپېځلې او انسان جوړوونکې هڅې کې بریا غواړم.

د معیاري او پرمختللي ښوونیز نظام او د داسې ودان افغانستان په هیله چې وګړي یې خپلواک، پوه او سوکاله وي.

د پوهنې وزیر

دکتور محمد میرویس بلخي

(c) ketabton.com: The Digital Library

لړلیک

لوست	سرليک	مخ
لومړی لوست	د ونو کينولو او کښت کرلو ارزښت	۱
دويم لوست	په پلورلو کې رښتيا ويل	۵
دريم لوست	د ګاونډي حقوق	۹
څلورم لوست	ګاونډي ته د تکليف رسولو ګناه	۱۲
پنځم لوست	کينه لويه ګناه ده	۱۵
شپږم لوست	د مور او پلار حقوق	۱۸
اووم لوست	د مور حق	۲۱
اتم لوست	په اسلامي شريعت کې معاملات	۲٤
نهم لوست	د بيعې فقهي اصطلاحات (۱)	۲٦
لسم لوست	د بيعې فقهي اصطلاحات(۲)	۲۸
يوولسم لوست	د بيعې فقهي اصطلاحات (۳)	۳۱
دولسم لوست	بيعه	۳۳
ديارلسم لوست	د بيعې شرطونه	۳٥
څوارلسم لوست	د بيعې ډولونه (۱)	۳۹
پنځه لسم لوست	د بيعې ډولونه (۲)	٤۱
شپاړلسم لوست	خيار شرط (د خيار شرط تعريف او احکام ئې)	٤۳
اوولسم لوست	خيار رؤيت	٤٥
اتلسم لوست	خيار عيب	٤۷
نولسم لوست	منعه شوې بيعې (باطله بيعه)	٤۹
شلم لوست	ښکاره بلنه	٥۱
يوويشتم لوست	د حق دعوت له اوريدو څخه د مکې مکرمې د زايرينو منع کول	٥٤
دوه ويشتم لوست	د مخالفينو لخوا د دعوت د خپريدو مخنيوی	٥۷
دروېشتم لوست	ابوطالب ته د قريشو د پلاوي ليږدول	٥۹
څلرويشتم لوست	د حبشې په لور هجرت	٦۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوست	سرليک	مخ
پنځه ويشتم لوست	د حبشې د مهارجرينو پر خلاف د قريشو دسيسه	٦٣
شپږويشتم لوست	د حمزه (رض) د اسلام راوړل	٦٧
اوويشتم لوست	د عمر رضي الله عنه مسلمانيدل	٦٩
اته ويشتم لوست	هر اړخيز پريکون	٧٣
نهه ويشتم لوست	د غم کال (عام الحزن)	٧٦
دېرشم لوست	طايف ته د رسول الله ﷺ د سفر تفصيل	٧٨
يو دېرشم لوست	د عقبې لومړنى بيعت	٨٢
دوه دېرشم لوست	د عقبې دويم بيعت	٨٦
دري دېرشم لوست	ظلم تورتم او تيارې دي	٩٠
خلور دېرشم لوست	د نرم خوى فضيلت	٩٢
پنځه دېرشم لوست	زغم او حوصله	٩٥
شپږدېرشم لوست	بدخويونه (١)	٩٨
اوه دېرشم لوست	بدخويونه (٢)	١٠١
اته دېرشم لوست	نيشه يي توکي	١٠٣
نهه دېرشم لوست	فاسده بيعه	١٠٥
خلوېښتم لوست	مکروهه بيعه	١٠٧
يو خلوېښتم لوست	اقاله	١١٠
دوه خلوېښتم لوست	د مرابحې بيعه	١١٢
دري خلوېشتم لوست	د توليې بيعه	١١٤
خلور خلوېښتم لوست	ربا (سود)	١١٦
پنځه خلوېښتم لوست	قرض	١١٨
شپږ خلوېښتم لوست	د صرف بيعه	١٢١
اوه خلوېښتم لوست	د سلم بيعه	١٢٣
اته خلوېښتم لوست	رهن (گروي)	١٢٦
نهه خلوېښتم لوست	اجاره	١٢٩

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړی لوست

د ونو کښینولو او کښت ارزښت

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ: رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ «مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَغْرِسُ غَرْسًا أَوْ يَزْرَعُ زَرْعًا فَيَأْكُلُ مِنْهُ طَيْرٌ أَوْ إِنْسَانٌ أَوْ بَهِيمَةٌ إِلَّا كَانَ لَهُ بِهِ صَدَقَةٌ.» متفق عليه

د راوي پېژندنه

د دې حديث شريف د راوي نوم حضرت انس رضي الله عنه او د پلار نوم يې مالك انصاري دی. د پيغمبر ﷺ په کور کې لوی شوی او پوره لس کاله يې د پيغمبر ﷺ خدمت کړی دی. د فقهاوو او مجتهدو اصحابو له جملې څخه ګڼل کېږي. پيغمبر ﷺ ورته د اوږده عمر، په مال کې د برکت او جنت ته د تللو دعا کړې ده، له همدې امله يې د نورو اصحابو په پرتله د نبي کريم ﷺ څخه زيات احاديث روايت کړي دي. نوموړی د هجرت په ۹۳ کال د بصرې په ښار کې وفات شوی دی.

معناوې	لغتونه
ونې کينوي	۱. يَغْرِسُ:
کينول	۲. غَرْسًا:
کښت کړي	۳. يَزْرَعُ:
الوتونکې مرغه	۴. طَيْرٌ:
څاروی	۵. بَهِيمَةٌ:

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حديث شريف معنا

له حضرت انس رضی الله عنه څخه روايت دی چې پيغمبرﷺ وفرمايل: څوک چې ونې کينوي او يا کښت وکري او بيا له دغې ونې او کښت څخه مرغه يا انسان او يا څاروی وخوري، په ريښتيا چې دغه ټول ورته صدقه گرځي او ثواب يې ورکول کيږي.

د حديث شريف حکمت

د زيات شمېر ژوو ژوند په کرنې او زراعت پورې تړلی دی او بې له شکه هر ډول کرنه او زراعت د انسان په پايښت او د هغه د ژوند د چاپيريال په ښکلا کې اغېزه لري. هوا صافوي، د سيلابونو او زلزلو پر مهال ځمکه له خرابوالي څخه ساتي. زموږ د ژوند فضا پاکه او چاپيريال زرغونوي، ضرر رسونکي گازونه لکه کاربن دای اکسايد جذبوي او اکسيجن توليدوي.

هر ډول مېوې دانې چې زموږ د لومړنيو اړتياوو څخه دي، د کرکيلې له لارې راځي کرکيلې ته پا ملرنې او له ځمکو څخه لازموگټو پورته کولو په نړۍ کې بې شميره تمدونونه زيږولي دي.

نن هم چې کومو هېوادونو کرنې او مالدارۍ ته شا کړې، د لوږې له خطر او د ژوند د چاپيريال ککړتيا او د سيلابونو او د ځمکو د ښويدلو له گواښ سره مخامخ دي. څرنگه چې کرنه او د چاپيريال شينوالی د تمدن له اړينو بېلگو څخه دي، نو له دې امله د پيغمبرﷺ په تعليماتو کې ځانگړی مقام لري.

فعاليت

زده کوونکي دې په ډله ييزه توگه د ونو کښينولو د گټو په اړه بحث وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حديث شريف ګټې

۱. د چاپېريال ساتنه: د ژوند لپاره غوره چاپېريال هماغه دی چې خورا سمسور وي، ښکلې اوبه او پاکه هوا ولري او د ټولو ساکښو د ژوند کولو لپاره چې يو د بل د ژوند د اړتياوو پوره کوونکي دي برابر وي، دغه ډول چاپېريال هغه وخت جوړېدای شي چې په ونو او کښتونو سمسور وي او سمسورتيا ته يې ځانګړې پاملرنه وشي.

۲. د ونو کښېنولو ارزښت: نيالګيو کښېنولو او کرنې ته پاملرنه يوازې د معاصرې زمانې غوښتنه نه ده، بلکې اسلام لا له پخوا په فکري او عملي لحاظ دغه مهم او اړين کار ته ځانګړې پاملرنه کړې.

۳. د کرنې اهميت: کرنه د ژوند د تامين او له لوږې او بې کارۍ سره د مبارزې تر ټولو مهمه لار او د تمدن غوره بېلګه ده؛ ځکه پيغمبر صلى الله عليه وسلم مسلمانانو ته ځانګړې دستورونه ورکړي تر څو د ونو او کښتونو د له منځه وړلو څخه ځان وژغوري او د ساتلو هڅه يې وکړي.

۴. نورو ته د خير رسول: مسلمانان بايد داسې کارونه وکړي چې خير يې يوازې بندګانو ته نه بلکې ټولو ساکښو ته ورسېږي او له دې لارې د ثواب مستحق وګرځي.

۵. د غذايي توکو برابرول ثواب لري: څرنګه چې يو انسان ته د غذا برابرول ثواب لري، همدارنګه د يو الوتونکي او يا ژوي لپاره يې برابرول هم ثواب لري.

۶. د ونو کښېنول تل پاتې صدقه ده: د ونو کښېنول او کرنه داسې يوه صدقه ده چې تر څو ونه او يا کښت موجود وي، د کرونکي لپاره به يې ثواب وي.

فعاليت

زده کوونکي دې دوه ډلې شي او د چاپېريال د ساتنې په باره کې دې سره بحث وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه

۱. د حدیث شریف راوي معرفي کړئ.
۲. د حدیث شریف لنډه معنا بیان کړئ.
۳. د حدیث شریف ګټې ذکر کړئ.

کورنۍ دنده

۱. د لوست حدیث له معنا سره حفظ کړئ.
۲. د چاپېریال خرابولو د ضررونو په باره کې یوه لنډه مقاله ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دویم لوست

په پلورلو کې رښتیا ویل

عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنهُما قَالَ: مَرَّ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِطَعَامٍ وَقَدْ حَسَّنَهُ صَاحِبُهُ، فَأَدْخَلَ يَدَهُ فِيهِ فَإِذَا طَعَامٌ رَدِيءٌ، فَقَالَ: ((بِعْ هَذَا عَلَى حِدَةٍ، وَهَذَا عَلَى حِدَةٍ فَمَنْ غَشَّنَا فَلَيْسَ مِنَّا)). مسند أحمد.

د راوي پېژندنه

د دې حدیث شریف راوي عبدالله رضي الله عنه د عمر بن خطاب رضي الله عنه زوی د قریشو له قبیلې څخه دی. په کوچنیوالي کې یې ایمان راوړ او له خپل پلار سره یې مدینې منورې ته هجرت وکړ. د فقهاوو او علماوو اصحابو له جملې څخه دی.

لغتونه	معناوې
١. حَسَّنَهُ:	ښایسته کړی یې و
٢. رَدِيءٌ:	خراب
٣. بِعْ:	وپلوره
٤. فَمَنْ غَشَّنَا:	چا چې له موږ سره دوکه وکړه
٥. فَلَيْسَ مِنَّا:	له موږ څخه نه دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حديث شريف اجمالي معنا

د عبدالله ابن عمر رضي الله عنه څخه روايت دی چې يوه ورځ پيغمبر ﷺ د غلې د پلورونکي تر څنگ تېر شو چې غله يې (پيرودونکو) ته ښايسته کړې وه. (ښې او وچې دانې يې د ډېرۍ له پاسه او د خلکو مخې ته اچولې وې، خو لمدې او خرابې دانې يې ترې لاندې کړې وې). پيغمبر ﷺ خپل لاس مبارك ورننويست، کړ ويې ليدل چې لمدې اوخرابې دانې يې لاندې پټې کړې دي، نو ورته يې وفرمايل:

ښه غله بيله او خرابه بيله وپلوره او يوه شه چې څوك موږ ته دوکه راکوي له موږ (مسلمانانو) څخه نه دی.

د حديث شريف حکمت

د نورو د مال د لاس ته راوړلو په مقصد دوکه کول او خلك غولول له هغو ناوړو خويونو څخه دي، چې د خلکو ترمنځ د دښمنۍ تخم شيندي، د اړيکو د خرابوالي او جگړو لامل گرځي او د بې باورۍ فضا را منځ ته کوي، د وگړو مال، وخت او ابرو ته خورا زيان اړوي، اقتصادي چارې کمزورې کوي، د راکړې ورکړې اخلاق او د سوداگرۍ کار او بار خرابوي.

او که چېرې له صداقت څخه کار واخيستل شي، سوداگر ښه سامان وارد کړي او د خپل مال د عيب په ښکاره کولو يې په مناسب قيمت وپلوري، نو الله تعالی به يې د خپلو بندگانو په زړونو کې گران او په ځان او مال کې به يې برکت واچوي، خلك به د دوکې، فريب او زيان منې له تشويشه خلاص شي او په يو بل به د باور او اعتماد په فضا کې ژوند وکړي.

فعاليت

په معاملاتو او سوداگرۍ کې بايد دوکه او تېرايستنه ونکړو؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حدیث شریف ګټې

۱. **د بازار کنترول**: لازمه ده چې د سوداګرۍ او تجارتي کړنو څارنه وشي، پکار ده چې چارواکي د بازار څارنه وکړي او د اخلاقو له پلوه کمزوري او فرصت غوښتونکي کسان پرې نږدي چې د چل، دوکې او تېرایستنې له لارو خلکو ته زیان ورسوي.

۲. **د معاملو د ونیوالی**: هر مسلمان سوداګر مکلف دی چې ښه او بد جنس جلا وپلوري او د خپل جنس اوصاف په څرګند ډول بیان کړي.

۳. **فریب او دوکه بدګڼل**: اسلام چې د عدالت، انصاف، ریښتینولۍ او امانتدارۍ دین دی، له فریبکار او هغه انسان څخه چې ټولنیزې اړیکې خرابوي او د دښمنیو لامل ګرځي، دومره کرکه لري چې هغه د کاملو مسلمانانو له جملې څخه نه بولي او دا اعلانوي چې خلک دې د ده دغه ناوړه عمل اسلام ته نه منسوبوي.

۴. **پر شفافیت او ریښتینولۍ ولاړ اقتصاد**

د ټولنې اقتصاد هغه وخت ښه پرمختګ کولای شي چې د مالونو تبادله او ګټه د دواړو خواوو پر مصلحتونو ولاړه وي او معامله په پاک ډول له انصاف څخه په ډکه فضاء د دواړو خواوو په کامل رضایت او خوښۍ سرته ورسېږي. دا ښکاره خبره ده چې په دوکه او چل ول باور او صداقت له منځه ځي او کوم لوری چې دوکه یې خوړلې وي هېڅکله خوښ او راضي نه وي.

له دې امله لازم دي چې د ټولنې ټول وګړي له دوکې او فریب څخه ځانونه وساتي او نور هم د دوکې او فریب له ضررونو څخه خبر کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه

۱. د عبدالله ابن عمر رضي الله عنه ژوند په لنډه توګه بیان کړئ.
۲. دوکه په ټولنه کې کومې ناوړه پایلې رامنځته کوي؟ واضح یې کړئ.
۳. د حدیث شریف له ګټو څخه درې ګټې ولیکئ.
٤. لاندې کلمې معنا کړئ:
أ. حَسَّنَهُ.
ب. فَأدْخَلَ يَدَهُ.
ج. فَمَنْ غَشَّنَا.

کورنۍ دنده

۱. دغه عبارت حفظ کړئ (فَمَنْ غَشَّنَا فَلَيْسَ مِنَّا).
۲. له لاندې عنوانونو څخه یو عنوان غوره او د هغه په هکله یوه مقاله ولیکئ، چې له پنځو کرښو څخه کمه نه وي:
أ- په معاملو کې د فریبکارۍ ضررونه.
ب- په ټولنیز ژوند کې د دوکې ضررونه.
ج- په ازموینه کې دوکه (نقل) کول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ګاونډي حقوق

عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: ((مَازَالَ جِبْرِيلُ يُوصِينِي بِالْجَارِ حَتَّى ظَنَنْتُ أَنَّهُ سَيُوَرِّثُهُ)). متفق عليه.

د کلماتو معنا

۱- مَازَالَ: تل.
۲- الْجَار: ګاونډی.
۳- ظَنَنْتُ: ګومان مې وکړ.

د حديث شريف اجمالي معنا

له حضرت عبدالله ابن عمر رضي الله عنه څخه روايت دی چې پيغمبر صلی الله علیه وسلم وفرمايل: تل به جبرئيل علیه السلام (د الله تعالى له لوري) ماته دګاونډي په هکله توصيه کوله، تردې چې ما فکر وکړ، چې په ميراث کې به ورته برخه ورکړي (يعني د يو چا له مړينې وروسته به يې ګاونډی هم د نورو وارثانو په څير د مړي له مال څخه برخه اخلي).

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حدیث شریف حکمت

انسان په خپل ژوند کې پر مور، پلار، اولادونو او دوستانو سربېره له ګاونډیو سره هم ځانګړې اړیکې لري.

تر ټولو لومړی هغه څوک چې په غم او ښادۍ کې زموږ پر شاوخوا را ټولېږي ګاونډیان دي، که د چا اړیکې له خپلو ګاونډیانو سره نیکې وي، له ډېرو خواوو څخه به په امن او ډاډ کې وي او د هغوی له تجربو څخه به ګټه اخلي.

او له ګاونډیانو سره د اړیکو د خړیدو په صورت کې به انسان له هر لوري د خطر احساس کوي او یو د بل له لیدلو څخه به کرکه کوي او ډېر ژر به یې ځاني، مالي او رواني ډاډ له منځه ولاړ شي.

له ګاونډیو سره د اړیکو ښه والی په خپلو کې د حقوقو په رعایت کولو پورې تړاو لري، بناءً پیغمبرﷺ په دې او نورو ډېرو احادیثو کې د ګاونډي مقام او منزلت په خورا تاکیدي اسلوب سره بیان کړی دی.

فعالیت

څرنګه کولی شو د خپلو ګاونډیانو حقوق پر ځای کړو؟ د دې سوال ځواب په ډله ییز ډول ورکړئ.

د حدیث شریف ګټې

۱. د وارث پر ځای د ګاونډي دریدل: ګاونډی هغه چا ته وایي چې ستاسې په شاوخوا کې اوسېږي، اسلام د ګاونډي حقوقو ته دومره پاملرنه کړې ده، چې ګاونډی سره له دې چې میراث نشي وړای، خو د ټولنیزو حقونو له پلوه له هغه چا سره چې میراث وړي، برابر دی.

۲. د ګاونډي پر حقوقو زیات ټینګار: د اسلام ګران پیغمبرﷺ فرمایي: جبرئیل عليه السلام د الله تعالی په امر ما ته تل د ګاونډي په حق کې توصیه او لارښوونه کوله.

۳. له جبرئیل علیه السلام سره د پیغمبرﷺ اړیکې: جبرئیل عليه السلام د ملائکو له جملې څخه هغه ملائکه ده چې پیغمبرﷺ ته به یې وحې راوړله او د دیني کارونو په ور زده کړه کې یې د پیغمبرﷺ استاذي او ملګرتیا کوله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴. گاونډي ته د هر ډول تکليف له رسولو څخه ځان ساتل: که چېرې انسان له گاونډي سره مرسته نشي کولای، نو لږ تر لږه گاونډي ته له ضرر رسولو څخه بايد ډډه وکړي، په بل حديث شريف کې راغلي دي: (هغه کس کامل مسلمان نه دی چې د هغه گاونډی د ده له ضرر څخه په امن کې نه وي).

ارزونه

۱- لاندې کلمې معنا کړئ:

۱. مَازَالَ.

۲. يُوصِينِي.

۳. ظَنَنْتُ.

٤. سَيُوَرِّثُهُ.

۲. د حديث شريف اجمالي معنا ووایاست.

۳. د حديث شريف گټې ووایاست.

کورنۍ دنده

۱. د پورتني لوست حديث شريف له معنا سره حفظ کړئ.

۲. له لاندې موضوعاتو څخه په يوه موضوع کې يوه مقاله وليکئ چې له شپږو کرښو څخه کمه نه وي.

أ- د گاونډي حقوق.

ب- گاونډي ته د ضرر رسولو ډولونه.

ج- گاونډي ته د ضرر نه رسولو څرنگوالی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګاونډي ته د تکليف رسولو ګناه

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: ((وَاللهِ لَايُؤْمِنُ، وَاللهِ لَا يُؤْمِنُ، وَاللهِ لَا يُؤْمِنُ. قَالُوا: وَمَا ذَاكَ يَا رَسُولَ اللهِ؟ قَالَ: الْجَارُ لَا يَأْمَنُ جَارُهُ بَوَائِقَهُ. قَالُوا: يَا رَسُولَ اللهِ وَمَا بَوَائِقُهُ؟ قَالَ: شَرُّهُ.)) مسندأحمد

د راوي پېژندنه

نوم يې عبدالرحمن د صخر دوسي زوی او په ابوهريره رضي الله عنه باندې شهرت لري.
د هجرت په اووم کال يې مدينې ته تشريف راوړ او د رسول الله صلی الله علیه وسلم ملتيا يې غوره کړه.
پيغمبر صلی الله علیه وسلم ورته د احاديثو د حفظ د عا وکړه چې له برکته يې د نورو اصحابو په پرتله زيات
شمېر احاديث له رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه روايت کړي دي او د هجرت په (۷۵) کال وفات شو.

د کلماتو معنا

۱- لَا يُؤْمِنُ: د پوره ايمان خاوند کېدای نشي.
۲- الْجَارُ: ګاونډی.
۳- بَوَائِقَهُ: د هغه له ضرر څخه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حدیث شریف اجمالي معنا

له حضرت ابوهریره رضي الله عنه څخه روایت دی چې پیغمبر ﷺ وفرمایل: په الله تعالی قسم چې مؤمن نه دی، په الله تعالی قسم چې مؤمن نه دی، په الله تعالی قسم چې مؤمن نه دی.
صحابه وو وویل: څوک یا رسول الله؟ پیغمبر ﷺ وویل: هغه څوک چې ګاونډی یې له شر څخه په امان کې نه وي.

د حدیث شریف حکمت

ټولنه د وګړو، کورنیو، کلیو او ښارونو څخه جوړېږي. که چېرې د کورنیو او کلیو وګړي ټولنیز آداب مراعات کړي او کوښښ وکړي چې هېڅوک ته یې کوم ضرر ونه رسېږي، په ځانګړې ډول هغه څوک چې ورسره ګاونډیتوب لري، که هغه د کور او کلي ګاونډی وي او که د دفتر یا د کار د ځای، ځکه چې دغه ټول ګاونډیان شمېرل کېږي، په دې صورت کې هېڅکله په ټولنه کې کومه ستونزه نه پیداکېږي او که چېرې پیدا هم شي ډېر ژر حل کېږي. په همدې بناء د اسلام مقدس دین د ګاونډي احترام لازم ګرځولی دی او هغه ته یې له ضرر رسولو څخه منع کړې ده.

د حدیث شریف ګټې

۱. ګاونډي ته ضرر رسول خورا لویه ګناه او حرام کار دی، ځکه چې پیغمبر ﷺ پدې هکله سخت وعید فرمایلی دی او د زیات ټینګار په خاطر یې د الله تعالی په پاک نوم درې ځلې قسم یاد کړ او ویې فرمایل: ((وَاللّٰهِ لَا یُؤْمِنُ وَاللّٰهِ لَا یُؤْمِنُ وَاللّٰهِ لَا یُؤْمِنُ...)) چې دا ګاونډي ته د ضرر رسولو د ګناه په ډېر والي ښکاره دلالت کوي. سره له دې چې د (لَا یُؤْمِنُ) عبارت له مسلمان څخه د ایمان نفې کوي، خو د دې لپاره چې خلک څوک د ګناه په کولو کافر و نه ګڼي، علماء د دې عبارت معنا داسې کوي: (د کامل ایمان خاوند نه دی). بیا هم د حدیث شریف له نص څخه څرګنده معلومېږي چې ګاونډي ته ضرر رسول خورا لویه ګناه ده.

۲. نورو ته د دې ګناه د لوی والي بیانول: ځینې خلک چې د دې ګناه له لوی والي څخه خبر نه وي، ګاونډیانو ته په ضرر نه رسولو کې کومه ځانګړې پاملرنه نه کوي، په همدې بناء لازم دي، چې د دې ګناه لوی والی او خطر خلکو ته په ډاګه بیان کړل شي او که چېرې خلک د دې ګناه له لوی والي څخه خبر شي، نو ارو مرو به ورڅخه ډډه وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

په ټولګي کې په ګروپي شکل ګاونډي ته د ضرر او تکلیف رسولو ځیني مثالونه ووایاست.

ارزونه

۱- د حدیث شریف راوي څوک دی؟ په لنډ ډول يې څرګند کړئ.
۲- د ګاونډیو ځیني حقوق بیان کړئ:
۳- لاندې کلمې معنا کړئ:
أ- لَا يُؤْمِنُ:
ب-الجَارُ:
ج- بَوَائِقَهُ:

کورنۍ دنده

کوم شیان د ګاونډي د ضرر او تکلیف لامل ګرځي؟ پدې اړه پنځه کرښې مقاله ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځم لوست

کینه لویه ګناه ده

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: (إِيَّاكُمْ وَالْحَسَدَ، فَإِنَّ الْحَسَدَ يَأْكُلُ الْحَسَنَاتِ كَمَا تَأْكُلُ النَّارُ الْحَطَبَ.) رواه ابو داود.

د کلماتو معنا

١-الْحَسَدَ: (له نورو څخه د نعمت د زوال هیله).

٢-إِيَّاكُمْ: ځان وساتئ.

٣-يَأْكُلُ الْحَسَنَاتِ: ښېګڼې خوري (له منځه يې وړي).

٤-الْحَطَبَ: لرګي.

د حدیث شریف معنا

له ابوهریرهرضي الله عنه څخه روایت دی چې نبي کریمﷺ وفرمایل: د کینې له بیمارۍ څخه ځان وساتئ ځکه چې کینه د سړي نیک عمل داسې خوري (له منځه وړي) لکه اور چې لرګي سوزوي او له منځه يې وړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حدیث شریف حکمت

د اسلام سپیڅلي دین مسلمانانو ته په مینې، وروږګلوۍ، مرستې او یووالي امر کړی دی او له هر هغه څه چې د اړیکو د زیانمنېدو او ورته د ضرر رسولو لامل ګرځي، منع کړې ده.
دا چې کینه او حسد د بدګومانۍ، کرکې، ازار او تکلیف رسولو اصلي عامل دی، پیغمبرﷺ په کلکه ورڅخه منع فرمایلې ده.

حسد څه ته وایي؟

حسد دا دی چې یو څوک د نورو د نعمتونو د زوال هیله کوي او پر نورو یې د خدای احسان نه لوریږي.

غبطه څه ته وایي؟

غبطه دې ته وایي چې یو څوک د نورو د نعمت په څیر ځانته هم د هماغسې نعمت هیله کوي او د نورو د نعمت زوال نه غواړي، چې دا یو نیک او جایز کار دی.

د حسد ضررونه

ا- حسد مینه، وروړګلوي او ښېګڼې چې ایماني غوښتنې دي، له منځه وړي او پر نورو د ظلم او تېري لامل ګرځي.
ب- حسد د حسد کوونکي د زړه ناولتیا څرګندوي، ځکه چې دی هغه څه چې ځان ته یې خوښوي، نورو ته یې نه خوښوي.
ج- حسد انسان نا ارامه کوي، ځکه چې حسد کوونکی همیشه په دې اندېښنه کې وي چې هغه فلاني ته ولې دومره نعمتونه ورکړل شوي دي او ماته نه دي راکړل شوي، هغه تل د نورو د هوساینې او د ځان د محرومتیا سوچونه کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

د حسد او کينې ځينې نور ضررونه په ګوته کړئ.

د حديث شريف ګټې

۱-د حسد حرام والی: پيغمبرﷺ په خورا سخت اسلوب له کينې کولو څخه منع کړې ده.
۲-حسد نيکي له منځه وړي: حسد سربيره پردې چې لويه ګناه ده، د حسد کوونکي نورې نيکۍ هم له منځه وړي.

ارزونه

۱- لاندې کلمې معنا کړئ:
أ. إِيَّاكُمْ:
ب. يَأْكُلِ الْحَسَنَاتِ:
ج. الحطَبَ:
۲- حسد تعريف او له غبطې سره يې توپير واضح کړئ.
۳- د حسد ضررونه بيان کړئ.

کورنۍ دنده

۱- د لوست حديث شريف له معنا سره حفظ کړئ.
۲- د حسد ضررونه وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مور او پلار حقوق

عن عبد الله بن عمرو، قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم «رِضَا اللهِ فِي رِضَا الْوَالِدَيْنِ، وَسَخَطُ اللهِ فِي و سَخَطِ الْوَالِدَيْنِ» رواه البيهقي في شعب الإيمان.

د راوي پېژندنه

دغه لوی او جليل القدر صحابي عبد الله بن عمرو بن العاص رضي الله تعالی عنه دی، نسب يې له نبي کريم صلی الله عليه وسلم سره په کعب بن لؤي کې يو ځای کېږي.

دغه صحابي عالم، د قرآن کريم قاري او د احاديثو د حافظانو له جملې څخه دی، زيات شمېر احاديث يې روايت کړي دي او د هجرت په (٦٥) کال وفات شو.

د کلماتو معنا

رِضَا اللهِ:	د الله تعالی خوښي.
سَخَطُ اللهِ:	د الله تعالی قهر او غوسه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حديث شريف معنا

د عبد الله بن عمرو بن العاص رضي الله تعالى عنه څخه روايت دی، چې نبي کريم صلی الله عليه وسلم وفرمايل: د الله تعالی خوښي د مور او پلار په خوښۍ او د هغه قهر او غوسه د مور او پلار په قهر او غوسه کې نغښتې ده.

د حديث شريف حکمت

الله تعالی د انسانانو حقيقي خالق دی، مور او پلار په عالم اسباب کې د خپل ماشوم د ودې لپاره زياتې ستونزې ګالي، دوی شپه او ورځ د خپل ماشوم لپاره د خوړو، جامو او د ژوند لپاره د مناسب ځای او سالمې تربيې د برابرولو په هڅه کې وي، له دې امله د الله تعالی په وړاندې د مور او پلار مقام او منزلت ډېر لوړ دی او په ډېرو ځايونو کې يې خپل حق د مور او پلار له حقوقو سره يو ځای ذکر کړی دی، همدا راز رسول اللهﷺ په دې حديث شريف کې هم د الله تعالی له حقوقو څخه چې يو يې د هغه خوښي تر لاسه کول دي د مور او پلار له حقونو سره يو ځای ذکر کړی دی، آن تر دې چې د مور او پلار د حق پر ځای کول يې د الله تعالی د حق پر ځای کول ګڼلي دي.

له مور او پلار سره نېکي کول

له مور او پلار سره نيکي بايد د دوی په ژوند او هم د دوی له مرګ څخه وروسته دوام ومومي، کله چې دوی ژوندي وي اولادونه مکلف دي چې له دوی سره په نيکۍ، مهربانۍ، نرمه ژبه او ښو اخلاقو چلند وکړي، له هغو خبرو څخه چې دوی پرې خفه کېږي ډډه وکړي، د دوی په وړاندې لوړوالی ونه کړي، په نېکو کارونو کې د دوی اطاعت وکړي، د دوی غوښتنې پر نفلي عبادتونو مخکې کړي او هر وخت د دوی په خدمت کې واوسئ، د دوی د اړتياوو په پوره کولو کې له هر ډول کوښښ څخه دريغ ونه کړئ، دوی دواړه پر خپلې مېرمنې او اولادونو وړاندې وګڼئ، له دوی څخه د هغه څه غوښتنه ونه کړئ چې دوی يې توان نه لري، دوی ته فرياد ونه کړي، په نامه سره يې ياد نه کړي، د دوی له مرګ څخه وروسته په ډېر اخلاص د رحمت او مغفرت دعا ورته وکړي، که دوی له چا سره وعده کړې وي هغه بايد سرته ورسوي او د دوستانو او خپلوانو عزت يې وکړي.

د حديث شريف ګټې

۱- د مور او پلار د خوښۍ د تر لاسه کولو فرضيت: څرنګه چې د الله تعالی خوښي د مور او پلار په خوښۍ پورې تړلې ده او د الله تعالی خوښي تر لاسه کول په هر انسان فرض دي، نو د مور او پلار خوښي تر لاسه کول هم فرض دي. له همدې امله يوه ورځ يو صحابي غوښتل چې په جهاد کې ګډون وکړي، نبي کريم صلی الله عليه وسلم هغه ته وفرمايل: (آيا مور او پلار دې ژوندي دي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

صحابي وويل: هو. نبي کریمﷺ ورته وفرمایل: (ولاړ شه د هغوی خدمت وکړه، جنت د مور د قدمونو لاندې دی).

۲ - د مور او پلار د غوسه کولو حرام والی: څرنګه چې د الله تعالی غوسه کول حرام دي او د الله تعالی غوسه د مور او پلار په غوسه کې ده، نو د مور او پلار غوسه کول هم حرام دي.

۳ - نیکمرغي او بریالیتوب: د مور او پلار خوښي د نیکمرغی او بریالیتوب او د دې پر خلاف د دوی قهر او غوسه د انسان د بد بختی او ناکامی لامل ګرځي.

فعالیت

هغه کارونه چې د مور او پلار د خوښی او هغه کارونه چې د دوی د غوسې لامل ګرځي، په فردي او یا ډله ییز ډول بیان کړئ.

ارزونه

۱ - لاندې کلمې معنا کړئ:

أ. الْوَالِدَيْنِ:

ب. رِضَا:

ج. سَخَط:

۲ - اسلام د مور او پلار په حقونو باندې ولې دومره ټینګار کړی دی؟

۳ - آیا له مور او پلار سره نیکي کول یوازې د دوی تر ژوند پورې تړلې دي؟

کورنی دنده

دغه عبارت «رِضَا اللهِ فِيْ رِضَا الْوَالِدَيْنِ، وَ سَخَطُ اللهِ فِي سَخَطِ الْوَالِدَيْنِ» له معنا سره حفظ کړئ.

مور څرنګه کولای شو د مور او پلار خوښي تر لاسه کړو؟ پدې اړه یوه مقاله ولیکئ، چې له شپږو کرښو څخه کمه نه وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مور حق

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: (جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللهِ مَنْ أَحَقُّ النَّاسِ بِحُسْنِ صَحَابَتِي؟ قَالَ: أُمُّكَ. قَالَ: ثُمَّ مَنْ؟ قَالَ: ثُمَّ أُمُّكَ. قَالَ: ثُمَّ مَنْ؟ قَالَ: ثُمَّ أُمُّكَ. قَالَ: ثُمَّ مَنْ قَالَ ثُمَّ أَبُوكَ) متفق عليه

د کلماتو معنا

مَنْ أَحَقُّ النَّاسِ: تر ټولو خلکو ډېر د استحقاق خاوند څوک دی.

بِحُسْنِ صَحَابَتِي: زما د ملګرتیا او نیک چلند.

د حدیث شریف معنا

له ابو هریرة رضی الله تعالی عنه څخه روایت دی چې یو سړی نبي کریم صلی الله علیه وسلم ته راغی او عرض یې وکړ: پر ما باندې څوک د زیات خدمت او ښه چلند حقدار دی؟ نبي کریم صلی الله علیه وسلم ورته وفرمایل: ستا مور. بیا هغه سړي پوښتنه وکړه: بیا څوک؟ نبي کریم صلی الله علیه وسلم وفرمایل: ستا مور. بیا هغه پوښتنه وکړه: بیا څوک؟ نبي کریم صلی الله علیه وسلم وفرمایل: ستا مور. هغه سړي بیا پوښتنه وکړه: بیا څوک؟ رسول الله صلی الله علیه وسلم وفریل: بیا ستا پلار.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حديث شريف حکمت

مور له هر پلوه لکه: رواني، عاطفي، جسمي، د خپل ماشوم د خدمت لپاره ډېرې لويې قربانۍ ورکوي، له همدې امله مو په پورتني حديث شريف کې ولوستل چې نبي کريم صلی الله عليه وسلم درې ځلې ځواب ورکړ چې تر ټولو خلکو د زيات خدمت او ښه چلند حقداره مور ده.

تر ټولو لوی تکليفونه چې مور يې د خپل اولاد په وړاندې ګالي عبارت دي له:

۱-د حمل تکليفونه: مور د حمل په وخت کې ډېر جسمي او رواني تکليفونه ګالي او د خپل بدن د هډوکو او وينې شيره خپل ماشوم ته ورکوي.

۲-د ولادت تکليفونه: د ولادت تکليفونه خورا درانه او ټکان ورکوونکي وي.

۳-د شيدو ورکولو د وخت تکليفونه: مور د خپلو غوښو او هډوکو زېښنل شوي ځيزونه خپل ماشوم ته د شيدو په بڼه ورکوي او پر خپل ماشوم باندې له ټولو خلکو ډېره مهربانه وي، له هغه سره مينه کوي په خدمت يې نه ستړې کېږي، په خپل ماشوم غوسه نه کوي او دې ته سترګې په لاره وي چې ماشوم يې سالمه وده وکړي.

مور د اميدوارۍ په وخت کې ډېرې زياتې ستونزې ګالي، د زېږېدنې پر مهال له خطرناکو پړاوونو تيرېږي، د شيدو ورکولو او تربيه کولو پر وخت ډېرې ستونزې ګالي او د خپل ماشوم د ارامۍ لپاره له خپلو ډېرو أراميو څخه تيرېږي، له همدې امله دغه حديث شريف د خدمت او ښه چلند په اړه د مور حق د پلار له حق څخه زيات او مخکې ذکر کړی دی.

د حديث شريف ګټې

۱-د مور غوره والی او مخکې والی: مور او پلار دواړه په خپل اولاد زيات حقونه لري، خو مور د ذکر شوو دلايلو په رڼا کې ډېر زيات حقونه او ځانګړی مقام لري اولاد بايد د مور اطاعت، په هغې باندې شفقت او مهربانۍ ته زياته پاملرنه وکړي.

۲-د مور سره په نېکۍ کولو ډېر ټينګار: ځکه چې نبي کريمﷺ مور درې ځلې ذکر کړې او په څلورم ځل يې پلار ذکر کړی دی، له دې څخه معلومېږي چې مور تر هر چا زياته د نېکۍ حقداره ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه

۱- لاندي عبارتونه ترجمه کړئ:
مَنْ أَحَقُّ النَّاس:
بِحُسْنِ صَحَابَتِيَ:
۲- د حديث شريف د راوي په اړه معلومات ورکړئ.
۳- نبي کريم صلی الله عليه وسلم ولې د مور په حقونو ډېر ټينګار کړی دی؟

کورنۍ دنده

۱- د حديث شريف معنا حفظ کړئ.
۲- زده کوونکي دې د مور د حقونو په اړه يوه مقاله وليکي، چې له پنځو کرښو څخه کمه نه وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتم لوست

په اسلامي شریعت کې معاملات [١]

اسلامي شریعت لکه چې د عقایدو، اخلاقو او عباداتو په هکله ارزښتناکې لارښونې لري، د معاملاتو (راکړې ورکړې) په هکله یې هم ځانګړې احکام او آداب وضع کړي دي، تر څو خلک خپل معاملات په عدل، ریښتونولۍ او له درغلۍ او دوکې څخه لرې سرته ورسوي، نو لازمه ده چې هر مسلمان د معاملاتو له شرعي احکامو څخه خبر وي، روا او ناروا وپېژني او دا باور تر لاسه کړي چې د اسلامي ادابو او احکامو په پام کې نیولو سره معامله کول اجر او ثواب لري او د انسان په مال کې د برکت وسیله ګرځي.

په اسلامي شریعت کې د معاملاتو ځانګړتیاوې

- د نورو خلکو شتمنیو ته احترام او پر هغو باندې له تېرې نه ځان ساتل.
- د حلال رزق د لاس ته راوړلو لپاره معاملات یوه وسیله ده.
- نیک اخلاق لرل.
- خپله ګټه او د نورو ګټې په پام کې نیول.
- په معامله کې صدق او ریښتینولي.
- په معامله کې له دروغ ویلو څخه ځان ساتل.
- په معامله کې د دواړو اړخونو رضایت.
- په معامله کې وضاحت او بیان.
- له هرې هغې کړنې څخه ډډه کول، چې د شخړې لامل ګرځي.
- له ټګۍ او دوکې څخه ډډه کول.
- له بې عدالتی، سود، ظلم او احتکار څخه ډډه کول.

د تجارت (سوداګری) آداب

مسلمان سوداګر باید لاندې آداب په پام کې ولري:

١- د پلورلو او پیرودلو په شرعي احکامو پوهیدل.

٢- له هر ډول درغلیو څخه ځان ساتل.

١- معاملات د معاملة جمع ده، معاملة په لغت کې راکړې ورکړې ته وایي او په اصطلاح کې هغه مالي تړون دی، چې د هغه په مقابل کې عوض اخیستل کیږي. لسان العرب ج ٩/مخ ١٠٤.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳- په تجارت کې داسې نيت درلودل چې د ځان او خپل عيال لپاره حلال رزق وګټې، پرته له دې چې بل چاته ضرر ورسوي.

٤- له قسم کولو څخه ځان ژغورل، په تېره په ناحقه قسم کول.

٥- خپلو ديني فرايضو او واجباتو ته وخت ورکول.

٦- د خپل توان په اندازه له بېوزلو سره مرسته کول.

۷- که د نصاب څښتن وي په خپل وخت د زکات اداکول.

۸- په خپلو ټولو کړنو او خبرو کې رېښتينولي په پام کې نيول.

۹- د تبادلې په وخت کې د خپل جنس عيبونه بيانول.

۱۰- د خلکو ګټې بايد په پام کې ونيول شي او د هغه څه له خرڅولو څخه ډډه وکړی شي چې خلکو ته په کې زيان رسيږي، لکه: شراب او نور مخدره او نيشه يي توکي.

د رېښتيني او امين تاجر غوره والی

له ابو سعيد خدريﷺ څخه روايت دی، چې نبي کريمﷺ وفرمايل: {التَّاجِرُ الصَّدُوقُ الأَمِينُ مَعَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ}[۱]

ترجمه: رېښتونی او امانتکار تاجر به له نبيانو، صديقينو او شهيدانو سره په جنت کې يو ځای وي.

ارزونه

لاندې پوښتنو ته ځواب ورکړئ:

۱- په اسلام کې د معاملاتو ځانګړتياوې بيان کړئ.

۲- هر زده کوونکی دې د تجارت له آدابو څخه درې آدابه ذکر کړي.

۳- د رېښتيني او امين تاجر غوره والی بيان کړئ.

کورنۍ دنده

ستاسو په نظر يو تاجر بايد کوم آداب مراعات کړي؟ په دې هکله يوه لنډه مقاله وليکئ چې له لسو کرښو څخه کمه نه وي.

۱- المستدرک للحاکم ۲/ ۷.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نهم لوست

د بیعې فقهي اصطلاحات (۱)

مخکې له دې چې د بیعې مسائل په تفصیل سره وڅیړو، مناسبه ده چې ځینې هغه اصطلاحات چې د بیعې په بحثونو کې تکراریږي وپیژنو، تر څو د مطالبو او موضوعاتو پوهیدل راته اسان شي.

بَیع

د خرڅوونکي او اخیستونکي په رضایت د یو مال په بل مال بدلولو ته بیعه وایي.

بایع

بایع: پلورونکی (خرڅوونکی).

مُشتَرِي

مشتري: اخیستونکی.

اِیْجَاب

ایجاب هغه لومړۍ خبره ده چې د عقد (تړون) کولو لپاره ویل کیږي، لکه چې خرڅوونکی داسې ووایي: دا قلم مې په لس افغانۍ درکړ.

قَبُول

قبول هغه دویمه خبره ده چې له ایجاب څخه وروسته د عقد د منلو لپاره ویل کیږي، لکه د پورتني مثال په ځواب کې چې اخیستونکی ووایي: ما په لس افغانۍ واخیست.

عَقْد

په لغت کې تړلو ته وایي او په اصطلاح کې له هغه اتفاق څخه عبارت دی چې د دوو طرفونو تر منځ د یوه کار د اجرا کولو لپاره ترسره کیږي، لکه د بایع او مشتري تر منځ د بیعې تړون .

مَال

مال هغه شی دی چې قیمت ولري او د تبادلې او ملکیت قابل وي.

مُتَقَوَم مال

متقوم مال هغه مال دی چې شرعاً قیمت ولري او ګټه اخیستل ورڅخه روا وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مَنقُول

منقول هغه مال دی چې له یو ځای څخه یې بل ځای ته وړل ممکن وي، لکه: نغدې پیسې، جامې او داسې نور.[1]

غَیرِ مَنقُول (عقارات)

غیر منقول هغه مال دی چې له یو ځای څخه یې بل ځای ته نقلول او وړل ممکن نه وي، لکه: کورونه، ځمکې او باغونه.[2]

فعالیت

د پورتنیو اصطلاحاتو په هکله یو له بل څخه پوښتنې وکړئ.

ارزونه

لاندې اصطلاحات تعریف کړئ:

أ- ایجاب.

ب- قبول.

ج- منقول مال.

د- متقوم مال.

د لاندې صحیحو جملو مخې ته د (✓) او د غلطو جملو مخې ته د (✗) نښه کېږدئ:

۱. قبول: هغه خبره ده چې لومړی د عقد کولو لپاره کېږي ( )

۲. عقد: له هغه اتفاق څخه عبارت دی چې د دوو طرفونو تر منځ د یوه کار د اجرا کولو لپاره ترسره کېږي. ( )

۳. بیعه: په ګټو او منافعو د مال بدلولو ته ویل کېږي. ( )

کورنۍ دنده

د درس اصطلاحات په لنډه توګه ولیکئ.

۱- مجلة الأحکام العدلية - (ج ۱ / ص ۲۹)

۲- مجلة الأحکام العدلية - (ج ۱ / ص ۳۱)

(c) ketabton.com: The Digital Library

لسم لوست

د بيعې فقهي اصطلاحات (۲)

په تير لوست کې مو ځینې هغه اصطلاحات وپيژندل چې په بيعه کې تکراريږي، ځينې نور يې نن په دې لوست کې پيژنو.

مبيعه

هغه جنس ته ويل کيږي چې ثمن د هغې په مقابل کې واقع کيږي او په بيعه کې اصلي موخه وي.

ثمن

هغه مال ته ويل کيږي چې د مبيعې په مقابل کې واقع کيږي او غالبا نقود او پيسې وي.

نُقُود

نقود د نقد جمع ده، په اصل کې سرو زرو او سپينو زرو ته ويل کيږي، خو اوس پيسې هم د نقودو په نامه يادېږي، کومې چې ددې دواړو په ځای استعمالیږي، لکه: بانکي نوټونه او فلزي پيسې.

کَيْلِي

کيلي هغه شيان دي چې په پیمانه کولو سره معلوميږي، لکه: پترول، اوبه او داسې نور مايعات. (اوس د دې رايج واحد ته ليتر ويل کیږي.)

وَزني

وزني هغه شيان دي چې په وزن کولو (تللو) سره معلوميږي، لکه: سره زر، سپين زر، غوښه ، د سوځولو لرګي او داسې نور، (اوس د دې رايج واحد ګرام او کيلو ګرام دی).

عَدَدِي

عددي هغه شيان دي چې اندازه يې په عام ډول په شمارلو سره معلوميږي.

ذرْعِي

ذرعي هغه شيان دي چې اندازه يې د طول په واسطه معلوميږي، لکه: ټوکرونه. (په اوسنی زمانه کې د دې د اندازه کولو واحد متر دی).

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشاع

هغه مشترك مال دی چې لا ویشل شوی نه وي ، خو د هرشریک برخه د (فیصدۍ او یا نصف، ربع او ثمن ...) د سهم په اساس معلومه وي. لکه: سهامي شرکتونه، میراثي مالونه چې تقسیم شوي نه وي.

مِثلِي

مثلي هغه شی دی چې مثل یې په بازار کې پیدا کیږي او ډېر توپیر سره نه لري، لکه: غنم، اوربشې او داسې نور، ځکه چې لږ توپیر په قیمت کی ډېر فرق نه راولي، غوړ او واړه په یوه بیه خرڅیږي، لکه وزني، کیلي او متقارب عددي شیان.

قِیمِي

قیمي هغه شیان دي چې افراد یې په بازارکې سره متفاوت وي او قیمتونه یې هم سره تفاوت ولري، لکه: اسونه، پسونه، غواګانې او داسې نور.

مُتَقَارِبَ عَدَدِیَّات

دا هغه شیان دي چې په بازار کې په شمېرلو خرڅیږي او د افرادو تر منځ یې په قیمت او بیه کې توپیر نه وي، دا ټول له مثلیاتو څخه ګڼل کیږي، لکه: هګۍ، چارمغز او داسې نور.

مُتَفاوِت عَدَدِیَّات

دا هغه شیان دي چې په شمېرلو سره نه پلورل کیږي، ځکه چې د افرادو تر منځ یې په قیمت او بیه کې ډېرتوپیر موجود وي، دا ټول له قِیمِیّاتو څخه شمېرل کیږي، لکه: کدو، هندوانه او داسې نور.

فعالیت

له متقاربو عددي شیانو څخه د پنځو او له متفاوته عددي شیانو څخه د شپږو نومونه واخلئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه

د لاندې اصطلاحاتو فرق بيان کړئ:
۱. مشاع او غير مشاع مال.
۲. متقارب عدديات، او متفاوت عدديات.
۳. مثلي او قيمي.
٤. کيلي او وزني.
٥. ذرعي او عددي.

د لاندې صحيحو جملو مخې ته د (✓) او د غلطو جملو مخې ته د (✗) نښه کېږدئ:
۱- مشاع مال: هغه مشترک مال دی، چې ويشل شوی نه وي، خو د هرشريک برخه پکې د سهم په اساس معلومه وي. (   )
۲- متقارب عدديات: هغه د شميرلو وړ شيان دي چې د افرادو ترمنځ يې په قيمت کې توپير وي. (   )
۳- مبيعه: هغه شي ته ويل کيږي چې په بيعه کې اصلي مقصود وي (   ).

کورنۍ دنده

د درس اصطلاحات په مختصره توګه په خپلو کتابچو کې وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بيعې فقهي اصطلاحات (۳)

په تيرو دوو لوستونو کې مو ځينې هغه فقهي اصطلاحات وپيژندل، چې په بيعه کې تکراريږي، پاتې نور به يې په دې لوست کې وپيژنو.

رُكْنُ الْبَيْع

د بيعې رکن: ايجاب او قبول دی چې د عقد په صيغه هم ورڅخه تعبير کيږي.

ثمن مسمی

مسمی ثمن هغه ثمن دی چې د عقد په وخت کې په ښکاره توګه وټاکل شي او د دواړو خواوو اتفاق پرې وشي، که هغه د بازار د نرخ مطابق وي او يا له هغه سره توپير ولري.

قيمت

قيمت د يوه شي حقيقي ارزښت دی.

تأجيل

د دَيْن (پور) مُعَلَّقْ کول او تر معلوم وخته يې ځنډول.

تقْسِيْط

په متعددو قسطونو د يوه مبلغ تسليمول.

دیْن

دين (پور) هغه مال دی چې د چا په ذمه ثابتيږي (وربه غاړه کيږي)، لکه يوه اندازه پيسې چې څوک له چا څخه پور واخلي.[۱]

۱- مجلة الأحكام العدلية - (ج ۱ / ص ۳۳)

(c) ketabton.com: The Digital Library

غَبْن فَاْحِش

له خپل نرخ څخه په ډېر لوړ نرخ د یوشي خرڅولو ته ویل کېږي، د مثال په ډول، د یو کیلو ګاز مروج قیمت په بازار کې (۳۰) افغانۍ وي او یو پلورونکی یې په (۵۰) افغانۍ په چا خرڅ کړي.[۱]

ارزونه

أ- لاندې اصطلاحات تعریف کړئ:

۱- ثمن.

۲- قیمت.

۳- تاجیل.

٤- بایع.

٥- مشتري.

ب- د لاندې صحیحو جملو مخې ته د (✓) او د غلطو جملو مخې ته د (✗) نښه کېږدئ:

۱- تقسیط: د دَیْن (پور) په جلا جلا وختونو کې اداء کول. ( )

۲- دین هغه مال دی چې په ذمه ثابتېږي.( )

کورنۍ دنده

د درس عمده ټکي په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

۱- مجلة الأحکام العدلیة - (ج ۱ / ص ۳٤)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دولسم لوست

بيع

انسانان په خپل ورځني ژوند کې دې ته اړ دي، چې يو له بل سره راکړه ورکړه ولري، څو خپلې اړتياوې له دې لارې پوره کړي، د فقهي کتابونو دغه چارې د بيعې تر عنوان لاندې بيان کړې دي.

د بيعې تعريف

بيعه په لغت کې: مطلق بدلولو ته ويل کېږي.

بيعه شرعاً: (د بايع او مشتري په رضا) په مال باندې د مال بدلولو ته وايي.[۱]

د بيعې حکم

د بيعې په نتيجه کې د مشتري ملکيت په مبيعه کې او د بايع ملکيت په ثمن کې ثابتېږي.

د بيعې رکن[۲]

د بيعې رکن ايجاب او قبول دی.

د بيعې د ترون لیارې

د بيعې ترون په دوو طريقو سره تر سره کېږي:

۱. د خبرو له لارې.

۲. اوکله د عمل اوکړنې له لارې.[۳]

د خبرو له لارې بيعه کول

هغه ده چې د ايجاب او قبول وسيله تر سره شي.

۱- فقه المعاملات - (ج ۱ / ص ۷)

۲- درر الحكام شرح غرر الأحكام - (ج ٦ / ص ۱٥۱)- تبيين الحقائق شرح كنز الدقائق - (ج ۱۰ / ص ۲۲۸)

۳- رد المحتار - (ج ۱۸ / ص ۲۰٥)- العناية شرح الهداية - (ج ۸ / ص ۳٦۸)

(c) ketabton.com: The Digital Library

بيعه په فعل سره يا د تعاطی بيعه[1]

دا بيعه په عملي راکړه ورکړه باندې تر سره کېږي، که څه هم ايجاب او قبول ورسره نه وي، لکه: د ډوډۍ پلورونکي مخ ته يو څوک د ډوډۍ مروج قيمت ږدي او يوه ډوډۍ ورڅخه اخلي.

فعاليت

د لفظ د ويلو په ځای په ورکړې سره د بيعې څو مثالونه ووایاست او همدا راز د بيعې ترون عملاً تمثيل کړئ.

ارزونه

لاندې پوښتنو ته ځوابونه ووایاست:

۱. د دې لوست اصطلاحات بيان کړئ.

۲. د بيعې حکم څه دی؟

۳. د بيعې رکن څه دی؟ او په څه شی بيعه ترسره کېږي؟

لاندې جملې په مناسبو کلمو بشپړې کړئ:

بيعه په لغت کې: .... او شرعاً: ....ته وايي.

کورنۍ دنده

د دې لوست عمده ټکي په خپلو کتابچو کې وليکئ.

۱- رد المحتار - (ج ۱۸ / ص ۱۹۷)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بيعې شرطونه

وروسته له دې چې د بيعې له تعريف او د ترسره کيدلو له څرنګوالي سره آشنا شوو، غواړو چې د بيعې شرطونه وپيژنو، ځکه د شرط پاتې کيدل د بيعې د صحت مانع ګرځي او د شرايطو مراعاتول د شخړو مخنيوی کوي.

شرط په لغت کې: علامې او نښې ته وايي.[۱]

په اصطلاح کې: شرط دې ته ويل کيږي چې د هغه په وجود پورې د بل شي وجود تړلی وي او له هغه څخه پرته نه ترسره کيږي، لکه اودس چې د لمانځه لپاره شرط دی.[۲]

د بيعې شرطونه په څلور ډوله دي:

۱. د انعقاد شرطونه.[۳]

۲. د نفاذ شرطونه.[٤]

۳. د صحت شرطونه.

٤. د لزوم شرطونه.[٥]

لومړی

د انعقاد شرطونه په لاندې ډول دي:

۱. عقد کوونکی بايد د عقل او پوهې خاوند وي، نو د ليوني او ناپوهه کوچني، چې د ښه او بد تميز نه شي کولای، عقد نه صحيح کيږي.

۱- العناية شرح الهداية - (۱ / ٤۱٤)
۲- رد المحتار - (ج ۳ / ص ۲٤۲)
۳- درر الحكام شرح مجلة الأحكام - (۱ / ۹۲)
٤- درر الحكام شرح مجلة الأحكام - (۱ / ۹٥)
٥- رد المحتار - (ج ۱۸ / ص ۱۹۹)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲. عقد کوونکي باید له یوه کس څخه زیات وي، یعنې په بیعه کې له دواړو اړخونو څخه یو تن عاقد نه شي جوړیدای چې هم خرڅوونکی او هم اخیستونکی اوسي، ځکه یو شخص هم قابض (اخیستونکی) او هم ورسپارونکی (خرڅوونکی) نشي کېدلای.[۱]

۳. قبول باید له ایجاب سره موافقت ولري، نو که ایجاب یو شی وي او قبول بل شی، دا بیعه نه تر سره کېږي، لکه بایع چې ووایي: ما دغه کتاب په لس افغانۍ در باندې خرڅ کړ او مشتري ووایي: ما هغه قلم په لس افغانۍ درڅخه واخیست.

٤. ایجاب او قبول باید په داسې الفاظوسره وي چې في الحال د عقد د سرته رسولو او د رضایت معنا ورکړي، که داسې الفاظ وي چې د وعدې مفهوم افاده کوي، پرهغو الفاظو بیعه نه منعقده کېږي. لکه چې ووايي: زه به دا قلم په تا باندې خرڅ کړم او یا دا چې اخیستونکي ووايي: زه به دا قلم له تا څخه واخلم.

۵. د متعاقدینو د بیعې د مجلس یو والی: له د متعاقدینو څخه یو په همدې مجلس کې دا بیعه قبوله نه کړي، دا عقد او بیعه نه ترسره کېږي.

٦. د مبیعې شتون: مبیعه باید شتون ولري، له دې امله د هغه شي خرڅول چې موجود نه وي، نه ترسره کېږي، لکه د هغې میوې بیعه چې تر اوسه یې گل نه وي ښکاره کړی.

۷. مبیعه باید متقوم مال وي، نو له هم دې امله د شرابو او خنزیر بیعه د مسلمان لپاره نه صحیح کېږي.

۸. مبیعه باید د پلورونکې ملکیت وي.

۹. مبیعه باید د تسلیم کیدلو قابلیت ولري، د هغه شی بیعه نه منعقده کېږي، چې بایع یې له تسلیمولو څخه عاجز وي، لکه په هوا کې د یوه مرغه خرڅول.

۱- بدائع الصنائع - (۵ / ۱۳٦)

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

زده کوونکي دې په ګروپي ډول د بيعې د شرطونو په هکله يو له بل سره د ښوونکي په مرسته مباحثه وکړي.

دويم
د نفاذ شرطونه

۱.ملکيت يا د ملکيت ولايت: د چا په ملك او مال کې د تصرف حق لرل په دوو طريقو ترلاسه کيدای شي. [۱]

آ-د نيابت له لارې: چې د مال يا حق خاوند د ځان پرځای بل څوك وټاکي لکه وکالت.

ب-د شارع له لارې: هغه حق چې د شارع له خوا چاته ورکړشوی وي، لکه د پلار ولايت د کوچني زوی په ملك کې.

۲.په مبيعه کې بايد له بايع پرته د بل چا حق نه وي. [۲]

دريم
د بيعې د صحت شرطونه

۱. بيعه بايد په مؤقته توګه نه وي، نو که داسې ووايي: (دغه قلم د يوې ورځې لپاره خرخوم) دغه بيعه نه صحيح کيږي .

۲. مبيعه بايد معلومه او مشخصه وي، که بايع ووايي: (له رمې څخه مې يو پسه دربانديې خرڅ کړ) او معلوم يې نه کړي، دا بيعه صحيح نه ده، ځکه چې د مجهول شي پلورل د شخړو لامل ګرځي.

۳. قيمت بايد معلوم وي، که بايع مشتري ته داسې ووايي: (دا آس مې در بانديې خرڅ کړ په خومره چې ارزښت لري)، او معلوم يې نه کړي، دا بيعه صحيح نه ده.

٤. بيعه بايد له فاسد شرط څخه خالي وي، مثلا ووايي: (دغه کور دربانديې په دې شرط خرخوم چې

۱- رد المحتار - (۱۰ / ۲٦٥)

۲- رد المحتار - (ج ۱۸ / ص ۲۰۱)

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه په کرایه ور نه کړي).

۵.بیعه باید په رضایت سره ترسره شوې وي، بناءً د مُکره (د هغه چا بیعه چې زور وربانديې شوی وي) بیعه فاسده ده.[۱]

خلورم
د بیعې د لزوم شرطونه

یوه بیعه هغه وخت لازمېږي چې په هغې کې خیارونه، لکه: (خیار شرط او خیار رؤیت) نه وي اینبودل شوی او که اینبودل شوي وي، هغه به بشپړ شوي وي.[۲]

ارزونه

لاندې پوښتنو ته ځواب ورکړئ:

۱. د بیعې شرطونه په څو ډوله دي؟ بیان یې کړئ.

۲. د بیعې د انعقاد شرطونه ووایاست.

۳. د بیعې د نفاذ شرطونه کوم دي؟

٤. د بیعې د صحت شرطونه بیان کړئ.

کورنۍ دنده

د دې درس عمده ټکي په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

۱- رد المحتار - (ج ۱۸ / ص ۲۰۳)- البحر الرائق - (۵ / ۲۸۲)

۲- البحر الرائق شرح کنز الدقائق - (ج ۱۵ / ص ٤۳)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بیعې ډولونه (۱)

بیعه ګڼ ډولونه لري او هر ډول یې ځانګړی حکم لري، نو اړینه ده چې بیعه د حکم له پلوه وپیژنو.

د بیعې ډولونه

بیعه د حکم له نظره په پنځه ډوله ده:

۱. صحیحه نافذه لازمه بیعه[۱]

دا هغه روا بیعه ده چې د اصل او وصف دواړو له مخې صحیحه وي، نه د چا حق ورپورې تړلی وي او نه په کې له خیارونو څخه کوم خیار موجود وي.

حکم یې: له تړون څخه وروسته سمدلاسه د مشتري ملکیت په کې ثابتیږي.[۲]

۲. صحیحه نافذه غیر لازمه بیعه

دا هغه روا بیعه ده چې د کوم چا حق ورپورې تړلی نه وي، خو له خیارونو څخه پکې یو خیار، شرط ګرځول شوی وي.

حکم یې: په دې صورت کې مبیعه د بایع (پلورونکي) له ملکیت څخه نه خارجیږي او د مشتري په ملکیت کې تر هغه نه داخلیږي، تر څو چې خیار شتون ولري، همداراز د ثمنو حکم هم دی.

۳. صحیحه موقوفه بیعه

دا هغه بیعه ده چې د بل چا حق ورپورې تړلی وي، لکه یو څوك چې د بل چا مال د هغه له اجازې پرته خرڅ کړي.

حکم: په دې صورت کې د ملکیت ثابت کیدل د اصلي مالك په اجازې پورې تړلي دي.[۳]

۴. فاسده بیعه

دا هغه بیعه ده چې د اصل له مخې صحیحه وي، خو د صفت له مخې صحیحه نه وي، یعنې د صحت کوم شرط په کې نه وي مراعت شوی.

۱- صحیحه بیعه هغه بیعه ده چې په روا توګه، د ایجاب او قبول له لارې د مال بدلول په مال سره ترسره شي او اثر (ملکیت) یې په مبیعه او ثمن کې څرګند شي.

۲- درر الحکام شرح مجلة الأحکام - (۱ / ۹۵)- رد المحتار - (۱۸ / ۱۸۵).

۳- شرح المجلة الأتاسي: ۳۴۳- بدائع الصنائع- (۱۱ / ۴۹۴) البحر الرائق - (۱۵ / ۴۸)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د فاسدې بيعې حکم: په مبيعه يا ثمنو کې ملکيت په قبضولو سره ثابتيږي، په دې صورت کې د مبيعې او ثمن په قبض کولو سره ملکيت ثابتيږي، خو متعاقدين هر يو کولای شي چې بيعه فسخه کړي، ځو فساد لرې او د شخړو مخنيوی وشي، لکه په ثمن کې جهالت او يا کوم بل داسې شرط کېښودل چې د بيعې د تقاضا خلاف وي.

۵. باطله بيعه

دا هغه بيعه ده چې له سره صحت نه لري، هغه داسې چې:

أ- د انعقاد کوم شرط په کې نه وي، لکه د ليوني بيعه ، يا د داسې ماشوم بيعه چې د ښه او بد تميز ونه لري.

ب- مبيعه مال نه وي، لکه په اوسنی زمانه کې د انسان خرڅول.

د باطلې بيعې حکم: په باطله بيعه کې ملکيت نه ثابتيږي.[1]

فعاليت

زده کوونکي دې په پنځو ډلو وويشل شي، بيا دې هره ډله د بيعې د لاندې ډولونو صورتونه بيان کړي :

۱- باطله بيعه. ۲ - فاسده بيعه . ۳ – نافذه لازمه بيعه٤ – نافذه غير لازمه بيعه. ٥ –موقوفه بيعه.

ارزونه

۱. بيعه څو ډولونه لري؟

۲. نافذه بيعه کومه بيعه ده؟

لاندې جملې بشپړې کړئ:

۱. باطله بيعه: دا هغه بيعه ده چې ....

۲. فاسده بيعه: د اهغه بيعه ده چې ....

کورنی دنده

د بيعې انواع او احکام په خپلو کتابچو کې وليکئ.

۱- درر الحکام في شرح مجلة الأحکام - (۲ / ۳۱۰)- الجوهرة النيرة.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځلسم لوست

د بیعې ډولونه (۲)

په تېر درس کې مو بیعه د حکم له پلوه وپېژندله، اوس غواړو چې بیعه د مبیعې او بیا د ثمنو له نظره وپېژنو.

د مبیعې له نظره د بیعې ډولونه

بیعه د مبیعې له نظره په څلور ډوله ده:

۱- **مطلقه بیعه**: مطلقه بیعه هغه ده چې بې له کوم قید څخه ذکر شي او له ځان سره لکه د صرف، سلم او داسې نور قیدونه ونه لري، او دا بیعه د جنس خرڅول دي په مطلقو ثمنو، لکه: سپین زر، سره زر، بانک نوټونه او فلزي پیسې.

دا بیعه د مشهورو بیعو له جملې څخه شمېرل کېږي او له همدې امله ورته (کامله) بیعه ویل کېږي.[۱]

۲- **د صرف بیعه**: دا د نغدو بیعه ده په نغدو باندې، لکه په سرو زرو چې سپین زر، یا په افغانیو کالداري، ډالر یا نور واخیستل شي.

۳- **مقایضه بیعه**: دا د جنس بیعه ده په جنس باندې، لکه په یوه کمپیوټر چې موټرسایکل واخیستل شي.

۴- **د سلم بیعه**: دا بیعه د مؤجل ده په معجل باندې، پدې معنا چې قیمت او پیسې سمدلاسه واخیستل شي او جنس (مبیعه) څه موده وروسته ورکول کېږي چې په ثمنوکې په عاجله (سمدلاسه) توګه او په مثمن (مبیعه)کې په آجله (څه ځنډ وروسته) توګه ملکیت ثابتیږي.[۲]

فعالیت

د بیعې په پورتنیو څلورو ډولونو کې فکر وکړئ او یو له بل سره یې توپیر په ګوته کړئ.

د ثمنو له نظره د بیعې ډولونه

بیعه د ثمنو له نظره په څلور ډوله ده

۱. **مرابحه**: په معلومه ګټه باندې د مال پلورلو ته د مرابحې بیعه وایي.

لکه چې یو سړی ٤٥ کیلو اوړه په ۱۰۰۰ افغانیو واخلي او ووایي چې دغه وړه په ۱۰۰ افغانیو ګټه

۱- تبیین الحقائق شرح کنز الدقائق - (ج ۱۱ / ص ۳۷۲)

۲- المرجع السابق. بدائع الصنائع في ترتیب الشرائع - (ج ۱۱ / ص ٥۲)

(c) ketabton.com: The Digital Library

خرڅوم او بیا یې په ۱۱۰۰ افغانیو باندې خرڅ کړي.

۲. تولیه: په خپل سر د یوشي خرڅولو ته د تولیې بیعه وایي چې نه په کې ګټه وي او نه نقصان.

لکه چې یو سړی ٤٥ کیلو اوړه په ۱۰۰۰ افغانیو واخلي او ووایي چې دغه اوړه په خپل سر خرڅوم او بیا یې په ۱۰۰۰ افغانیو باندې خرڅ کړي.

۳. وضیعه: په معین تاوان باندې د مال پلورلو ته د وضیعې بیعه وایي.

لکه په پورتني مثال کې چې ووایي: زه دغه اوړه په ۱۰۰ افغانیو تاوان خرڅوم او بیا هغه اوړه په ۹۰۰ افغانیو خرڅ کړي.

۴. مساومه: دا هغه بیعه ده چې جانبین په کې په یوه قیمت سره اتفاق وکړي، خو د ګټې او نقصان او یا د اخیستلو د قیمت ذکر پکې له سره نه کوي چې په بازارونو کې اوس اکثره په همدې طریقې راکړه ورکړه کیږي . [۱]

ارزونه

أ-لاندې پوښتنو ته ځوابونه ووایاست:

۱-د مبیعې له نظره بیعه په څو قسمه ده؟

۲-د سلم بیعه کومه بیعه ده؟

۳-د ثمنو له نظره بیعه په څو ډوله ده؟

٤-د مرابحې بیعه کومه بیعه ده؟

ب-د لاندې صحیحو جملو مخې ته د (✓) او د غلطو جملو مخې ته د (✗) نښنه کیږدئ:

۱. مقایضه بیعه:دا د جنس بیعه ده په جنس باندې.(   )

۲. د تولیې بیعه: په خپل سر د یوه شي خرڅولو ته د تولیې بیعه وایي.(   )

۳. د وضیعې بیعه:په معینه ګټه باندې د مال پلورلو ته د وضیعې بیعه وایي.(   )

کورنۍ دنده

د بیعې اقسام د مبیعې او ثمن په نظر کې نیولو سره په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

۱- بدائع الصنائع في ترتیب الشرائع - (ج ۱۱ / ص ٥۲)

(c) ketabton.com: The Digital Library

خيَار
(د خيار شرط تَعريف او احکام)

په بيعه کې د خلکو د ضرورت له مخې ځيني خيارونه روا گرځول شوي دي چې له دې جملې څخه مهم يکې خيار شرط، خيار رويت او خيار عيب دي، غواړو چې په دې لوست کې خيار شرط وپيژنو.

د خيار شرط تعريف:

په لغت کې: خوښولو، ټاکلو او واک لرلو ته وايي.

په اصطلاح کې: خيار شرط هغه واک او اختيار دی چې يو جانب او يا دواړه لوري يې د يوې معلومې مودې لپاره د بيعې د منلو او يا نه منلو په هکله د ځان لپاره ساتي.

البته خيار شرط هغه وخت ثابتيږي چې د عقد په وخت کې يې ذکر وشي او جانبين پرې اتفاق وکړي.

د رواوالي حکمت يې

خيار د خلکو د ضرورت او اړتيا له مخې رواشوی دی، څو خلکو ته د فکر او مشورې وخت په لاس ورشي او د ضرر مخه ونيول شي.[1]

د خيار شرط حکم

په شريعت کې خيار شرط ايښودل جائز دي او تر هغه د اختيار د خاوند مال د هغه له ملکيت څخه نه خارجيږي او د مقابل لوری په ملک کې نه داخليږي تر څو خيار شرط شتون ولري.[2]

فعاليت

زده کوونکي دې د خيار د گټو او د مشروعيت په حکمت بحث وکړي.

۱- الفقه الإسلامي وأدلته - (ج ٤ / ص ٦٠٣)- العناية شرح الهداية - (٨ / ٤٤٦)

۲- درر الحكام في شرح مجلة الأحكام - (ج ١ / ص ٢٠٨)- الفقه الحنفي و أدلته ٢ - ٣٠- العناية - (٨ /

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خیارشرط موده

د امام ابوحنیفه رحمه الله په نظر بایع او مشتري کولای شي د دریو ورځو او یا له دریو ورځو څخه کم خیار شرط کېږدي، خو له درو ورځوڅخه زیات وخت جواز نه لري. امام ابو یوسف او امام محمد رحمهما الله وایي: که څېرته یې یوه معلومه موده شرط کړې وي، که هغه له دریو ورځو څخه زیاته هم وي جواز لري.

د خیار شرط ساقط کېدل او له منځه تلل

په لاندې امورو سره خیار شرط ساقطېږي:

۱. کله چې د خیارشرط خاوند خپل اختیار له منځه یوسي، لکه چې ووایی: ما خپل اختیار باطل کړ، بیعه مې قبوله ده او وربانديې راضي یم.

۲. د خیار د خاوند له خوا داسې کړه تر سره کول، چې د خیار په له منځه وړلو او د بیعې په قبلولو دلالت وکړي، لکه: په کور کې اوسیدل، یا د بل میشته کول، یا د هغه خرڅول.

۳. د ضرورت له مخې د اختیار له منځه تلل، لکه د اختیار د خاوند مړینه.[۱]

۴. د خیار د مودې پای ته رسیدل.

په خیار شرط باندې د بیعې د فسخه کولو شرطونه

۱. د عقد فسخه کول به د خیار شرط په موده کې وي، څکه که په دې موده کې د خیار خاوند عقد فسخه نه کړي، په دې صورت کې عقد لازمېږي.

۲. دوهم طرف به د عقد په فسخه کولو باندې خبر وي.[۲]

ارزونه

۱. له خیار شرط څخه مطلب څه دی؟

۲. خیار شرط کله ساقطېږي؟

۳. د خیار شرط موده څومره ده؟

۴. په خیار شرط باندې د بیعې د فسخه کولو شرطونه کوم دي؟

کورنۍ دنده

د خیار شرط په هکله یوه مقاله ولیکئ چې له لسو کرښو څخه کمه نه وي.

۱- الفقه الإسلامي وأدلته - (٦١٢/٤) بحواله البدائع: ٢٦٧/٥-٢٧٢، المبسوط: ٤٢/١٣-٤٤، فتح القدير: ١١٧- ١٢٥، الدر المختار: ٥٢/٤، ٥٧.

۲- الفقه الإسلامي وأدلته - (٤ / ٦١١) بحواله البدائع: ٢٧٣/٥، تبيين الحقائق: ١٨/٤.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوولسم لوست

خيار رؤيت

په تير لوست کې مو خيارشرط وپيژاند، په دې لوست کې غواړو خيار رؤيت وپيژنو.

خيار رؤيت:

رؤيت په لغت کې: ليدلو ته وايي.

او په اصطلاح کې: د مال د ليدلو په وخت کې مشتري ته د بيعې د منلو او نه منلو واک ورکولو ته خيار رؤيت وايي.

البته خيار رؤيت هغه وخت ثابتيږي، چې مشتري د اخيستلو په وخت کې مال نه وي ليدلی.

د خيار رؤيت د ثبوت وخت

مشتري چې مال ويني په همدې وخت کې ورته اختيار ثابتيږي، له هغه څخه مخکې ورته اختيار نه شته، حتی که مشتري مخکې له ليدلو بيعه قبوله کړي بيا هم بيعه نه لازميږي او خيار هم نه ساقطيږي.

د خيار رؤيت حکم

مشتري د مال د ليدلو په وخت کې اختيار لري چې بيعه فسخه کړي او يا يې قبوله کړي.[١]

د خيار رؤيت احکام

١. که د خيار رؤيت خاوند هغه شی خرڅ کړي چې ليدلی يې نه وي، نو خپل اختيار له لاسه ورکوي.

٢. څوک چې د خيار رؤيت خاوند وي او مړ شي، خيار يې باطل ګرځي او وارثانو ته يې نه انتقاليږي.[٢]

٣. خيار رؤيت معين وخت نه لري، تر هغه پورې په خپل حال پاتې کيږي تر څو چې يې باطلوونکی او له منځه وړونکی سبب پيدا نه شي.

٤. د وکيل ليدل کټ مټ د مشتري د ليدلو په څېر وي، نوکوم شی چې ويني هغه بيرته نشي ګرځولای مګردا چې کوم عيب ولري.

١- تحفة الفقهاء - (ج ٢ / ص ٨٢)

٢- الکتاب - فقه حنفي - (ج ١ / ص ١٨٧)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵.که چاکوم شی پخوا لیدلی وي او بیا یې له څه مودې څخه وروسته واخلي، نوکه هغه شی په خپل حال پاتې و، نو په دې صورت کې خیار ورته نشته، اوکه په هغه شي کې کوم منفي بدلون راغلی وي په دې صورت کې، د اخیستلو یا نه اخیستلو اختیار لري.[۱]

فعالیت

د خیار رؤیت ګټې په انفرادي او یا ګروپي توګه بیان کړئ .

ارزونه

۱.خیار رؤیت څه ته ویل کېږي؟
۲.خیار رؤیت کله ثابتېږي؟
۳.د خیار رؤیت حکم څه دی؟

د لاندې صحیحو جملو مخې ته د (✓) او د غلطو جملو مخې ته د (✗) نښه کېږدئ:

۱.د خیار رؤیت خاوند چې مړ شي خیار یې باطلېږي. ( )
۲.خیار رؤیت موقت نه دی او تر هغه پورې په خپل حال پاتې کېږي چې باطلوونکی یې نه وي پیداشوی. ( )
۳.د وکیل لیدل د مشتري د لیدلو په څېر نه دي. ( )

کورنۍ دنده

د دې درس عمده ټکي په خپلو کتابچو کې ولیکئ .

۱- العنایة شرح الهدایة - (ج ۹ / ص ٤)

(c) ketabton.com: The Digital Library

خیارعیب

د خیار شرط اوخیار رؤیت له پېژندلو څخه وروسته غواړو په دې لوست کې خیارعیب وپېژنو.

د خیار عیب تعریف:

د مشتري (اخيستونكي) هغه خيار ته ويل كېږي چې له امله يې عيبجن مال (مبيع) بېرته بايع (د مال څښتن) ته رد كولاى شي.[1]

د مشروعيت حكمت يې

بايع او مشتري يو پر بل دا حق لري چې يو بل ته سالم او له عيب څخه پاك مال وركړي اوكه يو بل ته عيب جن شى وركړي، نو شريعت ورته د دې اختيار وركوي چې مال يې بېرته ور رد كړي، ترڅو د ده څخه ضرر دفع شي او داسې څه ورباندې لازم نه شي چې هغه ته پكې تاوان وي.[2]

د عيب پټول

په حديث كې رسول الله ﷺ فرمايي: (مسلمان د مسلمان ورور دى، او مسلمان ته دا روا نه ده چې په خپل ورور باندې عيبجن شى وپلوري، مگر دا چې د هغه عيب ور په گوته كړي).

او فرمايي: (كه بايع او مشتري په بيعه كې صداقت وكړي او حقيقت بيان كړي، په دې بيعه كې به يې بركت واچول شي او كه دروغ ووايي او عيب يې پټ كړي، نو د بيعې بركت به يې له منځه ولاړ شي).[3]

د خيار عيب حكم

د متعاقدينو هر يو اړخ چې په مبيعه يا ثمنو كې په عيب خبر شي، كولاى شي چې هغه شى بېرته رد كړي.

د خيار عيب د ثبوت شرطونه

١. عيب بايد مخكې له عقد څخه موجود وي. كه چېرې عيب له تسليمولو او سپارلو څخه وروسته، له مشتري سره پيدا شي، په دې صورت كې د خيار عيب واك نه لري.

٢. د هغه عيب په هكله مشتري او يا بايع ته د خيار عيب واك وركول كېږي چې د عقد او قبض په وخت كې په هغه عيب خبر نه وي او كه چېرې د عقد او يا قبض په وخت كې ورباندې خبر وي، نو بيا ورته خيار نه شته. ځكه په هغه وخت كې دى دلالتا ورباندې راضي و.

٣. مشتري بايد د عقد پر وخت كې له عيبونو څخه ابرا نه وي كړي، خو كه چېرې يې له عيب سره مبيعه

١- البحر الرائق شرح كنز الدقائق - (ج ١٥ / ص ٣٩٨)

٢- العناية شرح الهداية.

٣- تبيين الحقائق - (ج ١٠ / ص ٣٦٥)- رَوَاهُ ابْنُ مَاجَهْ- والحاكم والطبراني وأحمد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

قبوله کړي وه بیا مشتري ته خیار نه شته، ځکه چې په دې حالت کې ده په خپله خپل حق له منځه وړی دی.[1]

د خیارعیب احکام

۱. که چېرې مشتري په بیعه کې له عیب څخه خبر شي، نو دی اختیار لري:
که غواړي مبیعه واخلي، نو په ټولو ثمنو (یاد شوي قیمت) به یې اخلي، د عیب په صورت کې مبیعه رد کولای هم شي، خو دا حق نه لري چې مبیعه وساتي او د عیب په مقابل کې له بایع څخه تاوان وغواړي، مګر دا چې مقابل لوری یې ورسره ومني.[2]
۲. که چېرته مبیعه د مشتري په لاس کې عیبجنه شي او بیا وروسته په هغه عیب هم خبر شي چې له بایع سره د موجودیت په وخت کې و، نو مشتري دا حق لري چې له بایع څخه د عیب د نقصان غوښتنه وکړي، او مال دې بېرته نه ورکوي، مګر دا چې بایع له عیب سره په بیرته ردولو راضي وي.

فعالیت

شاکر له ذبیح الله څخه یو موټر واخیست او د دې موټر ماشین په هره اونۍ کې یو لیتر موبلایل کموي، نو شاکر دعوه کوي چې دا عیب دی او ذبیح الله منکر دی، نو د دې مسئلې حل څه دی؟

ارزونه

آ- لاندې پوښتنو ته ځوابونه ووایاست:
۱. خیارعیب تعریف کړئ.
۲. د مشروعیت حکمت یې څه دی؟
۳. څه شی عیب بلل کېږي؟
٤. د خیارعیب د ثبوت شرطونه کوم دي؟
ب- د صحیح جملو په وړاندې دا (√) نښه او د غلطو جملو په وړاندې دا (X) کېږدئ:
۱. کله چې مشتري په اخیستل شوي مال کې عیب پیدا کړي، اختیار لري، که خوښه یې وه د ټولو پیسو په مقابل کې یې دې قبول کړي او که خوښه یې نه وه بېرته دې یې رد کړي، خو له ساتلو سره د نقصان د غوښتلو حق نه لري. ( ).
۲. که مال د مشتري په لاس کې عیبجن شي او بیا وروسته خبر شي چې په هغه کې د بایع په وړاندې بل عیب هم موجود و، مشتري کولای شي چې مال بېرته رد کړي. ( )

کورنۍ دنده

د خیار عیب په هکله یوه مقاله ولیکئ.

۱- العنایة شرح الهدایة - (ج ۹ / ص ۲۷)
۲- الفقه الإسلامي وأدلته - (ج ٤ / ص ٦١٥)

(c) ketabton.com: The Digital Library

نولسم لوست

منعه شوې بيعې
(باطله بيعه)

وروسته له دې چې صحيحې او روا بيعې مو وپېژندلې، غواړو منعه شوې او ناروا بيعې هم وپېژنو، **ناروا بيعې په درې ډوله دي**: باطله بيعه، فاسده بيعه او مکروه بيعه.

د باطلې بيعې تعريف

په لغت کې باطل: د حق ضد ته وايي.[1]

په اصطلاح کې باطله بيعه: هغه بيعه ده چې له سره صحت نه لري، هغه داسې چې د انعقاد په کوم شرط کې يې خلل وي، لکه د ليوني او يا د کوچني ماشوم بيعه او يا دا چې مبيعه مال نه وي، لکه د خنزير د غوښې پلورل .[2]

حکم يې:

په دې بيعه باندې ملکيت نه ثابتيږي. که مشتري (اخيستونکی) مبيعه قبض کړې وي او يا يې نه وي قبض کړې.[3]

د باطلې بيعې د احکامو توضيح:

- هرهغه شی چې د بيعې په رکن کې خلل رامنځ ته کړي، هغه باطلوونکی دی، لکه: په اوسنۍ زمانه کې د انسان خرڅول.[4]
- د هغه شي خرڅول چې مال نه وي او مبيعه يې وګرځوي، دا بيعه باطله ده، ځکه چې دلته د بيعې رکن نشته چې هغه په مال باندې د مال بدلول دي.

۱- البحر الرائق (ج۱٦/ ص۳۰) تبيين الحقائق (۱۰/ ص٤۲۳). مختار الصحاح - (۱ / ۷۳)
۲- درر الحکام في شرح مجلة الأحکام - (ج ۱ / ص ۲۰۱) - تبيين الحقائق (۱۱/ ص٥٦).
۳- مجلة الأحکام ۷۳. رد المحتار - (ج ۱۹ / ص ۲٤۱)
٤- درر الحکام - (ج ٦ / ص ۲٤۹)- العناية شرح الهداية - (ج ۹ / ص ۹۰). البحر الرائق ۲۱\۱٦)

(c) ketabton.com: The Digital Library

- په پیسوباندې د غیرمتقوم مال لکه د خنزیر او شرابو اخیستل باطله بیعه ده، ځکه مقصد په بیعه کې د مبیعې ذات دی چې په هغې باندې نفعه اخیستل کېږي. (۱)
- د بې ښتنه شي پلورل باطله بیعه ده، لکه د بحر په اوبوکې د ماهي پلورل، او یا په هوا کې د مرغه پلورل. (۲)

ارزونه

أ-لاندې پوښتنو ته ځواب ووایاست:

۱.باطله بیعه تعریف کړئ.

۲.د باطلې بیعې حکم څه دی؟

۳.د باطلې بیعې درې حکمونه بیان کړئ؟

کورنۍ دنده

د باطلې بیعې په هکله یوه مقاله ولیکئ.

۱- هدایة : ۳\۵۳- مجمع الأنهر - (ج ۵ / ص ۲۴۳). رد المحتار - (ج ۱۹ / ص ۲۲۷)

۲- مجمع الأنهر في شرح ملتقى الأبحر - (ج ۵ / ص ۲۴۱)

(c) ketabton.com: The Digital Library

شلم لوست

اسلام ته ښکاره بلنه (دعوت)

د ښکاره بلنې پيل

کله چې د مسلمانانو شمېر دې اندازې ته ورسېده چې د مشرکانو د مقابلې توان يې پيدا کړ او له بلې خوا د مکې مشرکانو د اسلام د مقدس دين او مسلمانانو په هکله ډول ډول خبرې اوربدلې او ځينې مسلمانان د خپل دين په خاطر ځوربدل؛ نو له دې امله د بعثت په څلورم کال اسلام ته بلنه په څرګنده او ښکاره بڼه پيل شوه او لاندې آيت نازل شو.

((فَاصْدَعْ بِمَا تُؤْمَرُ وَأَعْرِضْ عَنِ الْمُشْرِكِينَ)) الحجر: 94

ژباړه: هغه څه به ډاګ کړه چې تاته يدې امر کېږي او له مشرکانو مخ واړوه.

د خپلوانو بلنه

کله چې پورتنی آيت نازل شو، نو پيغمبرﷺ خپل قوم (بني هاشم) راوبلل او وروسته له حمد او ثنا څخه يې هغوی ته وفرمايل:

((ديو قوم لارښوونکی هېڅکله هم خپل قوم ته دروغ نه وايي، قسم په الله جل جلاله چې زه تاسو او نورو خلکو ته رالېږل شوی يم، قسم په الله جل جلاله چې تاسې به داسې مړه شئ، لکه څنګه چې مو خوب وړي او داسې به راژوندي شئ، لکه څنګه چې له خوب څخه راپورته کېږئ. بيا به د خپلو کړنو پوښتنه در څخه کېږي، يا به تل پاتې جنت ته ځئ او يا به دوزخ ته)).

په دې مهال ابوطالب وويل: موږ په ډېره مېړانه ستا ملاتړ کوو، ستا لارښوونې او نصيحتونه منو، ستا د خبرو تصديق کوو، دلته د قوم ټول مشران راټول شوي دي چې زه هم يو له هغو څخه يم او تر ټولو زياتې مې ستا خبرې خوښېږي، نو په کومه لاره چې مامور شوی يې پر هغې ولاړ شه، قسم پر خدای جل جلاله ترڅو چې زه ژوندی يم له تا څخه به ساتنه او دفاع کوم، خو هېڅکله هم له خپل پلرني

(c) ketabton.com: The Digital Library

دین څخه زړه نه شم صبرولی.

ابولهب وویل: قسم په خدایﷻ چې دا د شرم کار دی، مخکې له دې چې نور یې مخه ونیسي، تاسو د هغه مخنیوی وکړئ.

ابو طالب وویل: قسم په خدایﷻ ترڅو چې ژوندی یم له هغه څخه به دفاع کوم.

د صفا غونډۍ پر سر

کله چې رسول اللهﷺ د ابو طالب له ملاتړ څخه ډاډه شو، نو بله ورځ د صفا غونډۍ پرسر وخوت او په لوړ آواز یې نارې کړې: ای خلکو! پاځېږئ راویښ شئ او ځان له دښمن څخه وژغورئ! لکه څرنګه چې قریش د داسې غږ په اورېدو سره راټولېدل، دلته هم ټول یو ځای راغونډ شول.

رسول اللهﷺ دوی ته وفرمایل: که چېرې زه تاسو ته ووایم چې د مکې د غرونو تر شا یو لوی لښکر راغونډ شوی دی او غواړي چې پر تاسو یرغل وکړي، نو تاسې به زما خبره ومنئ؟

هغوی وویل: هو! موږ تر اوسه له تا څخه پرته له رښتیا بل څه ندي اورېدلي، رسول اللهﷺ وفرمایل: همدارنګه زه تاسې له یویقیني راتلونکي عذابه ویروم. خپل ځان د دوزخ له اوره وژغورئ.

بیا یې وفرمایل: ای بني کعبو! ای بني مره و! ای بني عبدالمطلبو! تر دې چې د خپلې لور فاطمې نوم یې هم واخیست او هغوی ته یې وویل: په ایمان راوړلو سره ځان د دوزخ له اوره وژغورئ، زه ستاسو لپاره هېڅ کولای نه شم، مګر دا چې په دنیاکې له تاسو سره خپلوي ولرم او ښېګنه درسره وکړم، خو په اخرت کې زه ستاسو هېڅ مرسته نه شم کولی.

د ابو لهب غبرګون

پر دغه مهال ابو لهب رسول اللهﷺ ته وویل: برباد او تباه شې، **آیا** تا موږ د دې لپاره راټول کړي یو؟ نو بیا دا آیت ((تَبَّتْ یَدَا اَبِي لَهَبٍ وَتَبَّ(۱) مَا اَغْنَى عَنْهُ مَالُهُ وَمَا كَسَبَ(۲))) چې د ابو لهب پر دایمي هلاکت او تباهي څرګند دلیل و، نازل شو.

فعالیت

له خپلوانو څخه د بلنې د پیل حکمت څه و؟ څرګند یې کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسلامي دعوت سره د قریشو دښمني

قریشو له دې وېرې چې پلرنی دود، دستور او معتقدات يې له منځه ولاړ نشي او د بت پرستی د دین مشري او ګټې يې له لاسه ونه وځي، په مخالفت او ډېر سخت غبرګون لاس پورې کړ.

د دې لوست ګټې:

۱ـ د اسلامي دعوت اصلاحي کړنلارې باید د وخت د شرایطو او حالاتو سره سمون ولري.

۲ـ د هرې اصلاحي کړنلارې د پلي کولو لپاره د مرستندویو او پلویانو شتون ارین دی.

۳ـ د اصلاحي کړنلارو د پلي کولو په وړاندې د ځینو مغرضینو مخالفت باید د مایوسی او پښېمانی لامل نه شي.

ارزونه

الف: لاندېنيو پوښتنو ته ځوابونه ورکړئ.

۱ـ رسول اللهﷺ د انذار آیت له نازلېدو وروسته تر هرڅه د مخه څه وکړل؟

۲ـ د صفا غونډۍ پرسر قریشو ته د رسول اللهﷺ د وېناوو مفهوم په لنډ ډول بیان کړئ.

۳ـ په اسلامي دعوت سره د قریشو د مشرانو د دښمنۍ لامل څه و؟ څرګند يې کړئ.

ب: د صحیح عبارت په وړاندې د (✓) نښه او د غلط عبارت په وړاندې د (✗) نښه کېږدئ.

۱ـ د ((وَأَنذِرْ عَشِيرَتَكَ الأَقْرَبِينَ)) آیت له نازلېدو څخه وروسته پیغمبرﷺ خپلوان راټول کړل او هغوی يې په ټولنیزه توګه اسلام ته راوبلل. (   )

۲ـ پیغمبرﷺ د صفا غونډۍ پرسر د قریشو مختلف قبایل اسلام ته راوبلل. (   )

۳ـ د هجرت په څلورم کال اسلام ته بلنه په ښکاره ډول پیل شوه. (   )

کورنۍ دنده

د لوست مطالب په لنډ ډول ولیکئ او مناسب عنوان ورته وټاکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوويشتم لوست

د حق دعوت له اوریدو څخه د مکې مکرمې د زایرینو منع کول

د دعوت له ښکاره کېدو څخه زياته موده نه وه تېره شوې چې قريش د يوې بلې غميزې سره مخامخ کېدونکي وو او هغه مکې مکرمې ته د زايرينو د راتګ مراسم وو، هغوی پوهېدل چې دغه زايرين د جزيرة العرب له مختلفو سيمو څخه مکې مکرمې ته راځي او رسول اللهﷺ به ارومرو له هغوی سره کتنه کوي. د هغوی غوږونو ته به د اسلامي دعوت خبرې رسېږي، نو مخکې له دې چې هغوی د محمدﷺ له خبرو متاثره شي، لازمه ده چې داسې احتياطي تدابير ونيول شي، ترڅو د دې کار مخنيوی پرې وشي.

د وليد بن مغيره سره مشوره

د دې خبرې لپاره ټول وليد بن مغيره ته د مشورې لپاره ورغلل. وليد وويل: د محمدﷺ په هکله بايد په يوه خبره راغونډ شو او بېلې بېلې خبرې ونه کړو، ټولو وويل:

ته ښه وايې.

وليد وويل: تاسې خپل نظر وړاندې کړئ، زه به يې واورم.

هغوی وويل: موږ وايو چې محمدﷺ کوډګر دی.

وليد وويل: قسم په اللهﷻ چې هغه کوډګر نه دی، موږ کوډګران ليدلي دي، دی هغو ته ورته والی نه لري.

قريشو وويل: موږ به ووايو چې لېونی دی.

وليد وويل: هغه لېونی نه دی، موږ لېونيان ليدلي دي، لېونتوب پېژنو، نه بې خوده دی او نه بې واکه او نه بې ځايه خبرې کوي.

هغوی وويل: و به وايو چې شاعر دی.

وليد وويل: شاعر هم نه دی، موږ شعر او د شعر ټول ډولونه پېژنو، د ده خبرې هېڅکله هم شعر ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورته نه دي.
هغوی وویل: موږ به دا وواېو چې ساحر دی.
ولید وویل: نه، هغه ساحر هم نه دی، موږ ساحران لیدلي دي، د هغه کړنې او حرکات د ساحرانو په څېر نه دي.

د قریشو اتفاق پر دې چې محمدﷺ ته ساحر وواېي

قریشو وویل: نو څه وواېو؟
ولید وویل: قسم په اللهﷻ چې د ده خبرې ډېرې خوږې، ربښتیني، ژورې او ځانګړې يې مېوه لرونکي دي، تاسې چې د ده په هکله څه وایئ له ډاګه بریښي چې خبره مو غلطه ده.
یوازې یوه خبره د ده په هکله ویلی شو او هغه دا چې وواېو: هغه ساحر دی.
داسې یو سحر يې له ځان سره راوړی دی چې پلار له زویه، ورور له وروره، مېړه له ښځې او سړی له خپلوانو څخه جلا کوي او یو د بل دښمن يې ګرځوي، د ټولو دا خبره خوښه شوه او سره خپاره شول.

ولید بن مغیره د وحې په هنداره کې

د ولید بن مغیره په هکله د مدثر سورت څو آیتونه نازل شول چې د ده کړنې په کې ذکر شوې دي. الله تعالیٰ فرمايي: ((إِنَّهُ فَكَّرَ وَقَدَّرَ ١٨ فَقُتِلَ كَيْفَ قَدَّرَ ١٩ ثُمَّ قُتِلَ كَيْفَ قَدَّرَ ٢٠ ثُمَّ نَظَرَ ٢١ ثُمَّ عَبَسَ وَبَسَرَ ٢٢ ثُمَّ أَدْبَرَ وَاسْتَكْبَرَ ٢٣ فَقَالَ إِنْ هَذَا إِلَّا سِحْرٌ يُؤْثَرُ ٢٤))
ژباړه: هغه فکر وکړ اندازه يې ولګوله (چې څه طعنه ورکړي) په دې اندازه لګولو دې دی تباه شي، بیادې په دی اندازه لګولو تباه شي. بیا ښه خیر شو، بیا يې تندی تریو او خوله يې کږه کړه، بیا يې شا کړه او لويي يې وکړه او ويې ویل: دا قرآن هغه اغېزمن جادو او سحر دی چې له خورا پخوا زمانو څخه پاتې دی.[1]

د قریشو د دسیسې پلې کول

د دې لپاره چې قریش خپله دسیسه او توطئه په سمه توګه پلې کړي، نو زیات شمېر خلک يې وټاکل، ترڅو د کعبې شریفې زایرین پر محمدﷺ باندې بدګومانه کړي چې د دې کار د پرمخ بیولو زیات مسؤولیت د ابولهب پر غاړه و.

د ابولهب دریځ

کله به چې رسول اللهﷺ د دعوت لپاره د زایرینو خیمو، تم ځایونو او د سیمې بازارونو ته ورتلو، ابولهب به د ده ترشا خلکو ته ویل: د محمدﷺ خبرې ونه منئ، هغه خپل پلرنی دین پرېښی دی او دروغ وايي.

۱- دا فقره په آزموینه کې شامله نه ده، یواځې د زده کوونکو د علمي زېرمې لپاره ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په جزيرة العرب کې د بعثت د خبر خپرېدل

د قريشو ظالمانه هڅو هغوی ته هېڅ ګټه ونه رسوله، رسول اللهﷺ د دعوت کار تر هغه ځايه ورساوه چې قريشو يې تصور هم نه کاوه، هغه دا چې ټول زايرين د رسول اللهﷺ له دعوت او بلنې څخه خبر شول او د هغوی په ستنېدو سره د بعثت خبر په جزيرة العرب کې خپور شو.

د لوست ګټې

۱. د حق دعوت منکران پدې هڅه کې وو، ترڅو نورو ته د حق اواز د رسېدو مخنيوی وکړي.
۲. د خپل توان په اندازه د حق دعوت د رسولو لپاره هڅه او هاند او په دې لاره کې د هر ډول ممکن فرصت څخه استفاده کول.
۳. د منکرينو له دسايسو سره سره، د حق دعوت بيا هم پر مخ ځي او خپله لاره پرانيزي.

ارزونه

الف: لاندېنيو پوښتنو ته ځوابونه ورکړئ.
۱ــ د مکې مکرمې زايرينو ته د حق دعوت د رسېدو د مخنيوي لپاره قريشو څه تدابير ونيول؟
۲ــ د دې لوست ګټې څرګندې کړئ.
۳ــ وليد بن مغيره قريشو ته څه مشوره ورکړه؟
ب: لاندې خالي ځايونه په مناسبو کلمو ډک کړئ.
۱ــ قريش د مشورې لپاره (   ) ته ورغلل.
۲ــ د قريشو غوټه شوې خبره دا وه چې ووايي (   ) دی.
ج: د صحيح عبارت په وړاندې د (✓) نښه او د غلط عبارت په وړاندې د (✗) نښه کېږدئ.
۱ــ قريش د مشورې لپاره ابوجهل ته ورغلل. (   )
۲ــ د رسول اللهﷺ د بعثت خبر د مکې مکرمې د زايرينو په مرسته په جزيرة العرب کې خپور شو.
(   )

کورنۍ دنده

د دې لوست د مطالبو په هکله په خپل تعبير او خپلې ژبه يوه لنډه مقاله وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه ويشتم لوست

د مخالفينو لخوا د دعوت د خپرېدو مخنيوی

د دعوت د مخنيوي لپاره د قريشو نورې دسيسې

کله چې قريش په دې خبره پوه شول چې محمدﷺ له خپل دعوت څخه نشو گرځولی، نو يو ځل بيا انديښمن شول او د اسلامي دعوت د مخنيوي لپاره يې لاندينۍ دسيسې وکارولې.

۱ــ ملنډې، ټوکې کول، سپک او دروغجن گڼل: مشرکينو په دې توگه د مسلمانانو د سپکاوي او د دوی د معنوياتو د ضعيفولو هڅه کوله او پيغمبرﷺ ته به يې سپکې سپورې ويلې کله به يې لېونی او کله به يې دروغجن او جادوگر باله.

۲ ــ د رسول اللهﷺ د لارښوونو په هکله بدگماني او شکونه پيدا کول او د خلکو په وړاندې يې بې اغيزه ښکاره کول.

۳ ــ قرآن کريم به يې زړو کيسو ته ورته او مشابه گاڼه.

د مشرکينو يوه بله هڅه

مشرکانو د دعوت د مخنيوي لپاره ډېرې هلې ځلې وکړې چې له دغو هلو ځلو څخه يوه هم رسول اللهﷺ ته د قريشو د استازي عتبه بن ربيعه وړانديز و، عتبه رسول اللهﷺ ته د ډېر مال، د قريشو د مشرۍ او د هر ډول دنيوي غوښتنو د بشپړولو وړانديز وکړ، خو رسول اللهﷺ د هغه په ځواب کې وويل: زه د دې لپاره نه يم رالېږل شوی چې ستاسو مالونه واخلم او يا پرتاسو مشري وکړم، بلکې زه الله تعالٰی ستاسو لپاره رسول رالېږلی يم، پر ما د الله ﷻ کتاب نازل شوی دی او ماته امر شوی دی چې تاسو ته د جنت زيرى درکوونکی او له دوزخ نه وېروونکی اوسم.

د دې لوست گټې

۱. کله چې يو بلونکی (داعي) سپېڅلی وي، هيڅ ډول تورونه او افتراگانې نشي کولی د هغه د دعوت مخه ونيسي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲.که چېرې مسلمانان د دعوت په لاره کې له ستونزو سره مخ شي، نو لازمه ده چې ثبات او استقامت ولري او په صبر او حکمت سره د ټولنې د اصلاح لپاره هڅه وکړي.

۳.د ټولنې اصلاح د اسلام د مبین دین د لارښوونو په پلي کولو سره د دنیا د هر مال او متاع څخه لوړ او غوره کار دی او دا نه ښايي چې د دنيوي امتيازاتو لپاره له هغې تنازل وشي.

ارزونه

۱ـ قريشو د رسول اللهﷺ په وړاندې له نورو کومو دسایسو کار واخیست؟

۲ـ عتبه بن ربیعه رسول اللهﷺ ته د څه وړانديز وکړ؟

۳ـ رسول اللهﷺ د عتبه بن ربیعه وړانديز ته څرنګه ځواب ورکړ؟

٤ـ د دې لوست ګټې په لنډ ډول بيان کړئ.

کورنۍ دنده

د دې لوست مطالب په لنډه توګه ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ابوطالب ته د قريشو د پلاوي ليږل

قريشو په ډېر جديت سره د دعوت د مخنيوي لپاره هڅه كوله، خو په دې نه پوهېدل چې د داسې ستر شخصيت په وړاندې كوم چې ابوطالب ته ډېر گران او عزتمن و، څه تدابير ونيسي. وروسته له ډېر فكر او مشورې دې پايلې ته ورسېدل چې ابوطالب ته ورشي او د هغه په مرسته د حضرت محمد ﷺ د دعوت مخه ونيسي.

ابوطالب ته د قريشو پلاوى

څرنگه چې ابوطالب د قوم سپين ږيرى و، له دې امله يې په قوم كې ډېر عزت او لوړ مقام درلود او خبرې يې منل كېدلې، له بلې خوا هغه د رسول الله ﷺ ملاتړ، حمايت او پلوي كوله، نو د دې لپاره چې قريش په داخلي اختلافاتو كې ښكېل نشي ابو طالب ته ورغلل، ترڅو د دعوت د مخنيوي لپاره د هغه قناعت او رضا حاصله كړي او د قريشو او محمد ﷺ ترمنځ داسې يو تړون لاسليك كړي چې د هغه پر بنسټ محمد ﷺ د خلكو له دعوت څخه لاس واخلي او په مقابل كې يې چې هر امتياز غواړي هغه ته به وركړل شي.

ابو طالب خپل وراره محمد ﷺ راوغوښت او هغه ته يې وويل: گرانه وراره!

دوى ستا د قوم مشران دي او د دې لپاره راغلي، ترڅو تاسو ته ژمنه دركړي او له تاسو ژمنه واخلي.

ابوطالب ته د رسول الله ﷺ وړانديز

كله چې رسول الله ﷺ له خپل تره څخه د مشركينو غوښتنې واورېدلې، نو هغه ته يې وويل: زه دوى يواځې يوې كلمې ته رابولم، كه دوى ومنله، نو خداى تعالى به دوى ته په دواړو جهانونو كې عزت او سرلوړي ور په برخه كړي.

ابو جهل په دې خبره خوشحاله شو چې د يوې كلمې په ويلو به د ټولو امتيازاتو خاوند شي.

ابوطالب وويل: هغه كلمه څه ده؟ پيغمبر ﷺ وفرمايل: تاسو د (لا اله الا الله) كلمه ووايئ. د دې خبرې

(c) ketabton.com: The Digital Library

په اورېدو سره د قریشو مشران مایوسه او نا امیده شول او ویې ویل:

په الله ﷻ سوگند چې دی به هېڅکله هم ستاسو غوښتنې ونه مني.

په بل روایت کې راغلي دي، کله چې رسول الله ﷺ د ابوطالب خبرې واورېدلې، نو په دې فکر شو چې شاید تره يې د ده له ملاتړ څخه لاس اخیستلی دی، نو خپل تره ته يې داسې وويل: گرانه کاکا! قسم په خدای ﷻ دی که چېرې دوی لمر په ښي لاس او سپوږمۍ په کيڼ لاس کې راته کېږدي (یعنې د ځمکې او د هغې د چاپېریا ل واک او اختیار راکړي) او له ما نه وغواړي چې د توحید دعوت پرېږدم، نو زه به هېڅکله دا دعوت پرې نږدم او تر هغه به دوام ورکړم چې یا زه بریمن او یا په دې لار کې شهید شم.

ابو طالب د دې خبرې په اورېدو سره هغه ته د مرستې او ملاتړ ډاډ ورکړ او ورته يې وويل: قسم په خدای ﷻ هېڅکله به دې هیچا ته ونه سپارم.

د لوست گټې

۱. د اسلام د مقدس دین متابعت او هغه ته بلنه، د دنیا له ټولو امتیازاتو څخه غوره ده، مسلمان لره دا نه ښایي چې د دنیوي امتیازاتو لپاره ورڅخه تنازل وکړي.

۲. ابوطالب د قریشو له خواټول تکالیف وزغمل، خو د رسول الله ﷺ له ملاتړ څخه لاس په سر نه شو.

ارزونه

الف: ابوطالب ته د قریشو د پلاوي د لېږلو کیسه په لنډ ډول بیان کړئ.

ب: لاندې خالي ځایونه په مناسبو کلمو ډک کړئ.

۱ـ قریش دې پایلې ته ورسېدل چې (   ) ته ورشي.

۲ـ که چېرې دوی (   ) په ښي لاس او (   ) په کيڼ لاس راته کېږدي.

ج: د صحیح عبارت په وړاندې د (✓) نښه او د غلط عبارت په وړاندې د (✗) نښه کېږدئ.

۱ـ د قریشو یوه ډله ابوجهل ته ورغله. (   )

۲ـ ابو طالب محمد ﷺ ته وويل: قسم په خدای ﷻ هېڅکله به دې هیچا ته ونه سپارم. (   )

کورنی دنده

د دې درس مطالب د یوې لنډې مقالې په ترڅ کې په خپلې ژبې او تعبیر سره ولیکئ او یو مناسب عنوان ورکړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خلرویشتم لوست

د حبشې په لور هجرت

وروسته له دې چې حضرت محمدﷺ د بعثت په څلورم کال په ښکاره ډول بلنه پیل کړه، د قریشو ظلم او تیری هم پر مسلمانانو پیل شو.
د قریشو دغه ظلم او تیری د پنځم کال تر نیمایي خپلې لوړې پوړۍ ته ورسېد او مکه مکرمه پر مسلمانانو تنګه شوه او له دې ستونزو څخه دخلاصون په لټه کې شول.
حضرت محمدﷺ ته دا معلومه وه چې د حبشې پاچا (نجاشي) یو ډېر عادل سړی دی، نو مسلمانانو ته یې د دین د ژغورلو په هیله د حبشې په لور د هجرت امر وکړ.

د حبشې په لور د مسلمانانو لومړنی هجرت

د نبوت په پنځم کال د رجب په میاشت کې د مسلمانانو لومړنۍ ډله چې له دولسو سړیو او څلورو ښځو څخه جوړه شوې وه د حضرت عثمان بن عفانؓ په مشرۍ د رسول اللهﷺ د لور بي بي رقیه رضی الله عنها په ګډون حبشې ته روانه شوه.
د دې لپاره چې قریش یې مخه ونه نیسي دا کاروان د شپې له لورې د شعیبه د بندرګاه په لور روان شو، هلته دوې سوداګریزې کښتۍ ولاړې وې چې دوی یې سپاره کړل او د حبشې په لور روانې شوې.
قریش ډېر ژر د مسلمانانو له دې کار څخه خبر شول او د دوی د راګرځولو لپاره یې بندرګاه ته خپل کسان ولېږل، خو د مسلمانانو ډله د دوی له رسېدو د مخه له هغه ځایه وتلې وه چې په دې توګه د مسلمانانو دغه ډله د مشرکانو له ظلم او تیري څخه په امان شوه.

فعالیت

په دغې ډلې کې د حضرت محمدﷺ د نیږدې خپلوانو څخه څوک و؟ نومونه یې واخلئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د قریشو د مشرانو د مسلمانېدلو خبر

د حبشې مهاجرینو ته دا خبر ورسېد چې د مسلمانانو او قریشو تر منځ تاوتریخوالی کم شوی دی او هغه داسې چې د قریشو مشرانو په حرم کې د نجم سورت د څو آیتونو له اورېدو وروسته له مسلمانانو سره یو ځای سجده وکړه او داسې حالات رامنځ ته شوې چې د قریشو مشرکان به مسلمانان نه ازاروي، نو له دې امله هغوی د بېرته راتګ نیت وکړ او د مکې په لور راروان شول، کله چې مکې مکرمې ته د یوې ورځې مزل په واټن نژدې شول، نو پوه شول چې خبره هسې نه ده او د قریشو ظلمونه د پخوا په څېر دوام لري، نو زیات شمېر مهاجرین بېرته حبشې ته ولاړل او یوازې څو تنه یې په پټه مکې مکرمې ته ننوتل.

د حبشې په لور د مسلمانانو دویم هجرت

د حبشې د مهاجرینو د بېرته راتګ وروسته د قریشو ظلم او تېری نور هم زیات شو، نو له دې امله رسول الله ﷺ نورو مسلمانانو ته هم اجازه ورکړه، ترڅو په پټه د دویم ځل لپاره حبشې ته هجرت وکړي.

د مسلمانانو شمېر دا ځلې (۱۰۲) تنه و چې (۸۳) تنه یې سړي او (۱۹) تنه یې ښځې وې، د دې ډلې مشري جعفر بن ابي طالب رضي الله عنه کوله.

د لوست ګټې

۱. هجرت کول د پېغمبر ﷺ له سنتو څخه دی چې د مسلمانانو لپاره مشروع ګرځېدلی دی، ترڅو د ظالمانو له ظلم او تېري څخه په امن شي او وکولای شي خپل دیني شعایر پرته له کوم ډار او خوف څخه ترسره کړي.

۲. د الله جل جلاله په لار کې هجرت کول او له ایمان او عقیدې څخه حفاظت د بشري تاریخ په اوږدو کې د لویو تحولاتو لامل شوی دی.

۳. مسلمان لره ښايي چې په بې بنیاده خبرو، اوازو او شایعاتو ونه غولېږي او خپل معلومات او پوهه له موثقو منابعو څخه ترلاسه کړي.

٤. مسلمان باید تل د صبر او زغم په ګانه سمبال وي او په ځانګړې ډول کله چې حالات خراب او کړکېچن وي.

ارزونه

۱. حبشې ته د مسلمانانو د لومړني او دویم هجرت لنډه یادونه وکړئ.

۲. د حبشې په دواړو هجرتونو کې د مهاجرینو شمېر وښایاست.

۳. د دې لوست ګټې څرګندې کړئ.

کورنۍ دنده

د دې لوست مهم ټکي په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حبشې د مهاجرینو پرخلاف د قریشو دسیسه

حبشې ته د استازو لیږل

دا چې مهاجرین هوسا ټاټوبی ولري، ترڅو د هغوی ځان، مال او دین په امن وي، دا کار د قریشو د مشرکانو لپاره د زغم وړ نه و، نو له دې امله یې عمرو بن العاص او عبدالله بن ربیعه چې هوښیار او کار پوهه کسان وو، د خورا غوره او قیمتي ډالیو سره نجاشي ته ولېږل، دواړو استازو قیمتي ډالۍ دربار ته نېږدې سردارانو ته ورکړې او هغه دلایل یې هم ورته وویل چې د هغو له مخې مسلمانان باید له حبشې څخه وشړل شي، د دربار سرداران په یوه خوله شول چې نجاشي به د مهاجرینو په ویستلو رضا کړي، دوی ټول د نجاشي دربار ته ولاړل او خپلې ډالۍ یې وړاندې کړې او نجاشي ته یې وویل:

زموږ څو تنه ناپوهه ځوانان ستاسې پاچایۍ ته په پټه راغلي دي، دوی خپل دین پرېښی دی او ستاسو دین یې هم نه دی منلی، نوی دین یې جوړ کړی دی چې نه یې موږ پېژنو او نه یې هم تاسې، موږ د قوم مشرانو تاسو ته رالېږلي یو، ترڅو تاسې زموږ فراریان موږ ته وسپارئ.

د درباریانو سپارښتنه

د دربار سردارانو وویل: د پاچا سر دې سلامت وي، دا استازي رېښتیا وایي، سرې یې وروسپارئ چې له ځان سره یې بوځي، خو نجاشي وویل:

دا موضوع باید ښه وڅېړل شي او د دواړو اړخونو دلایل واورېدل شي. مسلمانان یې خپل دربار ته راوغوښتل او له هغوی څخه یې پوښتنه وکړه: دا کوم دین دی چې له خپل قوم څخه پرې جلا شوي یاست؟ نه مو زموږ دین منلی او نه د نړۍ کوم بل دین؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مسلمانانو وياند

د مسلمانانو وياند جعفر بن ابي طالب وويل:

قدرمنه پاچا! موږ ناپوهه وو د بتانو عبادت مو کاوه او مرداري مو خوړه، زنا موږ کې ډېره وه، خپلوۍ مونه پالله، ګاونډي مو رېړول او زموږ زورور په کمزوري تېرى کاوه، موږ دغه ناوړه عادات درلودل چې پاک الله تعالی زموږ له منځ څخه خپل استازی غوره کړ، نسب يې موږ ته معلوم دی، په رېښتينولۍ، امانتدارۍ او نورو ښو اخلاقو سره زموږ په منځ کې مشهور دی، موږ ته يې د يو الله ﷻ د عبادت بلنه راکړه او د هغو بتانو او کاڼو له عبادت څخه يې منع کړو د کومو چې زموږ پلرونو عبادت کاوه، موږ ته يې لارښوونه وکړه چې تل بايد رېښتيا ووايو، امانت پوره ورکړو، خپلوي وپالو، له ګاونډيانو سره ښه ژوند وکړو، له ناروا او وينو تويولو څخه لاس واخلو، موږ يې له زنا کولو، دروغو ويلو، د يتيم د مال له خوړلو او په پاک لمنو ښځو د تور لګولو څخه منع کړو.

موږ ته يې امر وکړ چې د يو الله ﷻ عبادت وکړو، هيڅ شی ورسره شريک او سيال ونه ګڼو، حلال يې حلال او حرام يې حرام وګڼو، نو زموږ قوم له موږ سره په همدې خبرو دښمن شو او موږ يې سخت وربړلو، ترڅو موږ اسلام پرېږدو او بېرته د بتانو عبادت پيل کړو او هغه ناروا کارونه وکړو چې وړاندې مو کول، کله چې دوی پر موږ ظلم او تېری پيل کړ او څمکه يې راباندې تنګه کړه، نو ستا پاچايی ته مو هجرت وکړ او له ټولو خلکو څخه مو تاسې غوره وګڼلې او ستاسو په ګاونډ کې موږ ته ژوند ښه ښکاره شو، اوس هيله لرو ترڅو ستاسو په خوا کې پر موږ ظلم ونشي.

فعاليت

د زده کوونکو څخه دې يو تن د جعفر رضي الله عنه د وينا مهم ټکي په خپلو الفاظو ووايي.

د نجاشي غبرګون

نجاشي وويل: آيا هغه څه چې ستاسو پيغمبر راوړي له ځانه سره لرئ؟

جعفر رضي الله عنه ځواب ورکړ: هو! بيا يې د قرآن عظيم الشان د مريم سورت څو آيتونه تلاوت کړل، نجاشي د قرآن کريم د آيتونو په اورېدو سره ډېر وژړل، تر دې چې ږيره يې لنده شوه او د دربار مذهبي مشرانو يې هم وژړل چې د ژړا له امله يې په لاسونو کې نيولي کتابونه هم لانده شول، بيا نجاشي دوی ته وويل: دا او هغه څه چې عيسٰی عليه السلام راوړي وو دواړه د يو څراغ رڼا ده.

عمرو بن عاص او د هغه ملګري ته يې وويل: ولاړ شئ، قسم په الله ﷻ چې هېڅکله به هم دا خلک تاسو ته ونه سپارم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د نجاشي د ذهنيت د خرابولو کوښښ

د هغه حسد او کينې له مخې چې د قريشو استازو په زړه کې درلوده پاچا ته يې وويل:

دوی د عيسٰی عليه السلام په هکله بې ځايه خبرې کوي. هغه مسلمانان راوغوښتل او له هغو څخه يې پوښتنه وکړه، جعفر رضي الله عنه ورته وويل: موږ د حضرت عيسٰی عليه السلام په هکله هغه څه وايو چې زموږ پيغمبر موږ ته راوړي دي. هغه د خدای جل جلاله بنده، د خدای جل جلاله پيغمبر او د خدای جل جلاله روح او کلمه ده چې پاکې او پېغلې بي بي مريم ته يې القاکړه. نجاشي د ځمکې څخه يو ډکی راپورته کړ او ويې ويل: قسم په الله جل جلاله چې د عيسٰی عليه السلام حقيقت د دې ډکي په اندازه هم ستاسو له خبرو څخه زيات نه دی.

نجاشي مسلمانانو ته وويل: ولاړ شئ! زما د پاچاهۍ په حدودو کې په بشپړ ډاډ سره ژوند کولی شئ، چا چې تاسو ته ناوړه خبرې وکړې، نو زه به ارو مرو هغه ته سزا ورکړم.

د لوست ګټې

۱. څوک چې د چا نمايندګي کوي، لازمه ده چې هغه پوه، زيرکه، باخبره او د منطق خاوند وي.

۲. د حضرت عيسٰی عليه السلام په هکله د واقعي مسيحيت او اسلام ترمنځ کوم توپير نه ليدل کېږي.

۳. پر قاضيانو او حاکمانو لازمه ده مخکې له دې چې نهايي فيصله صادره کړي د دعوې د جانبينو دلايل او نظريات واوري.

٤. که د اسلام دښمنان ډېر زيات چالاکه او زيرکه هم وي، بيا هم د پوه او هوښيار مسلمان د منطق او استدلال په وړاندې ماتې خوري.

فعاليت

د دې لوست څخه چې نورې ګټې اخيستل کېږي هغه بيان کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه

الف: لاندې پوښتنو ته ځوابونه ورکړئ.

۱_ د دې لوست مهم ټکي په لنډ ډول بیان کړئ.

۲_ عمرو بن عاص او عبدالله بن ربیعه د مهاجرو مسلمانانو د دین په هکله نجاشي ته څه وویل؟

۳_ جعفر بن ابي طالبؓ نجاشي ته د اسلام د ښېګڼو په هکله څه وویل؟

٤_ عمرو بن عاص او عبدالله بن ربیعه د عیسیٰ علیه السلام په اړوند د مسلمانانو د نظر په هکله څه وویل؟

٥_ جعفر بن ابي طالبؓ د عیسیٰ علیه السلام په هکله څه وویل؟

ب: لاندې خالي ځایونه په مناسبو کلمو ډک کړئ.

۱_ دا او هغه څه چې عیسیٰ علیه السلام راوړي دي دواړه د یو (   ) رڼا ده.

۲_ موږ د عیسیٰ علیه السلام په هکله هغه څه وایو چې زموږ (   ) موږ ته راوړي دي.

۳_ نجاشي له ځمکې څخه یو نرۍ (   ) راپورته کړ.

کورنۍ دنده

د دې لوست مطالب د یوې لنډې مقالې په ترڅ کې په خپل تعبیر او ژبه ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږ ویشتم لوست

د حمزه رضي الله عنه اسلام راوړل

حمزه رضي الله عنه د بعثت په شپږم کال د ذوالحجې په میاشت کې اسلام راوړ، یوه ورځ رسول الله صلی الله علیه وسلم د صفا غونډۍ سره ناست و، د جهل پلار ابو جهل رسول الله صلی الله علیه وسلم ډېر وربړاوه، تر دې چې هغه يې په کاڼي وویشت او داسې يې زخمي کړ چې وینې ترې رواني شوې، وروسته بیا ابو جهل د کعبې خوا ته ولاړ او د قریشو په غونډه کې شریک شو. د عبدالله بن جدعان وینځې چې دغه زړه دردوونکی حالت په خپلو سترګو لیدلی و، حضرت حمزه رضي الله عنه ته چې تازه له ښکار څخه راغلی و او لیندۍ يې هم په لاس کې وه، بیان کړ.

له ابو جهل څخه بدله

حضرت حمزه رضي الله عنه چې د قریشو ترټولو زړور پیاوړی او تکړه ځوان و د خپل وراره له مظلومیت څخه يې غیرت په جوش راغی، پرته له کوم ځنډه په ابوجهل پسې د کعبې ساحې ته ورغی، د ابوجهل په سر ودرېد او ورته يې په ډېر قهر او غوسه وویل:

ای بې غیرته! ته زما وراره ته بدرد وایې او له دې څخه خبر نه يې چې زه د هغه په دین یم؟ بیا يې په لیندۍ وویشت او ډېر سخت يې زخمي کړ او په دې ترتیب سره حضرت حمزه بن عبدالمطلب رضي الله عنه د اسلام په مبارك دین مشرف شو او په پوره میړانه يې له اسلام او پیغمبر صلی الله علیه وسلم څخه دفاع وکړه.

د لوست ګټې

۱- رسول الله صلی الله علیه وسلم د اسلام د دین په تبلیغ کې له ابو جهل څخه ډېر تکالیف او ستونزې ولیدلې، خو بیا يې هم د هغو په وړاندې له صبر او زغم څخه کار واخیست.

۲-د اسلام دښمنان تل د اسلامي دعوت د مخنیوي لپاره له هر ډول وسایلو څخه کار اخلي، د

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسلامي دعوت گرانو شکنجه کول او تعذيبول د اسلامي دعوت د مخنيوي په لار کې د دوی له تل پاتې وسايلو څخه دي.

۳- له مظلومانو او اسلامي مقدساتو څخه په مېړانه دفاع کول د مسلمانانو په ځانګړې توګه د ځوانانو مسلمانانو يوه ځانګړتيا ده.

فعاليت

له دې لوست څخه که نورې ګټې اخيستل کېدای شي څرګندې يې کړئ.

ارزونه

الف: لاندېنيو پوښتنو ته ځوابونه ورکړئ.

۱ـ د حضرت حمزه‌ رضي الله عنه د اسلام منلو لامل څه و؟

۲ـ ولې حضرت حمزه‌ رضي الله عنه پر ابوجهل په قهر شو؟

۳ـ حضرت حمزه‌ رضي الله عنه ابو جهل ته د وهلو پر مهال څه وويل؟

ب: لاندې خالي ځايونه په مناسبو کلمو ډک کړئ.

۱ـ حضرت حمزه‌ رضي الله عنه د بعثت په (   ) کال د ذوالحجې په مياشت کې مسلمان شو.

۲ـ حضرت حمزه‌ رضي الله عنه د قريشو تر ټولو (   ) ځوان و.

ج: د صحيح عبارت په وړاندې د (✓) نښه او د غلط عبارت په وړاندې د (✗) نښه کېږدئ.

۱ـ حضرت حمزه‌ رضي الله عنه د بعثت په اتم کال مسلمان شو. (   )

۲ـ د حضرت حمزه‌ رضي الله عنه د مسلمانېدو لامل د ابوجهل ظلم پر حضرت محمد صلی الله علیه وسلم باندې و. (   )

۳ـ حضرت حمزه‌ رضي الله عنه د خپل اسلام اعلان په مسجدالحرام کې وکړ. (   )

کورنۍ دنده

د دې لوست مطالب د يوې لنډې مقالې په ترڅ کې په خپل تعبير او ژبه وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حضرت عمرؓ مسلمانېدل

حضرت عمرؓ د حضرت حمزهؓ له مسلمانېدو څخه درې ورځې وروسته د بعثت په شپږم کال د ذوالحجې په میاشت کې مسلمان شو.

د عمرؓ او نعیمؓ تر منځ خبرې

حضرت عمرؓ د هغې دښمنۍ له مخې چې د حضرت محمدﷺ سره یې درلوده یوه ورځ د محمدﷺ د وژلو په تکل له خپل کور څخه ووت.

د لارې په اوږدو کې د نعیم بن عبدالله العدوي سره مخامخ شو، هغه پوښتنه وکړه:

عمره! چیرته ځې؟ عمرؓ وویل: غواړم چې محمد ووژنم.

نعیم وویل: که محمد ووژنې، نو د بني هاشمو او بني زهرؤ له دښمنۍ څخه به څرنګه ځان وژغورې؟

عمرؓ وویل: معلومېږي چې خپل دین دې پرېښی دی او بې دینه شوی یې.

نعیم ورته وویل: عمره! یوه حیرانونکې خبره درته وکړم؟ ستا خور او د خور خاوند (اوښی) دې هم بې دینه شوي دي.

د دې خبرې په اورېدو سره د عمرؓ څېره له غوسې سره شوه، د هغوی د کور په لور روان شو.

خبابؓ چې هغوی ته د قرآن تعلیم ورکاوه د عمرؓ په لېدو ځان ګوښه کړ او د عمرؓ خور فاطمېؓ له عمرؓ څخه د قرآن پاڼه پټه کړه، څرنګه چې عمرؓ کور ته د ننوتلو پر مهال د خبابؓ قرائت اورېدلی و، نو پوښتنه یې وکړه: دا ورو غږ د چا و؟

هغو ځواب ورکړ: هېڅ نه و، موږ به خپلو کې خبرې کولې.

عمرؓ وویل لکه چې بې دینه شوي یاست .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خور او اوښي ځواب

اوښي يې وويل: عمره! که چېرې ستا له دين څخه پرته بل دين حق وي؟

عمرﷺ په خپل اوښي سعيد بن زيدﷺ بريد وکړ او هغه يې ډېر زيات وواهه، خور يې راغله او غوښتل يې چې خپل خاوند له ورور څخه خلاص کړي. عمرﷺ هغه هم په درنه څپېړه ووهله چې له مخ څخه يې وينې روانې شوې. خور يې د قهر او غوسې په حال کې وويل: عمره! حق ستا د دين څخه پرته په بل دين کې دی، بيا يې د توحيد کلمه په جهر سره وويله.

د عمرﷺ په زړه کې د اسلام ځای نيول

عمرﷺ چې کله د اسلام په دين باندې د دوی ټينګار او ثبات وليد او له بلې خوا يې د خپلې خور مظلوميت او وينې ولېدلې، خورا پښېمانه شو او په مات زړه يې پوښتنه وکړه:

ښه ده، ستاسې کتاب راکړئ چې زه يې ولولم.

خور يې چې ډېره کرېدلې وه، عمرﷺ ته داسې وويل: ته ناولی يې او قرآن کريم بايد په پاکو لاسونو واخيستل شي، که غواړې چې قرآن ولولې، نو پاڅه غسل وکړه. عمرﷺ پاڅېده او غسل يې وکړ، قرآنکريم يې راواخيست او شروع يې وکړه، د عمرﷺ سترګې په (بسم الله الرحمن الرحيم) ولګېدې، ويې ويل: دا څومره پاک او سپېڅلي نومونه دي؟ بيا يې د (طٰه) سورت تلاوت پيل کړ، ترڅو د (إِنَّنِيٓ أَنَا ٱللَّهُ لَآ إِلَٰهَ إِلَّآ أَنَا۠ فَٱعۡبُدۡنِي وَأَقِمِ ٱلصَّلَوٰةَ لِذِكۡرِيٓ) د طه سورت ۱٤آيت ته ورسېد.

ژباړه: (يقيناً همدا زه الله يم، له ما پرته بل برحق معبود نشته، نو همدا زما عبادت وکړه او زما په ياد لمونځ اداکړه.)

بيا يې وويل: دا څومره ښې او ښکلې خبرې دي؟ ماته محمدﷺ راوښيئ.

د حضرت عمرﷺ لاربښوونه دار ارقم ته

خبابﷺ چې کله د حضرت عمرﷺ خبرې واورېدلې، ځان يې ښکاره کړ او ويې ويل: هيله من يم چې د رسول اللهﷺ دعا ستا په حق کې قبوله شوې وي.

حضرت عمرﷺ بيا خپله توره راواخيسته او د نبي اکرمﷺ په وړاندې د اسلام د منلو لپاره دار ارقم ته روان شو.

حضرت عمرﷺ په دار ارقم کې

دار ارقم ته په رسېدو سره حضرت عمرﷺ دروازه وټکوله، يوه صحابي عمرﷺ وليد چې له خپلې

(c) ketabton.com: The Digital Library

توري سره ولاړ دی، پېغمبرﷺ یې خبر کړ، حضرت حمزهرضي‌الله‌عنه وویل: دروازه ورته خلاصه کړئ، که د خیر په نیت راغلی وي خیر به ورته وروړسي او که په بد نیت راغلی وي، نو په خپله توره به یې سر غوڅ کړم.

کله چې حضرت عمررضي‌الله‌عنه د رسول اللهﷺ حضور ته ورغی پېغمبرﷺ هغه له ګرېوان څخه ونیو او خپلې خواته یې راکش کړ او ورته یې وویل: عمره! ته له مخالفت څخه لاس نه اخلې، غواړې چې د ولید بن مغیره په څېر پایله ولرې؟

حضرت عمررضي‌الله‌عنه وویل: (اشهد ان لا اله الاالله و انک رسول الله) او د اسلام سپېڅلی دین یې قبول کړ.

حضرت عمررضي‌الله‌عنه ته د فاروق لقب ورکول

کله چې عمررضي‌الله‌عنه مسلمان شو رسول اللهﷺ ته یې وویل آیا موږ د ژوند او یا مرګ په دواړو حالاتو کې په حقه نه یو؟ رسول اللهﷺ ورته وفرمایل: قسم مې دې په هغه ذات وي چې زما ژوند د هغه په لاس کې دی، تاسې په حقه یئ که تاسې مړه شوی او یا ژوندي.

حضرت عمررضي‌الله‌عنه وویل: نو بیا ولې خپل اسلام نه څرګندوو؟ سوګند مې دې په هغه ذات وي چې ته یې په رېښتیا رالېږلی یې موږ به خامخا اسلام خلکو ته څرګندوو.

هماغه و چې مسلمانان د رسول اللهﷺ په ملتیا په دوو کتارونو کې د حرم په لور ووتل او حرم ته ورسېدل، قریشو دوی ته کتل، خو د حضرت عمررضي‌الله‌عنه او حضرت حمزهرضي‌الله‌عنه شتون د قریشو غرور مات کړ، هغوی دوی ته هېڅ ډول ضرر ونه رساوه، رسول اللهﷺ په همدې ورځ حضرت عمررضي‌الله‌عنه ته د فاروق لقب ورکړ.

د لوست ګټې

۱. د پیاوړو، مخلصو او مخورو مسلمانانو په یووالي سره د مسلمانانو لیکې ټینګښت مومي.

۲. څوک چې د حقیقت په لټه کې وي ضرور به اسلام ته مخه کوي، که څه هم د اسلام د سرسختو مخالفینو څخه وي.

۳- د اسلامي دعوت په لار کې استقامت او صبر کول د رېښتینو مسلمانانو له صفاتو څخه دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

د دې لوست څخه که نورې ګټې اخیستل کېږي، څرګندې یې کړئ.

ارزونه

الف: لاندې پوښتنو ته ځوابونه ورکړئ.

۱ـ حضرت عمر رضي الله عنه د بعثت په کوم کال مسلمان شو؟

۲ـ د حضرت عمر رضي الله عنه د اسلام قبلولو لامل څه و؟

۳ـ حضرت عمر رضي الله عنه د خپلې خور په کور کې د کوم سورت آيتونه تلاوت کړه؟

٤ـ ولې حضرت عمر رضي الله عنه ته د فاروق لقب ورکړل؟

ب: لاندې خالي ځایونه په مناسبو کلمو ډک کړئ.

۱ـ کله چې حضرت عمر رضي الله عنه د رسول الله صلی الله علیه وسلم د وژلو په نیت توره په لاس وووت، په لاره کې (   ) په مخه ورغی.

کورنۍ دنده

د دې لوست مطالب په لنډ ډول د يوې مقالې په ترڅ کې په خپله ژبه او خپل ځانګړي تعبير وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هر اړخيز پريکون

هغه پېښې چې مشرکان يې اندېښمن کړل

د څلورو اونيو څخه په لږه موده کې مشرکان له څلورو لويو پېښو سره مخ شول، دغو پېښو مشرکان هک پک حيران کړل چې هغه عبارت دي له:
١. د حضرت حمزه رضي الله عنه مسلمانېدل.
٢. د حضرت عمر رضي الله عنه مسلمانېدل.
٣. د حضرت محمد صلی الله علیه وسلم له اړخه د مشرکانو د روغې جوړې د وړانديزونو نه منل.
٤. د حضرت محمد صلی الله علیه وسلم د دفاع او ملاتړ لپاره د بني هاشم او بني عبدالمطلب ترون.
دې پېښو مشرکان په اندېښنه کې واچول او په دې پوه شول که چېرې دوی حضرت محمد صلی الله علیه وسلم ته لاس اوږد کړي، نو د مکې لارې او کوڅې به د دوی په وينو رنګ شي، له دې امله يې د حضرت محمد صلی الله علیه وسلم له وژلو څخه لاس واخيست او يو بل ډول ظلم او تېرى ته يې ملا وتړله.

د ظلم او تېري تړون

د بعثت په اووم کال د قريشو مشرکان په بني کنانه کې راټول شول او داسې پرېکړه يې وکړه چې له دې وروسته به د بني عبدالمطلب او بني هاشم سره (پرته له ابو لهب څخه)، نه څوک خپلوي کوي نه به پرې څه خرڅوي، نه به ورسره راشه درشه کوي او نه به ورسره خبرې کوي، ترڅو يې چې رسول الله صلی الله علیه وسلم د وژلو لپاره دوی ته نه وي سپارلی، همدارنګه ورزياته يې کړه چې د هاشم له کورنی سره به هېڅ ډول روغه جوړه، نرمي او خوا خوږي نه کېږي، بيا يې دغه تړون د کعبې شريفې په منځ کې راوځړاوه، د يادونې وړ ده چې د دې تړون د ليکونکي لاسونه هماغه مهال شل شول.

هماغه و چې د دغه تړون ټول غړي (مسلمان او کافر) د بعثت په اووم کال د محرم د مياشتې په لومړۍ ورځ د ابوطالب په وادي (شعب ابي طالب) کې محاصره شول. محاصره ورځ په ورځ سختېده، د خوراک او څښاک ټول وسايل پر مسلمانانو بند شول، مشرکانو هېڅ شی نه پرېښود چې مسلمانانو ته ورسېږي، په پای کې مسلمانان دې زړه بوږنوونکي حالت ته ورسېدل چې د ونو پاڼې او د حيواناتو

(c) ketabton.com: The Digital Library

وچ پوستکي وخوري.

د کوچنیانو او ښځو ژړاګانې له لیرې ځایونو څخه اورېدل کېدی.

د بندیز درې کاله تېر شول، د بعثت په لسم کال د محرم په میاشت کې د محاصرې د ترون ناخوښه کسان د حجون په سیمه کې د دې ظالمانه بندیز د ماتولو لپاره راټول شول، زهیر وویل: سبا به زه لومړی کس یم چې د قریشو ټولنې ته به په دې هکله خبره کوم.

له وعدې سره سم هر سهار خپل ځان حرم ته ورساوه، زهیر چې نوې جامې یې اغوستې وې، لومړی یې د کعبې طواف وکړ، بیا یې خلکو ته مخ کړ او ویې ویل: ای د مکې خلکو! دا کوم انصاف دی؟ موږ په مړه ګېډه خوراکونه کوو، نوې جامې اغوندو او د هاشم کورنۍ له لوږې هلاکېږي، قسم په الله ﷻ چې د دې ظالمانه ترون پاڼه به اورمرو شکوم.

ابوجهل چې د مسجد په یوه څنډه کې ناست و، ورغبرګ کړ: تا دروغ وویل، قسم په الله ﷻ چې دا پاڼه به هېڅکله هم نه شکېږي.

وروسته بیا زمعة بن الاسود، ابوالبختري، مطعم بن عدي او هشام بن عمرو په خپل وار سره د زهیر خبرې تائید کړې او د پاڼې د شکولو خبرې یې وکړې او ابوجهل یې پرله پسې مخالفت کاوه.

د بندیز د ختمولو په هکله د ابوطالب وړاندیز

ابوطالب هم په دغه غونډه کې موجود و او د دې لپاره راغلی و، ترڅو خلکو ته ووایي چې الله تعالیٰ رسول الله ﷺ ته خبر ورکړی چې په دې پاڼه وینه (چینجي) اخته شوی دی او پرته د الله ﷻ له نوم څخه یې نورې د ظلم او تېرې ټولې کلمې خوړلي دي، که چېرې د هغه خبرې دروغ وي، نو زه به له منځه ووځم، تاسې یوه شه او هغه، که چېرې زما د وراره خبره سمه او ریښتیا وه، نو تاسې باید په موږ ظلم او تېری بند کړئ او بندیز ختم کړئ.

قوم وویل: د انصاف خبره دې وکړه.

وروسته له دې چې د قوم د خلکو او ابوجهل ترمنځ خبرې تاوې راتاوې شوې مطعم بن عدي پاڅېده، ترڅو لیکلې پاڼه وشکوي، ګوري چې چینجو ټوله خوړلې ده او یوازې د الله تعالیٰ پاک نوم پاتې دی، په دې ترتیب ترون لیک وشکېده، رسول الله ﷺ او ملګري یې له محاصرې څخه خلاص شول، مشرکانو د رسول الله ﷺ د نبوت د ریښتینولۍ ډېر لوی او ستر دلیل په غړېدلو سترګو ولید.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لوست ګټې

۱. اقتصادي بندیز مسلمانان په ډول ډول تکالیفو او ستونزو اخته کړل.

۲. په انسانانو باندې د خوراکي توکو بندول هغه ظالمانه منطق دی چې د تاریخ په اوږدو کې مستبدو او ناترسو ظالمانو کارولی دی.

۳. د اسلام د سپېڅلي او مقدس دین د ساتلو لپاره مسلمانانو ډېرې ستونزې ګاللي دي.

٤. اقتصادي محاصره داسې یو ناروا کار دی چې د ضمیر او وجدان لرونکي مشرکانو هم د هغې مخالفت وکړ.

ارزونه

الف: لاندېنیو پوښتنو ته ځوابونه ورکړئ.

۱ـ د تړون مهم ټکي ولیکئ.

۲ـ د ظلم او تېري تړون څومره موده دوام وکړ؟

۳ـ د دې تړون د ماتولو بهیر څرنګه و؟ څرګند یې کړئ.

٤ـ د دې تړون لیکونکي ته څه پېښ شول؟ بیان یې کړئ.

ب: لاندې خالي ځایونه په مناسبو کلمو ډک کړئ.

۱ـ د مسلمانانو محاصره د بعثت په (   ) کال د محرم د میاشتې له لومړۍ نېټې پیل شوه.

۲ـ د مسلمانانو محاصره د بعثت په (   ) کال د محرم په میاشت کې ختمه شوه.

ج: د صحیح عبارت په وړاندې د (✓) نښه او د غلط عبارت په وړاندې د (✗) نښه کېږدئ.

۱ـ د دغه تړون پرېکړه لیک د کعبې په منځ کې وځړول شو. (   )

۲ـ پرېکړه یې داسې وه چې مسلمانان به په مدینه منوره کې محاصره وي. (   )

کورنۍ دنده

د دې لوست مطالب په لنډه توګه د یوې مقالې په ترڅ کې په خپل تعبیر او خپله ژبه ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نهه ویشتم لوست

د غم کال (عام الحزن)

د ابو طالب مړینه

د نبوت په لسم کال کله چې محاصره ختمه شوه او مسلمانان بېرته مکې مکرمې ته راستانه شول، د همدې کال د رجب په میاشت کې ابوطالب چې د مسلمانانو لپاره د ډال حیثیت درلود، وفات شو.

ابوطالب د هغې سترې کلا په څېر و چې مسلمانان یې د مشرکانو له ظلم او تېري څخه ژغورلي وو، خو بدبختانه په خپله یې ترې ګټه وانخیسته او د خپلو نیکونو په زاړه دین مړ شو.

له پیغمبرﷺ سره د ابوطالب له مړینې وروسته د قریشو له خوا ظلم او تېری

د ابوطالب له مړینې وروسته په رسول اللهﷺ د مشرکانو د ظلم او تېري جرئت لا زیات شو او هغه یې د ډېرو ستونزو، غمونو او کړاوونو سره مخ کړ، یوه ناپوهه قریشي په رسول اللهﷺ باندې مرداري خاورې واچولې، پیغمبرﷺ په هماغه حالت کور ته ولاړ، فاطمې رضي الله عنها چې د ده دا حالت ولید په ژړا شوه او سر یې ورته ومینځه، رسول اللهﷺ ورته وویل: لورکۍ! مه ژاړه، پاک الله جل جلاله به ارو مرو ستا پلار ژغوري. رسول اللهﷺ به ویل: ماله قریشو څخه د ابوطالب په ژوند کې داسې بد چې زه یې ځورولم، نه وو لیدلي.

خدیجه الکبریٰ رضي الله عنها د الله تعالیٰ د رحمت په لور

خدیجه الکبریٰ د ابوطالب له مرګ څخه څه موده وروسته وفات شوه. خدیجه الکبریٰ رضي الله عنها د الله جل جلاله له لورې رسول اللهﷺ ته یوه ستره پېرزوینه وه چې د یوې پېړۍ څلورمه برخه یې ورسره تېره کړه چې د غم په وخت به یې پر رسول اللهﷺ شفقت او مهرباني کوله او د دعوت په خپرولو کې یې ملګرې وه. رسول اللهﷺ د هغې په هکله فرمایي: هغه وخت یې پر ما ایمان راوړ چې خلکو نه منلم، هغه وخت یې ریښتینی وګڼلم، چې نورو راته دروغجن ویل او هغه وخت یې په خپل مال کې برخمن کړم چې هېچا څه نه راکول او الله پاک جل جلاله له هغې څخه اولاد راکړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د طايف په لور د پيغمبرﷺ سفر او له هغه سره بد سلوک

د څو اونيو په ترڅ کې چې کومې غمجنې پېښې منځته راغلې رسول اللهﷺ يې ډېر دردولی و، د ابوطالب له مړينې وروسته د اسلام د دښمنانو تېری نور هم زيات شو، رسول اللهﷺ پرته له دې چې طايف ته (چې مکې مکرمې ته تر ټولو لنډ ښار دی) سفر وکړي بله کومه چاره نه درلوده، ترڅو له دې لارې وکولی شي د طايف خلک اسلام ته را وبولي او هغوی د ده ملاتړ وکړي، خو د طايف خلکو نه يوازې دا چې د رسول اللهﷺ بلنه يې ونه منله، بلکې ده ته يې ډېرې ستونزې او تکليفونه ورسول، د کاڼو په ويشتلو يې دی ډېر ژوبل کړ، تر دې چې پښې يې له وينو ډکې او بدن مبارک يې په وينو سور شو.

د لوست ګټې

۱- د الله تعالٰی له ازموينو څخه دا دی چې اسلامي دعوتګران په تکليفونو او ستونزو اخته کوي، تر څو وکولی شي د دعوت دروند پېټی او دنده په سمه توګه پرمخ بوځي.

۲- په اسلامي دعوت او د ټولنې په اصلاح کې د مسلمانې ښځې رول ډېر ارزښناک دی او بايد مسلمانه ښځه د اسلامي دعوت په وړاندې خپل رسالت اداء کړي.

ام المؤمنين خديجه رضي الله عنها د رسول اللهﷺ څخه پنځلس کاله مشره وه، خو د هغې د حقې لارې ملګرتيا او د رسول اللهﷺ سره مخلصانه همدردي او خوا خوږي، رسول اللهﷺ دې ته اړ باسه ترڅو د نورو ازواجو په پرتله د هغې ښېګڼې وستايي.

صالحه ښځه په اسلامي ټولنه کې ډېر مهم رول لوبولی شي.

ارزونه

الف: د دې لوست مهم ټکي په مختصر ډول ووایاست.

ب: لاندې خالي ځايونه په مناسبو کلمو ډک کړئ.

۱ـ ابوطالب د بعثت په (   ) کال د (   ) په مياشت کې وفات شو.

ج: د صحيح عبارت په وړاندې د (✓) نښه او د غلط عبارت په وړاندې د (✗) نښه کېږدئ.

۱ـ ابوطالب د رسول اللهﷺ نيکه و. (   )

۲ـ د بعثت اتم کال د غم په کال ونومول شو. (   )

کورنۍ دنده

د دې لوست مطالب په مختصر ډول د يوې مقالې په ترڅ کې په خپل تعبير او خپله ژبه وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دیرشم لوست

طایف ته د رسول اللهﷺ د سفر تفصیل

د بعثت په لسم کال کله چې رسول اللهﷺ له خپل قوم څخه مایوسه شو، په دې هیله طایف ته روان شو چې د طایف خلک به یې بلنه ومني. طایف د مکې مکرمې په (۷۰) کیلومترۍ کې پروت دی.
په دې ستونزمن سفر کې زید بن حارثه هم له ده سره ملګری و. رسول اللهﷺ به چې په هر کلي تېرېده، هغوی به یې اسلام ته رابلل.

له طایف څخه د رسول اللهﷺ ویستل

رسول اللهﷺ لس ورځې په طایف کې تېرې کړې، د طایف له ټولو مشرانو سره یې خبرې وکړې او هغوی یې د اسلام سپېڅلي دین ته راوبلل، خو هغوی په یوه خوله په ډېر ذلت او سپکاوي، ازار او تکلیف ورکولو له طایف څخه د رسول اللهﷺ د ویستلو پرېکړه وکړه، هماغه و چې دوی خپل ناپوهان په رسول اللهﷺ پسې راوپارول، ترڅو هغه ته بدې خبرې وکړي هغه پسې چغې ووهي او په کاڼو یې وولي، چې په پایله کې رسول اللهﷺ په کاڼو وویشتل شو او پښې مبارکې یې په وینو رنګ شوې.
زید بن حارثهرضي الله عنه به هڅه کوله تر څو له رسول اللهﷺ څخه دفاع وکړي او خپله د ډېرې مخ ته ودرېږي.
چې پایله کې په سر او مخ زخمي شو.
ناپوهانو خپلو ویشتلو ته دوام ورکړ تر دې چې رسول اللهﷺ دې ته اړ شو، څو د عتبه او شیبه باغ ته چې له طایف څخه خلورنیم کیلومتره لرې پروت و، پناه یوسي.

د پیغمبرﷺ دعا

رسول اللهﷺ وروسته له دې چې د عتبه او شیبه باغ ته خواشینی ننوت د انګورو تاک ته یې تکیه وکړه او داسې یې وویل: (یاالله! زه ډېر ضعیف او ناتوان یم، هېڅ مې په وس کې نشته، خلک هم په سپکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

راته ګوري، ای ارحم الراحمین! ته د ټولو خدایﷻ یې او زما هم رب یې، ته مې چاته سپارې؟ پردي ته چې سختي راسره کوي؟ یا کوم دښمن ته چې زما واک تا په لاس کې ورکړی دی؟ که ته راباندې په غوسه نه یې هیڅ باک مې نشته، ستا بښنه خورا پراخه ده، ستا په هغه روښانه مخ چې ټولې تیارې پرې رڼا او د دنیا او اخرت وراني پرې سمیږي، ستا له قهر څخه پناه غواړم، له خپل غضب څخه مې وژغوره، تا ته مې پناه دروړې ده چې ته راضي شې، له ګناه څخه ځان ژغورل او په طاعت صبر او استقامت کول ستا له توفیق پرته ناشوني دي.

د عداس سره پېژندګلوي

کله چې د ربیعه زامنو رسول اللهﷺ په ډېر مظلوم حالت ولید زړونه یې پرې وخوږېدل، عداس نومي خپل نصراني غلام ته وویل چې د انګورو یو وږی رسول اللهﷺ ته یوسي، کله چې عداس د انګورو وږی د رسول اللهﷺ په وړاندې کېښود، رسول اللهﷺ لاس اوږد کړ او د بسم الله په ویلو یې په خوراک پیل وکړ.

عداس وویل: د دې وطن خلک دا کلمات نه وایي. پیغمبرﷺ ورته وویل: ته د کوم وطن یې؟ او په کوم دین یې؟

عداس وویل: زه نصراني یم، له نینوا څخه.

پیغمبرﷺ ورته وویل: د نېک سړي یونس بن متیؑ له کلي څخه؟ عداس پوښتنه وکړه: یونس بن متیؑ څه پېژنې؟

رسول اللهﷺ ځواب ورکړ، هغه زما ورور دی، هغه پیغمبر و او زه هم.

عداس د دې خبرې په اورېدو سره منډه کړه او د رسول اللهﷺ لاسونه او پښې یې ښکل کړې.

د ربیعه زامنو عداس ولید، کله چې عداس راغی نو هغوی ورته وویل: هلاک شې، دا دې څه وکړل؟

عداس وویل: د ځمکې په سر له ده څخه بل څوک غوره نشته، ماته یې داسې خبرې وکړې چې پرته له انبیاؤ څخه یې بل څوک نشي کولی.

هغوی وویل: هلاک شې له دین څخه دې وانه ړوي، ځکه ستا دین د هغه له دین څخه غوره دی.

رحمة للعالمین پیغمبرﷺ

پیغمبرﷺ خورا ستړی او خواشینی د مکې لور ته روان شو، د لارې په اوږدو کې ورته جبرائیلؑ وویل: الله تا سره ستا د قوم په کړنو خبر دی، که غواړې، نو د مکې غرونه به پر دوی یو ځای کړم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسول الله ﷺ ځواب ورکړ: زه هیله من یم چې پاک الله جل جلاله به د دوی په راتلونکي نسل کې مسلمانان پیدا کړي او داسې دعا یې وکړه: (اللهم اهد قومي فانهم لایعلمون).

ژباړه: خدایه! ته زما قوم ته هدایت وکړه، دوی ناپوهان دي.

اسراء او معراج

په همدغه شپو او ورځو کې چې پیغمبر ﷺ ډېر غمجن او خواشیني و، د اسراء او معراج پېښه رامنځته شوه.

رسول الله ﷺ د جبرائیل علیه السلام په ملتیا له مسجد الحرام څخه بیت المقدس ته یوړل شو او بیا هماغه مهال له بیت المقدس څخه آسمانونو ته پورته شو.

د رسول الله ﷺ تګ له مسجدالحرام نه بیت المقدس ته په قرآن عظیم الشان ثابت دی، بیا له بیت المقدس څخه آسمانونو ته ختل په مشهورو احادیثو ثابت دی.

د لوست ګټې

۱- رسول الله ﷺ ته ستونزې او تکالیف پېښېدل، د هغو مصلحینو او داعیانو لپاره یو ښه درس دی کوم چې د ټولنې د دعوت او اصلاح په لار کې له ستونزو سره مخامخ کېږي.

۲- د اسلام نعمت چې د هغه له برکته د نړۍ ټول مسلمانان په امن، سوکالۍ او وروګلوۍ سره ژوند تېروي، د ډېرو ستونزو، تکالیفو او ربړونو (چې ترټولو وړاندې پیغمبر ﷺ ګاللي دي) په زغملو خپور شوی دی، نو لازمه ده چې هر وخت پر رسول الله ﷺ باندې درود او سلام ووایو.

۳- پیغمبر ﷺ رحمة للعالمین دی، هېڅکله یې هم پر نورو د ظلم او تېري پلوي نه ده کړې او هر وخت په دې هڅه کې و ترڅو د نورو د ظلم او تېري په مقابل کې له نېکۍ، ترحم او ښښنې څخه کار واخلي.

٤- د اسراء او معراج د ارزښت بیانول او د پیغمبر ﷺ د عروج د ځای او د مسلمانانو د لومړنۍ قبلې (مسجد اقصی) لوړ مقام په ګوته کول چې باید د مسلمانانو له لوری یې ساتنه وشي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعاليت

زده کوونکي دې د مضمون د ښوونکي په مرسته د مسجد اقصى د ارزښت او د مسلمانانو د لومړنۍ قبلې او نبي کريم ﷺ د عروج د ځای په اړه د مسلمانانو د مکلفيتونو په هکله يو له بل سره مباحثه وکړي.

ارزونه

الف: لاندېنيو پوښتنو ته ځوابونه ورکړئ.

کله چې پيغمبر ﷺ له خپل قوم څخه مايوسه شو، نو چېرته ولاړ؟

د طايف په سفر کې د پيغمبر ﷺ ملګری څوک و؟

پيغمبر ﷺ په کوم کال طايف ته ولاړ؟

د اسراء او معراج په هکله خپل معلومات څرګند کړئ.

ب: لاندې خالي ځايونه په مناسبو کلمو ډک کړئ.

طايف له مکې مکرمې څخه (   ) کيلومتره ليرې دی.

رسول الله ﷺ (   ) ورځې په طايف کې تېرې کړې.

ج: د سم عبارت په وړاندې د (✓) نښه او د غلط عبارت په وړاندې د (✗) نښه وليکئ.

مکه مکره له طايف څخه (۳۰) کيلومتره ليرې ده. (   )

عداس وويل: زه نصراني يم له نينوا څخه. (   )

د پيغمبر ﷺ تګ له مسجدالحرام نه بيت المقدس ته په قرآن عظيم الشان ثابت دی او د هغه تګ له بيت المقدس نه آسمانونو ته په مشهورو احاديثو ثابت دی. (   )

کورنۍ دنده

د دې لوست مطالب په لنډ ډول د يوې مقالې په ترڅ کې په خپل تعبير او خپله ژبه وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د عقبې لومړنی بيعت

له بيعت څخه د مخه

عقبه په مکه مکرمه کې د يو ځای نوم دی چې د مسجدالحرام په پنځه کيلومترۍ کې د جمراتو (کوم ځای کې چې شيطانان ويشتل کيږي) ترڅنګ پروت دی، د جزيرة العرب د خلکو به دا عادت و چې د حج په موسم کې به د کعبې شريفې د زيارت لپاره مکې مکرمې ته راتلل، د نبوت په يوولسم کال هم د مدينې منورې شپږ تنه مشران مکې مکرمې ته راغلل، له رسول اللهﷺ سره يې وعده وکړه چې د ده پيغام به خپلو خلکو ته رسوي.

د عقبې لومړنی بيعت

د بعثت په (۱۲) کال د مدينې منورې (۱۲) تنه اوسېدونکي چې پنځه تنه يې تېر کال هم راغلي وو، د رسول اللهﷺ په خدمت کې حاضر شول او په عقبې نومې ځای کې يې له رسول اللهﷺ سره غونډه وکړه او هم يې له هغه سره بيعت وکړ چې دغه بيعت د عقبې په لومړني بيعت ونومول شو.

د بيعت ټکي:

عبادة بن صامترضي الله عنه د عقبې د لومړني بيعت په هکله داسې وايي: رسول اللهﷺ موږ ته داسې وفرمايل: راشئ زما سره په دې خبره بيعت وکړئ چې:

١ـ له الله جل جلاله سره به هېڅ شريک نه نيسئ.

٢ـ غلا او زنا به نه کوئ.

٣ـ اولادونه به مو نه وژنئ.

٤ـ په خلکو به تور نه لګوئ.

٥ـ په نيکۍ کې به زما نافرماني نه کوئ.

عباده وايي: موږ د رسول اللهﷺ سره په همدې امورو بيعت وکړ.

په مدينه منوره کې د قرآن کريم او اسلامي روزنې ښوونکی

وروسته له دې چې بيعت ترسره شو او د حج موسم هم پای ته ورسيد، رسول اللهﷺ يو مسلمان زلمی

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بیعت کوونکو سره یثرب ته ولیږه، ترڅو مسلمانانو ته د اسلام احکام ورزده کړي او په دین یې پوه کړي او هم د اسلام د سپېڅلي دین لپاره دعوت وکړي چې د دې ستر کار لپاره یې مصعب بن عمیر رضي الله عنه غوره کړ چې یو پوه او هوښیار مسلمان زلمی و.

مصعب بن عمیر یو بریالی داعي

مصعب بن عمیر رضي الله عنه د اسعد بن زراره په کور کې استوګنه پیل کړه، دوی دواړو په مېړانه او نه ستړې کېدونکو هلو ځلو سره په یثرب کې اسلام خپراوه، مصعب بن عمیر رضي الله عنه په یثرب کې د قرآن کریم په معلم مشهور شو.

نورو ته په قناعت ورکولو کې د اخلاص او استدلال تاثیر

یوه ورځ مصعب رضي الله عنه او اسعد رضي الله عنه د بني ظفر د کلي په لور روان شول او د بني ظفر په یوه باغ کې چې ډېر مسلمانان هلته راټول شوي وو، کښېناستل. سعد بن معاذ او اسید بن حضیر چې د یثرب مشران وو او لاتر اوسه یې اسلام نه و راوړی، د دوی په راتګ خبر شول. سعد اسید ته وویل: ولاړ شه او دغو دوو تنو ته چې زموږ ناپوهه خلک بې لارې کوي په قهر سره وواېه چې زموږ د کورونو لور ته رانشي، اسید توره په لاس کې واخیسته او په ډېر قهر د هغوی په لور ورغی، کله چې هغوی ته ورسېد، ویې ویل: ولې دلته راغلي یئ؟ غواړئ چې زموږ ساده ګان وغولوئ، که د ځان خیر غواړئ، نو بیا دلته رانشئ.

مصعب رضي الله عنه ورته وویل: ډېر ښه، آیا ته نه غواړې چې زموږ خبرې واورې؟

که خوښې دې شوې ویې منه او که خوښې دې نه شوې، نو په زور یې څوک په تا نشي منلی.

اسید ورته وویل: خبره دې روغه ده، بیا یې توره په ځمکه وټومبله او کښېناست، مصعب رضي الله عنه ورته د اسلام په هکله خبرې وکړې او قرآن کریم یې تلاوت کړ.

مصعب رضي الله عنه وایي: قسم په الله جل جلاله چې د ده په مخ کې د اسلام د نور روښانتیا مخکې له دې چې دی خبرې وکړي، موږ ولیده، بیا اُسَید وویل: دا څومره ښکلې او په زړه پورې دین دی! دې دین ته د داخلېدو لاره څه ده ماته یې راوښیئ.

دواړو ورته وویل: لومړی به غسل وکړې او بیا به پاکې جامې واغوندې او د شهادت کلمه به وواېې او دوه رکعته لمونځ به وکړې. همغه و چې پاښېده غسل یې وکړ، پاکې جامې یې واغوستلې، د توحید کلمه یې وویله او دوه رکعته لمونځ یې ادا کړ.

اسید وویل: زما یو بل ملګری هم شته که چېرې مسلمان شو، نو د قوم ټول خلک به مسلمانان شي.

هغه سعد بن معاذ دی، زه به یې همدا اوس تاسو ته راولېږم.

د سعد بن معاذ رضي الله عنه اسلام راوړل

اسید خپله توره واخیسته او د سعد په لوري چې د قوم په منځ کې ناست و، ورغی. سعد د قوم خلکو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته وویل: قسم په الله ﷻ چې اسید په کومه بنه تللی و، په هغه نه دی راغلی. اسید چې د غونډې ځای ته ورسېد، سعد ترې پوښتنه وکړه څه دې وکړل؟
ده وویل له هغوی سره مې خبرې وکړې، قسم په الله ﷻ ما په هغوکې څه بد ونه لیدل، خو بیا هم ما منع کړل، هغوی وویل: موږ به هغه څه کوو چې ستا خوښه وي، خو په لارکې مې واورېدل چې د حارثه کورنۍ راوتلې ده چې اسعد بن زراره د دې لپاره ووژني چې هغه ستا د ترور زوی دی، سعد د دې خبرې په اورېدو سره ډېر په قهر شو، توره یې واخیسته او د هغو دواړو په لور روان شو، کله یې چې هغوی دواړه ولیدل، نو پوه شو چې اسید غوښتل ترڅو زه هم د دې دواړو خبرې واورم، بیا یې په ډېر قهر او غوسه اسعد ته وویل: ای ابو امامة! قسم مې دې په الله ﷻ وي که چېرې زما او ستا ترمنځ خپلوي نه وای روغ به راڅخه نه وې تللی. آیا ته زموږ کور ته هغه څه راوړې چې موږ یې نه خوښوو؟
مصعب رضي الله عنه سعد ته وویل: آیا ته نه کښېنې ترڅو زموږ خبرې واورې؟
که دې خوښې شوې نو ویې منه او که نه په زور خو یې په تا نشو منلی.
سعد وویل: خبره مو روغه ده، بیا یې توره په ځمکه نېغه ودروله او کښېناست، مصعب رضي الله عنه ورته اسلام بیان کړ، بیا یې ورته قرآن کریم تلاوت کړ.
مصعب رضي الله عنه وایي: قسم په الله رضي الله عنه چې له خبرو وړاندې یې موږ په مخ کې د اسلام نښې ولیدې چې ځلېدې او رڼا یې کوله.
سعد رضي الله عنه وویل: غواړم مسلمان شم څه وکړم؟ هغې ورته وویل: غسل به وکړې، بیا به پاکې جامې واغوندې او د توحید کلمه به ووایې، بیا به دوه رکعته لمونځ وکړې.
سعد همداسې وکړل.

د سعد رضي الله عنه خبرې له خپل قوم سره

سعد رضي الله عنه خپله توره واخیسته او د خپل قوم په لور روان شو، کله چې خپل قوم ته ورسېد، نو ویې ویل: ای د اشهل اولادې! تاسې ما ته په کوم نظر ګورئ؟
ټولو وویل: ته زموږ مشر او لارښود یې.
سعد وویل: زه به ستاسې له نر او ښځو سره تر هغې خبرې ونه کړم، ترڅو چې تاسې په الله ﷻ او رسول الله ﷺ ایمان نه وي راوړی. مخکې له دې چې ماښام شي د قوم ټول نر او ښځې پرته له یو تن څخه (چې هغه هم وروسته مسلمان شو) مسلمان شول.
مصعب بن عمیر رضي الله عنه چې د اسعد بن زراره رضي الله عنه په کور کې استوګن و یې وکولای شول له دغه ځای څخه په ټوله مدینه منوره کې اسلام خپور کړي.
مصعب بن عمیر رضي الله عنه د نبوت د دیارلسم کال د حج له موسم څخه وړاندې مکې مکرمې ته ستون

(c) ketabton.com: The Digital Library

شو او رسول اللهﷺ ته يې د کاميابۍ زېرى، د قبايلو تود او ګرم هرکلى، د هغوى نيکې او پاکې هيلې او د ملاتړ ډاډ له ځان سره راوړ.

د لوست ګټې

۱- د اسلامي دعوت د خپروني او د ټولنې د اصلاح لپاره بايد داسې کسان وټاکل شي چې له يوې خوا مخلص وي او له بلې خوا په اسلام کې پوهه ولري.

۲- د ټولنې د مشرانو او متنفذينو په اصلاح سره کولی شو د ټولنې په اصلاح کې لويه ونډه واخلو.

۳- اسلام ته بلنه بايد د نرمۍ، نيکو خبرو، حکمت او استدلال له لارې مخ ته لاړ ه شي تر څو زړونو ته لاره پيدا او مسخر يې کړي.

فعاليت

د نبوي سيرت ﷺ د کتابونو په مرسته له دې لوست څخه که نورې ګټې تر لاسه کېږي، څرګندې يې کړئ.

ارزونه

آ. لاندېنيو پوښتنو ته ځوابونه ورکړئ.

۱. د عقبې لومړنۍ بيعت په کوم کال ترسره شو؟

۲. په لومړنۍ بيعت کې د بيعت کوونکو شمېر څو تنه و؟

۳. د اسيد بن حضيرﷺ او سعد بن معاذﷺ د مسلمانېدو کيسه په لنډ ډول بيان کړئ.

ب. لاندې خالي ځايونه په مناسبو کلمو ډک کړئ.

۱. د نبوت په يوولسم کال د حج په موسم کې د يثرب (   ) تنه مسلمان شول.

۲. مصعب بن عميرﷺ په يثرب کې په (   ) مشهور شو.

کورنۍ دنده

د دې لوست مطالب په لنډ ډول د يوې مقالې په ترڅ کې په خپل تعبير او الفاظو وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د عقبې دويم بيعت

د بعثت دیارلسم کال

د بعثت په دیارلسم کال د حج په موسم کې د يثرب له مشرکانو سره څه د پاسه (۷۰) تنه مسلمانان هم د حج لپاره راغلل، کله چې دوی مکې مکرمې ته راغلل له رسول اللهﷺ سره يې په پټه رابطه ونيوله چې په پايله کې په دې خبره متفق شول، ترڅو د تشريق د ورځو په لړ کې د شپې په تياره کې په عقبه کې غونډه جوړه کړي.

د عقبې د دويم بيعت په هکله د کعب بن مالکؓ څرګندونه:

کعب بن مالکؓ فرمايي

سره له دې چې موږ له رسول اللهﷺ سره د ليدنې خبره له مشرکانو پټوله، خو يوازې عبدالله بن حرام ته مو (چې د مدينې منورې نوميالی مشر و) ووېل او هغه ته مو د اسلام بلنه ورکړه، هغه قبوله کړه او اسلام يې راوړ، هماغه و چې د عقبې د بيعت له ګډون څخه برخمن او بيا وروسته نقيب (نماينده) وټاکل شو.

کعبؓ وايي: په دې شپه له نورو خلکو سره يو ځای په خپلو ځايونو کې ويده شو، دريمه برخه شپه چې تېره شوه، نو له رسول اللهﷺ سره د وعدې په خاطر په ورو ورو راپورته شول او ټول په عقبې کې راغونډ شول او د رسول اللهﷺ د راتګ په انتظار وو.

عقبې ته د پيغمبرﷺ راتګ

هماغه و چې پيغمبرﷺ راښکاره شو او ترڅنګ يې عباس بن عبدالمطلب چې تر اوسه د خپل قوم په پخوانی دين و، هم ورسره و او ارينه يې وګڼله تر څو د خپل وراره په خاطر په مجلس کې ګډون وکړي او د بيعت په اهميت او خطرناکو پايلو له ګډون والو سره خبرې شريکې کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بیعت د مسؤولیت او دروندوالي په هکله د عباس رضي الله عنه څرګندونې

د غونډې په پیل کې عباس رضي الله عنه خبرې وکړې او د یثرب مسلمانانو ته یې هغه لوی او درووند مسؤولیت ور په ګوته کړ چې له دې ترون څخه وروسته به د دوی په اوږو پروت وي او داسې یې وویل:

ای خلکو! ... دی (حضرت محمد ﷺ) په خپله غوره ګڼې له تاسو سره ولاړ شي او هلته ژوند وکړي، که تاسې باور لرئ چې له ده سره کړې وعدې پوره کولای شئ او له دښمنانو یې ژغورلای شئ، نو تاسې یې له ځان سره بوځئ او که اټکل کوئ چې دښمن ته به یې سپارئ، نو همدا اوس یې پرېږدئ، ترڅو دی په خپل قوم کې په عزت او داډ ژوند تېر کړي.

د غونډې د ګډونوالو څرګندونې

کعب بن مالک رضي الله عنه عباس ته وویل: ستا خبرې مو واورېدلې، بیا د غونډې ګډون والو رسول الله ﷺ ته وویل: ای د الله ﷻ رسوله! د خدای ﷻ او د خدای ﷻ د رسول ﷺ (ځان) لپاره چې څه ژمنې غواړې وېې غواړه، بیا رسول الله ﷺ خبرې وکړې او د بیعت ټکي یې څرګند کړل او بیعت ترسره شو.

د بیعت بندونه

جابر رضي الله عنه فرمایي: موږ رسول الله ﷺ ته وویل: په څه درسره بیعت وکړو؟ پېغمبر ﷺ وفرمایل:

په سختیو او آسانیو کې د اوامرو اورېدل او منل (یعني هر وخت).

په تنګ لاسۍ او پراخۍ کې د الله تعالی په لارکې خپل مال لګول.

په نیکیو امر کول او له بدیو څه منع کول.

د الله ﷻ په لاره ثابت درېدل او د هېڅ ملامتوونکي له ملامتۍ څخه نه وېرېدل.

او دا چې کله زه درغلم (مدینې منورې ته)، نو ملاتړ به مې کوئ او لکه څرنګه چې د خپلو ښځو او اولادونو ساتنه کوئ همغسې به زما ساتنه هم کوئ، که داسې مو وکړل جنت به مو ځای وي.

د بیعت کوونکو کلک او قاطع دریځ

براء بن معرور د رسول الله ﷺ لاس ونیو او وېې ویل: هو! په همدې شرطونو درسره بیعت کوم، قسم مې دې په هغه ذات وي چې ته یې په رښتیا پېغمبر رالېږلی یې، موږ به دې له هغو څېزونو ساتو له کومو چې خپل ځان ساتو، ای د الله ﷻ رسوله! زموږ په بیعت باور ولره، قسم په الله ﷻ چې موږ ډېر جنګیالي، تورزن او مېړني خلک یو او داکار راته له پلرونو او نیکونو څخه په میراث پاتې شوی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بیعت کوو نکو شرطونه

براء بن معرورﷺ له رسول اللهﷺ سره خبرې کولې چې ابوالهیثم په خبرو کې ورګډ شو او ویې ویل: ای د خدایﷻ رسوله! زموږ او د دې خلکو (یهودیانو) ترمنځ اړیکې دي، موږ اوس له دوی سره اړیکې پرې کوو، هسې نه چې نن موږ دا کار وکړو او سبا چې اللهﷻ تاته بری درکړي، نو ته موږ پرېږدې او خپل قوم ته ولاړ شې؟

د اللهﷻ رسول تبسم وکړ او ویې فرمایل: وینه د وینې لپاره توئېږي او اړیکې د اړیکو په بدل کې پرې کېږي، زه ستاسو یم او تاسې زما یئ، له هغو سره به جنګېږم چې تاسې ورسره په جګړه کې یئ او له هغو سره به روغه کوم چې تاسې ورسره روغه کول غواړئ.

وروسته له دې چې د بیعت کار بشپړ شو، نو رسول اللهﷺ له خلکو څخه غوښتنه وکړه چې له خپل منځ څخه دولس تنه نقیبان (نماینده ګان) وټاکي، ترڅو د خپل قوم او د تړون د موادو د عملي کېدو څارنه وکړي، هغوی خپل دولس تنه مشران معرفي کړل چې نهه تنه یې د خزرج له قبیلې او درې تنه یې د اوس له قبیلې څخه وو.

فعالیت

د لومړني او دویم بیعت ترمنځ څه توپیر و؟ څرګند یې کړئ.

د دې لوست ګټې:

۱_ مشران باید په هره پرېکړه کې د نماینده ګانو نظر او موافقه واخلي.

۲- لاربشود باید غیرتمن وي او له خپلو خلکو سره رېښتوني واوسي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

له دې لوست څخه که نوري ګټې اخیستلی شئ، څرګندې یې کړئ.

ارزونه

الف: لاندېنیو پوښتنو ته ځوابونه ورکړئ.

۱ـ د عقبې دویم بیعت په کوم کال ترسره شو؟

۲ـ د عقبې په دویم بیعت کې د بیعت کوونکو شمېر څو تنو ته رسېده؟

۳ـ د بیعت بندونه بیان کړئ.

ب: لاندې خالي ځایونه په مناسبو کلماتو ډک کړئ.

۱ـ د یثرب له مشرکانو سره څه دپاسه (   ) مسلمانان هم حج ته راغلل.

۲ـ د نمایندګانو له ډلې څه نهه تنه (   ) او درې تنه (   ) و.

ج: د صحیح عبارت په وړاندې د (✓) نښه او د غلط عبارت په وړاندې د (✗) نښه کېږدئ.

۱ـ د عقبې دویم بیعت د بعثت په څوارلسم کال ترسره شو. (   )

۲ـ د عقبې په دویم بیعت کې د رسول الله ﷺ تره عباس هم برخه درلوده. (   )

کورنی دنده

زده کوونکي دې د ښوونځي کتابتون ته ولاړ شي او د نبوي سیرت ﷺ د کتابونو په اړه دې یو لیست جوړ کړي چې لږ تر لږه شپږ کتابونه د مؤلفینو له لنډې پېژندنې سره په کې ځای پرځای کړي وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ظلم تور تم او تیارې دي

عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: (الظُّلْمُ ظُلُمَاتٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ.) متفق علیه

د کلماتو معنا

۱- الظُّلْمُ: جفا او له حد څخه تېرېدل.

۲- ظُلُمَاتٌ: تیارې، مراد ورڅخه تشویشونه او سختی دي.

د حدیث شریف معنا

له عبد الله بن عمر رضی الله تعالی عنهما څخه روایت دی چې رسول اکرم صلی الله علیه وسلم وفرمایل: (ظلم د قیامت په ورځ تیارې دي).

د حدیث شریف حکمت

ظلم د سختیو، دښمنیو، کینې او انتقام اخیستلو لامل ګرځي چې د خلکو آرامي او اطمینان له منځه وړي، نو لازمه ده چې د هر ډول ظلم مخه ونیول شي او ظالم انسان له ټولو عذابونو څخه د سخت عذاب مستحق ګرځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حدیث شریف ګټې

۱-د ظلم حرمت: د خلکو په ځان، مال او آبرو باندې ظلم او تېری کول حرام او لویه ګناه ده.

۲-ظالم به د قیامت په ورځ د خپل ظلم سزا خامخاویني: الله تعالی هغه انسان نه ببښي چې د نورو خلکو پر حقوقو تېری کوي، خو که چېرې د خلکو حقونه خاوندانو ته وسپاري او هغوی ده ته ببښنه وکړي، هیله ده چې الله تعالی یې وبښي، له دې څخه پرته به ظالم د قیامت په ورځ د خپل ظلم سزا ارو مرو ویني.

ارزونه

۱- پورتنی حدیث شریف معنا کړئ.

۲- د پورتني حدیث شریف د راوي په هکله څرګندونه وکړئ.

۳- د پورتني حدیث شریف ګټې ووایاست.

کورنۍ دنده

۱- د ظلم د نړوونکو تاثیراتو په اړه یوه مقاله ولیکئ.

۲- د حدیث شریف دغه برخه یاده کړئ. (الظُّلْمُ ظُلُمَاتٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ).

(c) ketabton.com: The Digital Library

د نرم خوی فضیلت

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهَا قالت: ((كُنْتُ عَلَى بَعِيرٍ صَعْبٍ فَجَعَلْتُ أَضْرِبُهُ، فَقَالَ لِي رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: عَلَيْكِ بِالرِّفْقِ فَإِنَّ الرِّفْقَ لَا يَكُونُ فِي شَيْءٍ إِلَّا زَانَهُ، وَلَا يُنْزَعُ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا شَانَهُ.)) رواه أحمد

د راوي پېژندنه

نوم يې حضرت عايشه رضي الله عنها د حضرت ابوبکر صديقﷺ لور او د پيغمبرﷺ ميرمن او د مسلمانانو مور ده. د هجرت په دويم کال پيغمبرﷺ ور سره نکاح وکړه. خورا فقيهه او عالمه وه، په ځانګړې ډول د پيغمبرﷺ د ژوندانه له جزئياتو څخه يې پوره آګاهي درلوده، له پيغمبرﷺ څخه يې زيات شمېر احاديث روايت کړي دي او د هجرت په (٥٨) کال وفات شوه.

د کلماتو معنا

١. بَعِيرٍ صَعْبٍ: شوخ اوښ

٢. فَجَعَلْتُ أَضْرِبُهُ : د هغه په وهلو مې پيل وکړ.

٣. عَلَيْكِ بِالرِّفْقِ: پر تا لازمه ده تر څو نرمي او لطف وکړې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حدیث شریف معنا

له حضرت عایشې صدیقې(رضی الله عنها) څخه روایت دی چې زه یوه ورځ په شوخ او ناآرامه اوښ سپره وم، او ما د هغه اوښ په وهلو پیل وکړ تر څو هغه اوښ آرامه شي، پیغمبرﷺ راته وویل: پر تا لازم دي چې له دې اوښ سره د نرمی او لطف څخه کار واخلې، ځکه چې هر کار په نرمی او لطف سره ښائسته کېږي او هر کار چې نرمي او لطف پکې نه وي، ښه نه ښکاري او پای یې ناوړه وي.

د حدیث شریف حکمت

سختي او تېزي د ټولو ظلمونو، دښمنیو، جګړو او خفګانونو اساس دی، مګر نرمي او لطف هېڅکله هم د داسې ستونزو لامل نه ګرځي، بلکې انسان کولی شي په نرمی او لطف سره ټولې ستونزې له منځه یوسي، په همدې بناء پیغمبرﷺ په نرمی، لطف او شفقت امر کړی دی.

د حدیث شریف ګټې

۱.په وینا او کړنو کې نرمي: انسان باید په خپلو خبرو کې محتاط اوسي او کوښښ وکړي چې مهرباني، شفقت او نرمي خبرې خپل عادت وګرځوي تر څو الله تعالی او د هغه بندګان ورسره محبت وکړي. په یو بل حدیث شریف کې راغلي دي: ((نرمي او مهرباني د الله تعالی صفت دی او هغه نرمي او مهرباني خوښوي)).

۲.پر حیواناتو نرمي او شفقت کول: پر ټولو ژوندیو ژوو شفقت او مهرباني کول لازم دي، آن تر دې چې د هغه سرغړوونکي حیوان سره چې د خطر وېره ترې هم کېږي باید په نرمی چلن وشي.

۳.له قهر، غوسې او بدخویی څخه ځان ژغورل: د قهر او بدخویی په حالت کې انسان خپل اعصاب له لاسه ورکوي او کله نا کله ډېر خطرناك او ناوړه کارونه ورڅخه ترسره کېږي چې بیا وربانديې پښېمانه وي. ډېر وختونه سختي او بد خویي په مقابل لوري کې هم سختي پیدا کوي او د دې کار پایلې داسې اندازې ته ورسېږي چې یو لوری هم وربانديې خوښ نه وي. په همدې اساس په کار ده چې سختي او بد خویي پرېږدو او خپل ځانونه په لطف، مهرباني او حوصلې عادت کړو، تر دې

(c) ketabton.com: The Digital Library

پورې چې د سختۍ په مقابل کې له حوصلې او نرمۍ څخه کار واخلو.

٤. د نرمۍ او مهربانۍ له کبله هر کار ښائسته کېږي: انسان کولای شي چې د نرمۍ او لطف نتیجه په خپلو سترګو ووېني هغه داسې چې په لطف او مهربانۍ سره هر کار ښائسته او په ډېره غوره اوسمه توګه سرته رسېږي.

ارزونه

۱. لاندې عبارتونه ترجمه کړئ:

بَعِيرٍ صَعْبٍ: فَإِنَّ الرِّفْقَ لَا يَكُونُ فِي شَيْءٍ إِلَّا زَانَهُ:

۲. د حدیث شریف اجمالي معنا بیان کړئ.

۳. د حدیث شریف ګټې بیان کړئ.

کورنۍ دنده

۱. لاندې عبارتونه له معنا سره حفظ کړئ:

عَلَيْكَ بِالرِّفْقِ فَإِنَّ الرِّفْقَ لَا يَكُونُ فِي شَيْءٍ إِلَّا زَانَهُ

۲. د لوست د حدیث شریف په اړه یوه مقاله ولیکئ او د خپلې مقالې له پاره یو مناسب عنوان وټاکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زغم او حوصله

عَن أَبِي هُرَيرَة رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلي الله عليه وسلم:
(لَيسَ الشَّدِيدُ بِالصُّرعَةِ، إنَّمَا الشَّدِيدُ اَلَّذِي يَملِكُ نَفسَهُ عِندَ الغضَبِ.)
متفق عليه

د کلماتو معنا

الشَّدِيدُ : قوي او پهلوان.

بِالصُّرعَةِ: د مقابل لوري په ځملولو.

اَلَّذِي يَمِلكُ نَفسَهُ: هغه کس چې ځان په کنټرول کې ساتي.

د حديث شريف معنا

له حضرت ابوهريره رضي الله عنه څخه روايت دی چې پيغمبر صلی الله علیه وسلم وفرمايل: هغه څوک قوي نه دی چې په پهلوانۍ کې خپل مقابل لوری ځملوي، بلکې رښتنی قوي هغه څوک دی چې د غوسې پر مهال ځان کنټرول کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حدیث شریف حکمت

د انسان له بدو خصلتونو څخه یو غوسه ده چې د غوسه کوونکي په اخلاقي کمزورتیا او ناوړه تربیت دلالت کوي او خورا بدې پایلې لري؛ ځکه انسان د غوسې په وخت کې ځان نشي کنترولولای او خپل اعصاب کنترول کولای نشي. او په ډېرو وختونو کې د خپل غچ اخیستلو په فکر کې وي او خپل خیر او زیان په نظر کې نه نیسي، چې په پایله کې نه جبرانېدونکي کارونه ورڅخه تر سره کېږي. له همدې امله پیغمبرﷺ انسانانو ته داسې لارښوونه کوي چې د غوسې په حالاتو کې هم پر خپل ځان کنترول ولري او د غچ اخیستلو او زور آزمایښې په فکر کې ونه اوسي.

د حدیث شریف ګټې

۱. قوي او پهلوان هغه کس دی چې حوصله ولري: د قهرمانۍ او پهلوانۍ لقب له هغه چا سره ښايي چې د غوسې په وخت پر خپل ځان کنترول او واک ولري او داسې څه ورڅخه ترسره نه شي چې له هوښیارۍ او عقل څخه لرې وي اوپه راتلونکي کې د خفګان او پښېمانۍ لامل وګرځي.

۲. د غوسې پر وخت باید حوصله ولرو: څرنګه چې د هر انسان غوښتنه وي چې د غوسې پر وخت خپل ځان پهلوان ښکاره کړي او د مقابل لوري د ځملولو په فکر کې وي تر څو د زور ازمایلو له لارې خپل هدف ته ورسېږي او خپل حق تر لاسه کړي، مګر د الله تعالی پیغمبرﷺ دغه عمل ناسم بولي او توصیه کوي چې زور ازمایل په حوصله او صبر کې دی.

۳. په خلکو کې د پیغمبرﷺ د دې پیغام خپرول: پر خپل ځان باندې د دې حدیث شریف په تطبیقولو دې بسنه ونه شي، بلکې لازمه ده چې نور خلك هم له دې پیغام څخه خبر کړل شي، په ځانګړې ډول هغه ځوک چې د انتقام او غچ اخیستلو او زور ازمایلو په فکر کې وي او د دې امکان هم وي چې پر نورو خلکو ظلم او تیری وکړي. بناءً لازمه ده چې هغوی په ښه او غوره طریقه له دې حدیث شریف څخه خبر کړل شي، ځکه د ضرورت پر وخت د علم پټول ستره ګناه ده.

٤. په صبر او حوصلې سره د انسان حقوق له منځه نه ځي: د قهر او غوسې په حالت کې زیات انسانان

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه لاره نیسي چې ښې پایلې نه لري، مګر د حوصلې له برکته انسان ته ټولې لارې خلاصې وي او کولای شي چې په ژور فکر، دقت او تدبیر سره داسې لار غوره کړي چې د ټولو پکې خیر وي او هیڅ ډول نقصان او پښېمانتیا ونه لري.

ارزونه

۱. د لوست حدیث معنا کړئ.

۲. لاندې عبارتونه بشپړ کړئ:

لَیسَ الشَّدِیدُ بِ......... إنَّما الشَّدِیدُ اَلَّذِي .... نَفسَهُ عِندَ الغَضَبِ.

۳. د حدیث شریف ګټې وواياست.

کورنۍ دنده

۱. د لوست حدیث شریف حفظ کړئ.

۲. د لوست د حدیث شریف د موضوع په اړوند یوه مقاله ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بد خويونه (١)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: (إِيَّاكُمْ وَالظَّنَّ فَإِنَّ الظَّنَّ أَكْذَبُ الْحَدِيثِ، وَلَا تَحَسَّسُوا وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا تَنَاجَشُوا وَلَا تَحَاسَدُوا وَلَا تَبَاغَضُوا وَلَا تَدَابَرُوا وَكُونُوا عِبَادَ اللهِ إِخْوَانًا.) متفق عليه

د کلماتو معنا

١- إِيَّاكُمْ وَالظَّنَّ: له بدګومان ځخه ځانونه وساتئ.

٢- لَا تَحَسَّسُوا: د نورو د بدو عملونو پلټنه مه کوئ.

٣- لَا تَجَسَّسُوا: د خلکو عيبونه مه څيرئ.

٤- لَا تَنَاجَشُوا: د توکو نرخ مه لوړوئ. په دې ډول چې خپله يې نه اخلي.

٥- لَا تَحَاسَدُوا: يوله بل سره حسد مه کوئ.

٦- لَا تَبَاغَضُوا: يو له بل سره کينه مه کوئ.

٧- لَا تَدَابَرُوا: يو له بل سره دښمني مه کوئ او اړيکې مه پرې کوئ

د حديث شريف معنا

له حضرت ابو هريره رضي الله عنه ځخه روايت دی چې پيغمبر صلی الله عليه وسلم وفرمايل: يو پر بل بدګماني مه کوئ؛ ځکه چې بدګماني لوی دروغ دی. د يو او بل کمزوري مه بيانوئ، عيبونه يې مه رابرسيره کوئ او په نرخ کې دوکه مه کوئ او يو له بل سره حسد، کينه او دښمني مه کوئ. اې د الله بنده ګانو په خپلو کې سره ورونه شئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حديث شريف حکمت

بدګوماني، د عیبونو لټول، کینه او بغض ساتل، مقاطعه او دښمني کول او نورو ته دوکه ورکول هغه ناوړه خويونه دي چې د وګړو د بدنامۍ لامل ګرځي او د ټولنې وګړي په بې ځايه ویناوو او کړنو مصروفوي، کله ناکله خبره دومره سختو دښمنيو ته ورسېږي چې فيصله کول يې هم ناشوني وي.

د حديث شريف ګټې

۱. بدګوماني حرامه ده: بې له کوم دليله پر چا بدګومانه کېدل حرام دي، کله داسې هم کېږي چې په يو چا پورې تهمت وتړل شي چې دا يو ناروا او حرام کار دی.

په اصل کې هر انسان عادل او پاک دی او بدي يو عارضي شی دی چې په انسان کې پيدا کېږي، بايد هر انسان ته د خپل اصليت په نظر وکتل شي او تر څو پورې چې د يو انسان بدي د دلائلو او علامو په رڼا کې څرګند نشي، هغه يو پاک او عادل شخصيت دی او هېڅوک دا حق نه لري چې په خپلو اټکلونو، تشو ګومانونو او بې ځايه آوازو د چا په حق کې د بدۍ قضاوت او فيصله وکړي.

فعالیت

په خپلو منځونو کې د بدګومانيو د ضررونو او ورڅخه د خلاصون د لارو چارو په هکله بحث وکړئ.

۲. تحسس او د نورو د ښو او بدو پلټل ښه کار نه دی.

تحسس د خلکو د پټو رازونو پلټلو ته وايي، محسس انسان هغه چا ته وايي چې شپه او ورځ په دې لټه کې وي تر څو د خلکو د کورونو له پټو رازونو او پټو کړو وړو څخه ځان خبر کړي او بيا خپل ليدلي او اورېدلي معلومات نورو ته بيان کړي.

۳. تجسس هم ناروا عمل دی

تجسس د خلکو تر منځ د پټو رازونو را ټولولو ته وايي، تر څو نورو ته ورسول شي، تجسس د مجلسونو مصئوونيت له منځه وړي، انسانان دې ته اړ کوي چې ځينې ویناوې او جايزې کړنې (په ځانګړې ډول د کور داخلي کارونه) د خاصو خلکو او مجلسونو د غړو تر منځ پټ وساتي، نو داسې ډول معلومات راټولول حرام عمل دی، لازم دي چې له داسې کار څخه ځان وساتل شي. البته د دولت د کشفي او استخباراتي شبکو له لوري د دښمنانو د دسيسو او پلانونو تعقيبول تر څو د مجرمينو

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د هغوی د طرحو مخه ونیسي، همدا راز له اداري فساد، ټولنیزو او اخلاقي فسادونو څخه ځان خبرول د دې حدیث له حکم څخه مستثنی دي، بلکې په ټولنه کې ځینې وخت د داسې کارونو ترسره کول فرض کفایي حسابېږي چې له دې څخه سربېره ټولنه د لوی فساد په لمن کې لوېږي.

٤. تناجش حرام کار دی

تناجش ډېر د مزایدې په بیعه کې منځ ته راځي او هغه داسې وي چې د بازار د جنسونو د یو جنس د قیمت د اوچتولو په غرض یو کس له بل کس سره په دې خبره اتفاق وکړي چې د پېرودونکي په وړاندې به یو کس د پېرودونکي او بل د پلورونکي نقش اداء کړي او پېرودونکی به د دې لپاره چې نورو ته دوکه ورکړي یو جنس په ډېر اوچت قیمت ورڅخه واخلي چې داکار له یوه پلوه فریب او دوکه ده او له بل پلوه د یو ډول دوکه بازو په وسیله د اجناسو د قیمتونو لوړول ټولې ټولنې ته ضرر رسول دي.

فعالیت

زده کوونکي دې د ښوونکي په مرسته د نجش ((مزایدې بیعه)) تمثیل کړي.

ارزونه

١. د لوست د حدیث شریف معنا بیان کړئ.

٢. لاندې کلمې معنا کړئ:

إِيَّاكُمْ وَالظَّنَّ: لَا تَحَسَّسُوا: لَا تَدَابَرُوا:

٣- د پورتنی حدیث شریف ګټې په لنډ ډول بیان کړئ.

کورنۍ دنده

لاندې عبارتونه حفظ کړئ:

١. إِيَّاكُمْ وَالظَّنَّ فَإِنَّ الظَّنَّ أَكْذَبُ الْحَدِيثِ .

٢. لَا تَحَسَّسُوا وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا تَنَاجَشُوا.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بد خویونه (۲)

٤- یو له بل سره کینه او حسد کول جواز نه لري:

په تېرو لوستونوکې مو د دې موضوع په اړه مفصل معلومات تر لاسه کړي دي.

٥- کینه او بغض حرام دي:

کینه او بغض دوستي او ملگرتیا له منځه وړي، د خلکو تر منځ اړیکې پرې کوي، د جگړو او اختلافاتو لامل گرځي، له همدې امله د اسلام مقدس دین بغض او هغه څه چې د بغض لامل گرځي، حرام گرځولي دي.

فعالیت

حسد تعریف او له غبطې سره څه توپیر لري؟ بیان یې کړئ.

٦-د اړیکو پرې کول او یو له بل سره دښمني کول حرام کارونه دي. دا چې اسلام سوله ایز ژوند، او د ټولنیزو اړیکو ټینگښت ته ځانگړې پاملرنه کوي، له دې امله د اړیکو پرې کول او دښمني کول د اسلام له روحیې سره مخالف کارونه دي.

په یو بل حدیث شریف کې چې بخاري او مسلم روایت کړی دی راغلي دي: (د یو مسلمان لپاره دا روا نه دي چې له بل مسلمان سره له دریو ورځو څخه زیاته مقاطعه وکړي، کله چې له یو بل سره مخامخ شي، نو یو له بل څخه مخ اړوي، په دوی کې غوره هغه څوک دی چې پر بل باندې د سلام په اچولو کې لومړیتوب وکړي).

له بل پلوه له یو چا سره د خبرو نه کول مغرضو او فاسدو خلکو ته د دې زمینه برابروي چې له یو چا څخه بل چا ته تحریف شوې خبرې ورسوي چې بالاخره خبره لویې دښمنی ته رسېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷- د الله تعالی بندګي

انسانان باید عاجز او متواضع وي او دا سوچ وکړي چې که هر څومره د قدرت، لوړ مقام او ډېرې پانګې خاوند وي، بیا هم د الله تعالی عاجز بنده دی، نو په کار نه ده چې د الله تعالی له حکمونو څخه سرغړونه وکړي.

۸- د ورورولی ژوند

په کار ده چې د مسلمانانو تر منځ د ورورولۍ اړیکې ټینګې او را ژوندی کړای شي چې له ورورولۍ څخه هدف همغه نژدې همدردي، خیر غوښتل او زړه خوږی وي، لکه: د یو بدن د اعضاوو په څېر چې د یوې عضوې په درد سره ټولې اعضاوې د نا ارامۍ احساس کوي او د هغې په راحت سره ټولې اعضاوې د راحت احساس کوي.

ارزونه

۱. لاندې عبارتونه بشپړ کړئ:

إِيَّاكُمْ وَالظَّنَّ فَإِنَّ .... أَكْذَبُ الْحَدِيثِ وَلَا .... وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا تَنَاجَشُوا وَلَا تَحَاسَدُوا وَلَا .... وَلَا تَدَابَرُوا وَكُونُوا عِبَادَ اللَّهِ إِخْوَانًا.

۲. د حدیث شریف کوم عبارت د بغض په حرمت دلالت کوي؟

۳. د حدیث شریف کوم عبارت د مقاطعې په حرمت دلالت کوي؟

٤. د حدیث شریف کوم عبارت د بدګومانۍ په حرمت دلالت کوي؟

کورنۍ دنده

۱. لاندې عبارتونه حفظ کړئ:

لَا تَحَاسَدُوا وَلَا تَبَاغَضُوا

وَلَا تَدَابَرُوا وَكُونُوا عِبَادَ اللَّهِ إِخْوَانًا.

۲. د یو مناسب عنوان لاندې د لوست د حدیث شریف په اړه یوه مقاله ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نېشه يي توکي

عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ قَالَ: قَالَ: رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: ((كُلُّ مُسْكِرٍ حَرَامٌ، وَمَا أَسْكَرَ كَثِيرُهُ فَقَلِيلُهُ حَرَامٌ)) رواه ابن ماجة.

د کلماتو معنا

مَا أَسْكَرَ: کوم شی چې نيشه راولي

كَثِيرُهُ: ډېر يې

قَلِيلُهُ: لږ يې

د حديث معنا

له حضرت عبدالله بن عمر رضي الله عنهما څخه روايت دی چې پيغمبرﷺ وفرمايل: هر هغه څه چې مستي او نېشه راولي، حرام دي او هر هغه څه چې زيات يې نيشه راولي لږه اندازه يې هم حرامه ده.

د حديث شريف حکمت

نيشه يي توکي وګړي او ټولنه له خورا سختو زيانونو سره مخ کوي: لکه ديني زيانونه، روغتيايي زيانونه، ټولنيز زيانونه، اقتصادي زيانونه، سياسي زيانونه، امنيتي زيانونه، روحي زيانونه او داسې نور.

په همدې اساس په سالمه ټولنه کې بايد د نېشه يي توکو له استعمال څخه په کلکه ډډه وشي.

د نيشه اي توکو تعريف

نيشه يي توکي هغه توکي دي چې متداوم استعمال يې د مرکزي اعصابو د فعاليت سيستم ته تغير ورکوي او زيات استعمال يې د بدني او روحي رورېدوالي لامل ګرځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د نیشه اي توکو ډولونه

نیشه اي توکي هم په طبعي توګه وجود لري، لکه: اپین چې د کوکنارو له بوټو څخه لاس ته راځي او هم په مصنوعي او کیمیاوي ډول چې په لابراتوارونو کې جوړېږي، لکه: هیرویین، مورفین، کوکائین، کودین او داسې نور.

د نیشه اي توکو ضررونه

د نیشه يي توکو استعمال ډېر جسمي او روحي زیانونه لري، په لاندې ډول يې بیانوو.

۱. د بدن د دفاعي سیستم کمزوري کول.

۲. د مرکزي اعصابو د فعالیت سستول.

۳. د زړه د ټکان زیاتوالی .

٤. د ستوني او بلعومو سرطان

٥. د لید کمزوري کول.

٦. د وینې د فشار لوړول.

۷. په وینه کې د غوړوالي زیاتوالی.

۸. د زړه دربېدل.

۹. د تنفسي سیستم خرابیدل.

۱۰. روحي تشویشونه، لکه: (خفګان، اضطراب، ځانته ناستی، په ځان باندې بې باوري او نا امیدي) پیدا کیدل.

ارزونه

۱. د حدیث شریف معنا واضحه کړئ.

۲. د نیشه يي توکو مهم ضررونه بیان کړي.

۳. لاندې عبارتونه بشپړ کړئ:

((کُلُّ مُسْکِرٍ ......))

((مَا أَسْکَرَ کَثِیرُهُ فـ......... حَرَامٌ))

کورنۍ دنده

حدیث شریف له معنا سره حفظ کړئ.

د نیشه اي توکو د زیانونو په اړه یوه مقاله ولیکئ چې له شپږو کرښو څخه کمه نه وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فاسده بیعه

په نولسم لوست کې مو باطله بیعه وپیژندله،اوس غواړو چې په فاسده بیعه وپوهېږو.

د فاسد تعریف

فاسد په لغت کې: د صالح ضد دی یعني نا سم.

په اصطلاح کې: فاسده بیعه هغه ده چې په اصل کې مشروع او روا وي، خو د صفت له مخې صحیحه نه وي یعني د انعقاد شرطونه يې موجود وي، خو د صحت له شرطونو څخه یکې کوم شرط مختل شوی وي.

مثلا په بیعه کې داسې شرط کیښودل شي، چې عقد د هغه تقاضا نه کوي او ورسره موافق نه وي، لکه په دې شرط د یو کور خرڅول چې په کرایه به یې نه ورکوي.(۱)

حکم یې

مبیعه او مال په قبض کولو سره ملك ګرځي، تصرف په کې نافذ دی، خو هر یو د متعاقدینو کولای شي چې بیعه فسخه کړي او اخیستی مال بیرته رد کړي، ترڅو فساد له منځه ولاړ او د شخړو مخه ونیول شي.(۲)

د فاسدې بیعې ځینې احکام

- په فاسده بیعه کې یواځې د عقد په کولوسره ملك نه ثابتیږي ترڅوچې له عقد سره سم د بایع په اجازه قبض شوی نه وي.
- که چیرې په فاسده بیعه کې بایع مشتري ته مبیعه تسلیم کړي او په عقد کې دواړه عوضه (مبیعه او ثمن) مال وي، پدې صورت کې مشتري د مبیعې مالك ګرځي او بایع د ثمن مالك ګرځي.(۳)

۱- البحر الرائق (ج ۱٦ / ص ۲۹)- مجمع الانهر - (ج ٥ / ص ۲٤۰)- رد المحتار - (ج ۲۰ / ص ۱۰۰)
۲- الجوهرة النيرة: ۱/ ۲۹۳
۳- الجوهرة النيرة - (۲ / ۲٦۹)- العناية شرح الهداية - (۹ / ۱۸۸)

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه

لاندې پوښتنو ته ځوابونه ووایاست:

۱- فاسده بیعه **لغةً** او اصطلاحاً تعریف کړئ؟

۲- د فاسدې بیعې حکم څه دی؟

کورنۍ دنده

د باطلې او فاسدې بیعې تر مینځ توپیر څه دی؟ په کتابچو کې یې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مکروه بیعه

له منعه شویو بیعو څخه مو باطله او فاسده بیعه وپیژندله، اوس غواړو چې په مکروه بیعه وپوهېږو.[۱]

د مکروه بیعې تعریف

مکروه په لغت کې: د محبوب ضد دی ، یعني بد ګڼل شوی.

او شرعاً: هغه بیعه ده چې اصلا او وصفاً روا وي، خو د یوه بل شي له کبله ورڅخه د دېږي کولو حکم شوی وي، لکه د جمعې د آذان په وخت کې اخیستل او خرڅول.[۲]

حکم یې

په مکروه بیعه کې له قبض څخه مخکې ملکیت ثابتېږي او د قیمت ورکول واجبېږي.[۳]

د مکروه بیعې مهم ډولونه:

۱. نجش

نجش په لغت کې: د جال لور ته د مرغانو هی کولو ته وایي.

او د شریعت په اصطلاح کې: د دریم ګړي له لورې د مال قیمت لوړول، پداسې حال کې چې په خپله یې اخیستونکی نه وي، بلکې یوازې د نورو د هڅولو لپاره یې قېمت لوړول غواړي، نجش بلل کېږي.

ددې بیعې حکم: دا بیعه مکروه بیعه ده. ځکه دا د یو مسلمان ورور د ضرر لپاره یوه حیله جوړول دي، له دې امله شریعت ورڅخه منعه کړې ده.

۲. د ورور په بیعه باندې بیعه کول:

ددې صورت داسې دی چې دوه کسان (بایع او مشتري) د یوې سلعې (سامان) په بیعه کولو لګیا وي، بایع خپل شی قیمت کړي ، په دې وخت کې بل مشتري راشي او د دوی په بیعه کې ځان ورګډ کړي او هغه شی له بایع څخه یا په زیات قیمت او یا په هغو یادوشویو ثمنو واخلي.

۱- د امام صاحب رح په آند تحریمي مکروه: هغه ده چې په ظني دلیل چې شبهه پکې موجوده او ثابته وي، او حرامو ته ورنږدې وي. (فتح القدیر: ۵/ ۲۳۹ ، والبحر الرائق (ج۱٦/ص۳۰)، وتبیین الحقائق(ج۱۰/ص۴۲۳).

۲- رد المحتار - (ج ۱۹ / ص ۲۰٦)

۳- الهدایة(حاشیة) (۱۹). ٥٦ - بدائع الصنائع في ترتیب الشرائع - (ج ۱۱ / ص ۴۹۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دې بيعې حکم: دغه بيعه مکروه ده، ځکه رسول الله ﷺ فرمايي: (دا پکار نه ده چې يو مسلمان د خپل ورور په بيعه کې د ځان لپاره ورګډ شي) او دا ځکه چې په دې بيعه کې بل مسلمان ورور ته اذيت او ضرر رسيږي.[1]

۳. د قافلې مخې ته ورتګ

صورت يې دا دی چې يو څوك د داسې قافلې په راتګ خبر شي چې ډېر سامان (لکه غنم) يې را بار کړي وي او يو سړی ورشي او ټول هغه څه ورڅخه واخلي چې قافلې راوړي وي او بيا يې ښار ته راوړي او د خپلې خوښې د قيمت مطابق يې خرڅوي او يا دا چې ښاري سړی صحرايي ته ووايي: مال دې زما سره کېږده، په مناسب وخت کې به يې په ښاريانو درته په لوړ قيمت خرڅ کړم.

د دې بيعې حکم: دغه اخيستل مکروه دي، ځکه د يوه روايت له مخې رسول الله ﷺ فرمايي: (تاسو د قافلې مخې ته د تجارت لپاره مه ورځئ)[2]، دغسې کول هلته مکروه دي چې د منطقې اوسيدونکي په قحطی اوتنګ لاسي کې وي او دا کار ورته ضرر رسوي او که يې ضرر ورته نه رساوه بيا ګناه نه لري.[3]

۴. د جمعې د آذان په وخت کې بيعه کول

د بيعې مکروهه وخت له جمعې د آذان څخه پيل کېږي: الله تعالی فرمايي: {يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَاةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَى ذِكْرِ اللَّهِ وَذَرُوا الْبَيْعَ }[4]." اې مؤمنانو ! کله چې د جمعې په ورځ د لمانځهَ لپاره أذان وشي، نو د الله د ذکر خواته وځغلئ، اخيستل او خرڅول پرېږدئ".

د دې بيعې حکم: دغه بيعه مکروه ده، ځکه له دې سره غيرمشروع شی خيرمه شوی دی چې هغه د جمعې د لمانځه او يا د خطبې نه پاتې کيدل دي.

پدې ټولو صورتونوکې بيعه مکروه ده خو عقد او ترون ورباندې نه فاسديږي.

فعاليت

ذکر شوې بيعې شرعاً مکروه دي، حکمت يې ووایاست چې ولې مکروه ګرځول شوې دي؟

۱- بدائع الصنائع في ترتيب الشرائع - (ج ۱۱ / ص ٤٩٠)

۲- {صحيح البخارى ٥/٣٦٧}

۳- بدائع الصنائع في ترتيب الشرائع - (ج ۱۱ / ص ٤٨٩)

٤- سورة الجمعة

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه

أ-لاندې پوښتنو ته ځوابونه ووایاست:

۱- مکروه بیعه تعریف کړئ.

۲- د مکروه بیعې حکم څه دی؟

۳- په لنډه توګه د مکروه بیعې مهم ډولونه وښایاست.

ب-د لاندې صحیحو جملو مخې ته د (✓) او د غلطو جملو مخې ته د (✗) نښه کېږدئ:

۱. د نجش حکم: نجش بیعه مکروه ده (   ).

۲. د جمعې د اذان په وخت کې بیعه مکروه نه ده (   ) .

۳. له مکروهاتو سره عقد نه فاسدېږي (   ) .

کورنۍ دنده

د مکروهه بیعو په هکله یوه مقاله ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو ځلوېښتم لوست

اقاله

محمود له يوه دكان څخه يوه جامه واخيستله چې كله خپل كورته ولاړ، د جامې په اخيستلو پښيمانه شو، نو پلورنكي ته راغی او ورڅخه يې وغوښتل چې جامه بيرته واخلي او ده ته خپلې پيسې وركړي، د دكان خاوند دا وړانديز قبول كړ. خپله جامه يې واخيسته او ده ته يې خپلې پيسې وركړې .

د اقالې تعريف

اقاله په لغت كې: پورته كولو، او لرې كولو ته وايي.[١]

او په اصطلاح كې: د متعاقدينو په خوښه د بيعې له مينځه وړلو ته اقاله ويل كيږي.[٢]

د اقالې د روا والي حكمت

اقاله د دې لپاره روا شوې ده، ترڅو د خلكو لپاره آسانتيا رامنځ ته شي، ځكه كله داسې پيښيږي چې يوسړی په پيسو يو څه واخلي او بيا وګوري چې دې پيسو ته اړتيا لري او كله چې يو شی خرڅ كړي بيا وګوري چې دې هغه شي ته اړتيا لري او په بيعه پښيمانه شي، نو اسلامي شريعت د اقالې اجازه وركړې ده، او د عقد مقابل لوري يې دې خبرې ته تشويق كړی دی چې هغه قبوله كړي.

د اقالې حكم

په بيعه كې اقاله جائزه ده، ځكه له رسول اللهﷺ څخه روايت دی، فرمايي: { مَنْ اَقَالَ نادماً، اَقَالَهُ اَللهُ عَثْرَتَهُ }[٣]. (ځوك چې له يوه پښيمانه انسان سره اقاله وكړي (بيعه له مينځه يوسي) الله تعالی به يې ګناوې له منځه يوسي).

او بل دا چې د بيعې عقد كول د دواړو اړخونو (بايع او مشتري) حق دی، نو د دې حق هم لرې چې هغه له مينځه يوسي.

د اقالې شرطونه

١- په اقالې كې بايد دواړه اړخه راضي اوخوښ وي.

٢- مبيعه بايد د اقالې په وخت كې موجوده وي، ځكه اقاله دعقد لرې كول دي، محل او ځای يې مبيعه ده.

١- فتح القدير - (ج ١٥ / ص ٢٠٠).

٢- تبيين الحقائق: ١١\٦٥.

٣- رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ، وَابْنُ مَاجَهْ، وَصَحَّحَهُ اِبْنُ حِبَّانَ، وَالْحَاكِمُ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

احمد په سلو افغانیو له محمود شخه د چای یو ترموز واخیست، له اخیستلو وروسته محمود پښیمانه شو او له احمد شخه یې وغوښتل چې خپل مال یې بیرته ورکړي ، احمد ومنله خو لس افغانۍ ګټه یې هم ورڅخه واخیسته، اوس ووایاست چې دغه معامله اقاله ده او که نه؟

د دې باب اړوند مسائل

۱. اقاله کول د فسخې په معنا ده، مګر دا چې فسخه کول متعذر او ناشوني شي دی او هغه دا چې په مبیعه کې له قبض څخه وروسته جلا زیات والی راشي(لکه کوم څاروی چې بچې وزېږوي).

۲. که چېرې تر لومړنیو ثمنو په زیات قیمت اقاله وکړي، او یا د لومړني ثمنو د جنس په خلاف اقاله وکړي، پدې صورتونو کې دا عقد اقاله نه بلکې له سره نوې بیعه ده.

۳. د ثمنو ضایع کیدل او له مینځه تلل د اقالې کولو د صحت مانع نه ګرځي، خو د مبیعې هلاکیدل او له منځه تلل د اقالې د صحت مانع ګرځي.

ارزونه

آ- لاندې پوښتنو ته ځوابونه ورکړئ:

۱. د (مَنْ اَقَالَ نادماً، اَقَالَهُ اَللهُ عَثْرَتَهُ) معنی بیان کړئ.

۲. د اقالې د رواوالي حکمت او ګټه څه ده؟

۳. د اقالې حکم څه دی؟

ب. لاندې تش ځایونه ډک کړئ:

اقاله په لغت کې: ....ته وايي.

او په شریعت کې: ....

ج. د لاندې صحیح جملو مخې ته د (✓) او د غلطو جملو مخې ته د (✗) نښه کېږدئ:

۱. دا شرط نه دی چې د اقالې دواړه اړخه به په اقاله کولو راضي او خوښ وي ( ).

۲. دا شرط نه دی چې مبیعه دې د اقالې په وخت کې موجوده وي ( ).

کورنۍ دنده

رسول الله ﷺ فرمايي:(مَنْ اَقَلَ نادماً اَقَالَهُ اَللهُ عَثْرَتَهُ)دغه حدیث شریف په خپلو کتابچو کې شرح کړئ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مرابحې بیعه

د مرابحې تعریف

لغتاً: مرابحه ګټې او ډېروالي ته وايي.

او شرعاً:

په معلومه ګټه باندې د مال خرڅولو ته د مرابحې بیعه ویل کېږي.

ددې بیعې د جواز سبب او حکمت

ډېر داسې مشتریان شته چې په سوداګرۍ کې مهارت نه لري او یا د بازار له قیمت څخه خبر نه وي، نو دا خوښوي چې له یو چا څخه په معلومه ګټه یو شی واخلي، مثلا ورته وايي: په سلو کې پنځه افغانۍ ګټه درکوم.

نو په دې طریقه په ډاده توګه بیعه کولای شي.

د مرابحې حکم:

د مرابحې د بیعې عقد او تړون شرعاً جایز دی، ځکه د جواز ټول شرطونه پکې شتون لري.

د مرابحې د صحت شرطونه:

۱. د اخیستلو اصلي قیمت باید معلوم وي.

۲. د ګټې اندازه باید معلومه وي.

د دې باب اړوند احکام

•په اصلي قېمت باندې د دوبي، رنګ ورکوونکي، طراز (نقش او نګار کوونکي) او مزي (تاوونکي)، او د حمل (بارولو، نقلولو) او خوراك پیسې ورزیاتیدل جواز لري، خو د خرڅولو په وخت کې به داسې وايې: دا شی په دومره راته تمام شوی دی او داسې به نه وايي چې ما په دومره اخیستی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

• د امام ابوحنیفه(رحمه الله) په وړاندې که چېرې د مرابحې په بیعه کې مشتري په کوم خیانت پوه شو، نو دی اختیار لري که یې خوښه وي په ټولو ثمنو دې واخلي او یا دې بیرته ورکړي.

فعالیت

د مرابحې بیعه په مختلفو صورتونو تمثیل کړئ.

ارزونه

لاندې پوښتنو ته ځواب ووایاست:

١. د مرابحې بیعه تعریف کړئ؟

٢. حکم یې څه دی؟

٣. د مرابحې شرطونه څه دي؟

٤. د مرابحې د بیعې د جواز سبب ذکر کړئ.

٥. د مرابحې دوه حکمونه ذکر کړئ.

کورنی دنده

د مرابحې د بیعې په هکله عمده ټکي په خپلو کتابچو کې ولیکئ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

دري څلوېښتم لوست

د تولیې بیعه

په تېر لوست کې مو د مرابحې بیعه وپېژندله چې ګټه پکې کېږي، اوس غواړو چې د تولیې بیعه وپېژنو.

د تولیې تعریف

تولیه په لغت کې: بل چا ته د ولایت او واک ورکولو ته وایي.

اصطلاحاً: په خپل سر (په اخیستل شوي قیمت) د شي پلورلو ته وایي .

په تولیه کې بایع نه ګټه کوي او نه نقصان.[۱]

د تولیې د بیعې د مشروعیت دلیل

په یو روایت کې راغلي دي چې: ابوبکرﷺ دوه اوښان واخیستل، رسول اللهﷺ ورته وفرمایل (وَلِّني أحدَهُمَا) یعنی یو اوښ په خپل سر راکړه، یعنې په هغو ثمنو (قیمت) یې راکړه چې تا پرې اخیستی دی.[۲]

د تولیې د بیعې د روا والي حکمت

خلک تولیې ته اړ دي، ځکه په خلکو کې داسې کسان شته چې د شیانو په قیمتونو نه پوهیږي، نو له داسې چا څخه مرسته غواړي چې هغه وربانديې پوهېږي، تر څو په ډاډه زړه بیعه تر سره کړي.[۳]

د تولیې د صحت شرطونه

۱- عوض او بدل باید مِثْلِي او یا قِيَمِي وي.

۲- عوض او بدل باید د مشتري مملوک (خپل مال) وي.[۴]

فعالیت

د تولیې د بیعې مختلف صورتونه تمثیل کړئ.

۱- رد المحتار - (ج ۱۹ / ص ٤٨٤)
۲- مجمع الأنهر في شرح ملتقى الأبحر - (ج ٥ / ص ٣٢٢)
۳- الفقه الحنفي وأدلته: ۲- ٥۲
٤- رد المحتار - (ج ۱۹ / ص ٤٨٤)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تولیه بیعې احکام

• د امام ابوحنیفه(رحمه الله) په نظر، که چېرته اخیستونکی د تولیې په بیعه کې په خیانت خبر شي، نو بیا دې په هماغه اندازه له ثمنو څخه (قیمت) کم کړي.

• په تولیه چې به وزن (تله) او پیمانه باندې اندازه کېږي کې موزون او مکیل شیان باید بیا له سره وزن او پیمانه شي، له هغې وروسته دې مشتري ته ورکړل شي، تر څو دواړه طرفه د هغې له اندازې څخه مطمئن شي.[1]

ارزونه

لاندې پوښتنو ته ځواب ووایاست:

۱. د تولیې بیعه تعریف کړئ.
۲. د تولیې بیعې حکم څه دی؟
۳. د تولیې شرطونه کوم دي؟
٤. د تولیې بیعې د مشروعیت دلیل ذکر کړئ.
٥. د تولیې حکمونه ذکر کړئ.

کورنۍ دنده

د مرابحې او تولیې فرق په خپلو کتابچو کې ولیکئ؟

۱- مختصر القدوري: باب المرابحة والتولية

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلور څلوېښتم لوست

ربا (سود)

د احمد زوی ډېر سخت مریض شو، د هغه د علاج لپاره (۱۰۰۰۰) افغانیو ته اړتیا لري ، محمود ورته وایي: زه به دغه پیسې درکړم، خو یوه میاشت پس به (۱۲۰۰۰) افغانۍ راکوې، او که را دې نه کړې، نو بیا به د هرې میاشتې په تیریدو سره ماته دوه دوه زره افغانۍ اضافه راکوې. یعنې یو کال پس به احمد له محمود څخه (۳٤۰۰۰) افغانۍ پوروړی وي.

د ربا تعریف

ربا په لغت کې: زیاتوالي ته وایي.

او په اصطلاح کې: بې عوضه زیاتوالی ربا بلل کېږي.[1]

د ربا د حرمت دلیل

الله تعالی ﷻ فرمایي: { وَأَحَلَّ اللهُ الْبَيْعَ وَحَرَّمَ الرِّبَا }.[2]

ژباړه: او الله تجارت روا، او سود یې ناروا کړی دی.

د ربا(سود) د تحریم حکمت

په سود کې د بیوزلو او تنګ لاسو له ضعف څخه ډېره ناوړه استفاده کېږي، د دې پر ځای چې په دوی باندې ترحم او مهرباني وشي او له دوی سره بډایان مرسته وکړي او یا کم تر کمه هغوی ته قرض حسنه ورکړل شي، د هغوی پاتې جایدادونو او شتمنیو ته یې هم سترګې نیولې وي او په پای کې یې له هغو نه هم خلاص کړي، او یا دا چې ټول عمر یې خپل غلام وګرځوي.(دغه حقیقت د جاهلیت په دوره کې وجود درلوده)

د ربا حکم: په شریعت کې ربا (سود) مطلقاً حرام دی.

۱- رد المحتار(ج ۲۰ / ص ۹۸)

۲- [البقرة/۲۷۵]

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ربا صورتونه

۱. کله چې په مال کې د قدر او جنس دواړه صفتونه موجود شي په دې صورت کې هم زیادت په کې حرام دی او هم نسیه، لکه: د (سل گرامه) طلا تبادله په یو سل او شل گرامه طلا باندې.

۲. کله چې په مال کې له دې دواړو (قدر یا جنس) صفتونو څخه یو (زائل) شي په هغې کې زیادت روا دی، خو نسیه پکې حرامه ده، لکه: د څلورو منو غنمو خرڅول په پنځه منه اوربشو باندې چې دا لاس په لاس روا خو نسیه یې حرامه ده.

فعالیت

که یو څوک د یوه پسه په عوض کې یو پسه او یو وری واخلي، آیا دا سود بلل کېږي؟

ارزونه

لاندې پوښتنو ته ځوابونه ورکړئ:

۱. په شریعت کې د ربا (سود) حکم څه دی؟

۲. د ربا او سود د حرمت حکمت څه دی؟

۳. د ربا څو صورتونه بیان کړئ.

کورنۍ دنده

د ربا او سود د حرمت او ټولنې ته د هغې د ضررونو په هکله یوه مقاله ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځه څلوېښتم لوست

قرض

رسول اللهﷺ فرمايي: { څوک چي د يو مسلمان د ژوند مشکل آسانه کړي، الله تعالی به د ده مشکل آسانه کړي...... ، او الله تعالی تر هغه د ده مرسته کوونکی دی تر هغه چي دی د خپل ورور مرسته کوي }[١].

د قرض تعريف

لغةً: غوڅولو او پرې کولو ته وايي، په قرض کې هم يو څوک له خپل مال څخه يوه برخه پرې کوي او بل ته يي ورکوي، قرض ته سَلَف هم وايي.

شرعاً: يوه چاته د مثلي مال ورکول دي چي هغه ګټه ورڅخه واخلي او مثل يې بيرته قرض ورکوونکي ته ورکړي.[٢]

د قرض رکن

رکن يې ايجاب او قبول دی.

د قرض د مشروعيت دليل: قرض په قرآن، سنت او اجماع ټولو دلائلو باندې ثابت دی.

١. **د کتاب الله دليل**: الله تعالی فرمايلي:{يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا تَدَايَنْتُمْ بِدَيْنٍ إِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى فَاكْتُبُوهُ}[٣]. "اې مؤمنانو، کله چي د کومې ټاکلې نيټې له پاره تاسې په خپلو منځو کې د پور معامله کوئ ، نو هغه وليکئ".

٢. **د سنت دليل**: رسول اللهﷺ فرمايي: ((هر مسلمان چي بل مسلمان ته دوه ځلې قرض ورکړي، خدای به ده ته د يو ځل قرض په اندازه د صدقې کولو اجر ورکوي.))[٤]

د دې مبارک حديث مفهوم دادی چي د قرض پنځوس په سلو کې ورته د صدقې په شان محاسبه کيږي.

١- شعب الإيمان. بيهقي - (٦ / ١٠٤).

٢- رد المحتار - (ج ٢٠ / ص ٧٤) .

٣- {البقرة : ٢٨٢}.

٤- مسند الصحابة - (٢٦ / ٩٥)، ابن ماجه او ابن حبان له عبدالله ابن مسعود څخه روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳. **د اجماع دلیل**: ټول اهل علم د قرض ورکولو په جواز متفق دي.[۱]

د قرض د روا والي حکمت

کله داسې اقتصادي ستونزه انسان ته پېښېږي چې د بل چا نقدي مرستو ته اړ کېږي او خلک ده ته په وړیا توګه پیسې نه ورکوي او دی هم د نورو صدقې نه قبلوي، نو یواځینۍ لاره همدغه ده چې د یوې مودې لپاره د چا نه پور (قرض) واخلي او بیا یې بیرته ورکړي.

ځکه خو شریعت قرض روا کړی دی او خلک یې دې ته هڅولي دي چې محتاجو او اړو کسانو ته قرض ورکړي.

د قرض حکم

د قرض اخیستونکي ملکیت سمدلاسه په (قرض) اخیستل شوی مال کې ثابتېږي او د ده په ذمه (په غاړه) سمدلاسه د هغه مثل ثابتیږي چې باید قرض ورکوونکي ته یې په راتلونکې کې ورکړي.[۲]

د قرض شرطونه

۱. قرض ورکوونکي ته راجع شرط دا دی چې قرض ورکوونکی باید د تبرع (احسان کولو) اهلیت ولري، نو که یو ممیز هلک یو چاته قرض ورکړي دا صحت نه لري، ځکه چې شریعت ده ته د داسې تصرف جواز نه دی ورکړی چې په هغه کې د ضرر احتمال وي، لکه هبه او داسې نور.[۳]

۲. قرض (قرض ورکړ شوي مال) ته راجع شرطونه دا دي:

ا- قبض کول یې.

ب-قرض ورکړل شوی شی باید مثلي وي، لکه پیمانه کیدونکي او تلل کېدونکي شیان، یا سره نژدې شمیرل کیدونکي شیان، نود داسې شي قرض ورکول چې د هغه مثل نه وي جواز نه لري، ځکه هغه بیا د شخړو لامل ګرځي.[٤]

۳. په قرض باندې به ګټه نه اخیستل کېږي، ځکه اصل په قرض کې د ثواب او اجر حاصلول دي او له قرض اخیستونکي سره احسان کول دي، نو که قرض ورکوونکی په قرض اخیستونکي معلومه ګټه کېږدي دا جواز نه لري، ځکه دا د ربا (سود) شبهه پیدا کوي.

خو که قرض اخیستونکی په خپله خوښه له اخیستل شوي شي ښه شی ورکړي، بیا کومه

۱- العنایة شرح الهدایة - (ج ۹ / ص ۲۸۸)- الفقه الإسلامي وأدلته - (ج ۵ / ص ٤۳۹)
۲- بدائع الصنائع (ج ۱۷ / ص ٤۲۵)
۳- بدائع الصنائع في ترتیب الشرائع - (ج ۱۷ / ص ٤۱٦)
٤- بدائع الصنائع في ترتیب الشرائع - (ج ۱۷ / ص ٤۱۸)

(c) ketabton.com: The Digital Library

پروا نه لري، بلکې دا د قرض ښه ادا او ښه کار دی، رسول الله ﷺ فرمايي: {خيرالنَّاسِ أَحْسَنُهُمْ قَضَاءً}[1]، "ښه او غوره د خلکو هغه دی چې قرض په ښه توګه اداء کوي.

فعاليت

۱- ستاسو په سيمو کې څه ډول پوروونه ورکول کېږي، ددې لوست په رڼا کې د هغه څرنګوالی په ګوته کړئ.

۲- د قرض د شرطونو په هکله له يو بل سره مباحثه وکړئ.

ارزونه

أ.لاندې پوښتنوته ځوابونه ورکړئ:

۱.قرض لغةً او اصطلاحاً تعريف کړئ.

۲.د قرض د مشروعيت دليل څه دی؟

۳.د قرض حکم څه دی؟

٤.د قرض رکن او شرطونه څه دي؟

ب.د لاندې صحيحو جملو مخې ته د (✓) او د غلطو جملو مخې ته د (✗) نښه کېږدئ:

۱.د قرض رکن ايجاب دی فقط(   ).

۲ . قرض په هر شی کې جواز لري( ).

کورنۍ دنده

د قرض عمده مطالب په خپلو کتابچو کې وليکئ.

۱- المعجم الکبری .طبرانی ۳۹٤/۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

د صرف بيعه

د صرف تعريف

په لغت کې: د يو شي د مخ اړول له يوې خوا نه بلې خوا، ته وايي.[١]

اوپه شريعت کې: صرف د نقودو بيعه ده په نقودو باندې. که يې جنس يو وي او يا توپير سره ولري.

او له نقودو څخه مراد: سره زر، سپين زر او هغه څه دي چې د دې دواړو پر ځای دريږي، لکه مروجې پيسې.[٢]

د نومولو وجه

دغه عقد په (صرف) باندې ځکه ونومول شو چې په دغې بيعې کې غالباً هر جانب خپلې پيسې له يوه حالت څخه بل حالت ته اړوي، مثلا: ريال يا ډالر يا کلدارې په افغانۍ اړوي.

د صرف د بيعې حکم

کله چې د صرف د بيعې شرطونه پوره شي په هغه صورت کې جائزه ده.

د صرف د بيعې شرطونه

١. د جانبينو له جداکېدو مخکې (له يوه او بل څخه) د مال قبضول.

ځکه چې قيمتونه هره لحظه تغيير مومي او بيا نزاع او شخړې ته لاره هوارېږي.

٢. پدې بيعه کې خيار شرط وجود نه لري، ځکه چې خيار شرط اضافي وخت ته اړتيا لري او د صرف په عقد کې تاخير او تاجيل د شخړو سبب ګرځي.

٣. همدارنګه تاجيل به هم پکې نه وي.

د صرف د بيعې احکام

١. د سپينو زرو په سپينو زرو او د سرو زرو په سرو زرو خرڅول جواز نه لري، مګر دا چې د دواړو اندازه په يو شان وي، لاس په لاس وي نېټه به پکې نه وي.

١- (لسان العرب)

٢- مجمع الأنهر في شرح ملتقى الأبحر - (ج ٥ / ص ٤٤٦).

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲ . که چیرې سره زر په سپینو زرو خرڅ کړل شي، پدې صورت کې تفاضل او زیاتوالی جواز لري او له بیلیدو مخکې قبض کول واجب دی او که چېرې د صرف په بیعه کې عاقدین د بدلینو له قبضولو مخکې سره بیل شي، نو دا عقد باطل دی .

۳ . د صرف په بیعه کې مخکې له دې چې عوضین قبض شي، تصرف کول پکې جواز نه لري.

٤ .رایجې پیسې د نقدینو حکم لري. [۱]

فعالیت

په بازار کې د صرف د بیعې موجوده بیلګې او نمونې یې له حکم سره بیان کړئ.

ارزونه

۱ . د صرف بیعه تعریف کړئ.

۲ . له نقودو څخه مراد څه دی؟

۳ . د صرف د بیعې حکم څه دی؟

٤ . شرطونه یې څه دي؟

کورنۍ دنده

د دې لوست خلاصه په خپلو کتابچو کې ولیکئ .

۱- الکتاب - فقه حنفي - (ج ۱ / ص ۲۱۳)

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووه څلویښتم لوست

د سَلَمْ بیعه

محمود د غنمو بزګر دی، دی پیسو ته ضرورت لري، احمد هغه ته پیسې ورکوي، خو له هغه نه (۵۰۰) کیلو ګرامه غنم اخلي،اما غنم فعلا وجود نه لري، مګر د غنمو مقدار او نور ټول مشخصات یې معلوم کړل، ترڅو چې په راتلونکې کې د دوی ترمنځ کوم اختلاف او شخړه واقع نه شي.

د سلم تعریف

سلم په لغت کې: تسلیمولو او سپارلو ته وایي.

او اصطلاحاً: په عاجل مبلغ باندې د آجل [۱] مال تبادلې ته وایي. [۲]

د سلم بیعې اړوند اصطلاحات

رب السلم: مشتري ته وایي.

مسلَم إلیه: بایع ته وایي.

مسلَم فیه: مبیعې ته وایي.

راس المال: هغه مبلغ ته ویل کېږي چې مخکې بایع ته ورکول کېږي.

د سلم د مشروعیت دلیل

سلم په کتاب الله ، سنت مطهره او د امت په اجماع باندې ثابت دی:

د کتاب الله دلیل: {يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا تَدَايَنْتُمْ بِدَيْنٍ إِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى فَاكْتُبُوهُ}[۳].

"اې مؤمنانو، کله چې د کومې ټاکلې نیټې له پاره تاسې په خپلو منځوکې د پور د راکړې ورکړې معامله کوئ، نو هغه ولیکئ".

د سنت مطهره دلیل

روایت شوی دی چې رسول الله ﷺ د هرهغه شي له بیعې څخه منعه کړې ده چې له انسان سره موجود نه وي، خو سلم ته یې اجازه ورکړې ده. [٤]

همدارنګه پیغمبر اکرم ﷺ فرمایلي دي : که څوک سلم کوي، نو باید د جنس اندازه (وزن او یا پیمانه په کې

۱- (هغه مال چې د یوې ټاکلې مودې وروسته په لاس ورشي).

۲- رد المحتار - (ج ۲۰ / ص ۲۲۹)- مجمع الأنهر - (ج ٥ / ص ۳۹۷). ٨٦- {البقرة : ۲۸۲}

۳- العنایة شرح الهدایة - (۹ / ۳۸٥). تبیین الحقائق شرح کنز الدقائق - (ج ۱۱ / ص ۲٥۱

٤- المرجع السابق

(c) ketabton.com: The Digital Library

معلومه وي او همدارنګه بايد د جنس د تسليمۍ وخت هم معلوم وي .[1]

د اجماع دليل

د ټول امت علماء د سلم په جواز متفق دي.

د سلم د مشروعيت حکمت

د سلم په روا کولو کې د بايع د حاجت رفع کول په نظر کې نيول شوي دي او د دې پر ځای چې حاجتمند شخص سود کوونکو ته پناه ورورې او په سود ورڅخه پور واخلي، هغه له وخت څخه مخکې خپل محصول د سلم له لارې خرڅوي او له دې لارې مال لاس ته راوړي. همدارنګه ممکنه ده چې مشتري د ثمن له کم والي څخه ګټه واخلي.

د سلم حکم: د بايع لپاره په ثمنو کې او د مشتري لپاره په مبيعه کې د ملکيت ثابتيدل دي.

د سلم شرطونه

د سلم بيعه تر هغه صحت نه پيداکوي تر څو په هغې کې اووه (٧) شرطونه پوره نشي:[2]

١. جنس به معلوم وي.(چې غنم دي که اوربشې)

٢. نوعه (ډول) به يې معلوم وي. (لکه آبي يا للمي).

٣. صفت به يې معلوم وي.(لکه اعلی او ادنی)

٤. اندازه به يې معلومه وي.

٥. وخت او موده به يې معلومه وي.

٦. د ثمن يا راس المال مقدار او مشخصات بايد معلوم وي.

٧. د مال د تسليمولو ځای ټاکل چې بايع به يې مشتري ته تسليموي، (مخصوصاً که چېرې جنس داسې شی وي چې د هغه په انتقالولو باندې مصارف راځي).

د سلم اړوند احکام

- سلم پداسې شی کې جائز نه دی چې هغه شی د عقد له وخته د ترون تر پای پورې په بازارونو کې پيدا نه شي.
- سلم تر هغه صحت نه پيدا کوي تر څو چې ثمن (يا رأس المال) د عاقدينو تر جدا کيدلو

١- المرجع السابق

٢- المرجع السابق

(c) ketabton.com: The Digital Library

مخکې د بايع له خوا قبض نه شي.

• په هر هغه شی کې سلم جائز دی چې د صفت او اندازی پیژندل يې په دقت سره وکړل شي او کوم شی چې د صفت تعین او د اندازی پیژندل يې ممکن نه وي، په هغه کې سلم جائز نه دی.

ارزونه

لاندې پوښتنو ته ځوابونه ووایاست:

١. سلم تعريف کړئ؟

٢. د سلم د مشروعيت حکمت او دليل څه دی؟

٣. د سلم شرطونه کوم دي؟

٤. د سلم حکمونه بيان کړئ؟

د صحيح (✓) نښه د صحيحو جملو مخې ته او د غلط (✗) نښه د غلطو جملو مخې ته کښېږدئ:

١. مسلم فيه چې د عقد له وخته نيولی د عقد تر پايه په بازارونو کې و موندل شي، سلم په کې جواز نه لري(   ).

٢. سلم تر هغه پورې صحت نه پيدا کوي، ترڅو چې د عاقدينو له جدا کيدلو څخه مخکې بايع ثمن قبض نه کړي(   ).

کورنۍ دنده

د سلم په هکله يوه مقاله وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

رهن (گروي)

يو کس يو بکس په مؤجل ثمن(قرض) واخيست، ولې بايع ورځخه غواړي چې هغه خپل ساعت ورته په گروې پرېږدي، کله يې چې پيسې راوړي، نو بيا به ورته د هغه ساعت ورکړي، دغه صورت د گروي گڼل کيږي.

د رهن تعريف

{رهن په لغت کې}

د يوه شی حبس او بندولوته وايي.

{او په اصطلاح کې}:

د يوه شي بندول دي د يوه حق د لاس ته راوړلو لپاره [١]

د رهن د مشروعيت دليل

رهن په کتاب الله، سنت نبوي او اجماع ثابت دی:

د کتاب الله دليل: الله تعالی فرمايي:{وَإِنْ كُنْتُمْ عَلَى سَفَرٍ وَلَمْ تَجِدُوا كَاتِبًا فَرِهَانٌ مَقْبُوضَةٌ} [٢]. "که تاسې د پرديسی په حال کې ياست او د سند ليکلو له پاره کوم ليکونکی پيدا نه شو، نو د شيانو په گرو اخيستلو معامله وکړئ".

د سنت نبوي دليل:

له بي بي عايشې رضی الله عنها څخه روايت دی: {رسول اللهﷺ له يو يهودي څخه طعام واخيست، اوهغه ته يې د اوسپنې زغره په گرو ورکړه}. [٣]

د رهن د مشروعيت حکمت

د رهن د روا والي حکمت د پور کره کول، له هېريدلو، انکار، د پوروړي د افلاس (ناداری) څخه د قرض ورکوونکي د مال ساتنه، ځان ته اطمينان پيدا کول او د پور د ژر ورکولو لپاره د پوروړي هڅول دي. [٤]

١- رد المحتار - (ج ٢٧ / ص ٢٩١)- العناية - (ج ١٤ / ص ٤٤٧)- مجمع الأنهر - (ج ٨ / ص ٣١٠)

٢- [البقرة: ٢٨٣]

٣- {بخاری اومسلم روايت کړی}.

٤- بدائع الصنائع في ترتيب الشرائع - (ج ١٣ / ص ٣٨٥)

(c) ketabton.com: The Digital Library

راهن: د مرهون اصلي مالك ته ويل کېږي.
مرتهن: هغه چا ته ويل کېږي چې مرهونه ورسره ګرو (بندي) وي.
مرهون يا مرهونه يا رهن:
هغه شي ته ويل کېږي چې په ګرو ورکول کېږي.

د رهن حکم

د پور د پرې کيدو تر وخته مرتهن د مرهون د حبس او ساتنې واک لري.[١]

د رهن رکن

د ګروی رکن ايجاب او قبول دي، کوم چې د راهن او مرتهن تر منځ ترسره کيږي، لکه: نور عقود او تړونونه، نو رهن په ايجاب او قبول ترسره کېږي او په قبض کولوسره بشپړېږي.[٢]

د رهن د صحت شرطونه

١. مرتهن بايد د قبض کولو اهليت ولري، يعنې عاقل وي.
٢. د (مرهونې) قبض به د راهن په اجازه ترسره کېږي.
٣. مرهونه بايد مشاعه (شريکه) نه وي. ځکه د مشاع شي قبضول او بندول صحيح نه دي.

د رهن احکام

١. مرتهن دا حق لري چې له راهن څخه خپل پور وغواړي او په همدې خبره يې بندي کړي.
٢. که چېرې راهن(اصلي مالك) د مرتهن له اجازې پرته رهن خرڅ کړي. دغه بيعه د مرتهن تر اجازې پورې موقوفه ده، که هغه ورته اجازه ورکړي بيا د ده بيعه صحت پيداکوي، همدارنګه که راهن خپل پور مرتهن ته ورکړ بيا هم بيعه صحت پيداکوي.
٣. که چېرې راهن (اصلي مالك) مړ شي، نو د ده ورثه دې مرهون خرڅ کړي او د ده پور دې ورباندې پرې کړي.[٣]

دوديزه ګروي (بيع الوفاء)
په دې بيعه کې داسې شرط اېښودل کېږي چې: بايع حق لري کله چې وغواړي ثمن مشتري ته بېرته ورکړي او مبيعه ترېنه واخلي.
دغه بيعه خلك د دې لپاره کوي چې له ګروی څخه د استفادې لپاره يوه لاره جوړه کړي.

١- بدائع الصنائع في ترتيب الشرائع - (ج ١٣ / ص ٣٨٤)
٢- العناية شرح الهداية - (ج ١٤ / ص ٤٤٨)- الفقه الإسلامي وأدلته - (ج ٦ / ص ٦٤)
٣- الکتاب - فقه حنفي - (ج ١ / ص ٢١٩)

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځکه تر څو چې بایع د مشتري پور نه وي پرې کړی، مشتري (مرتهن) د مبیعې (گرو شوي مال) څخه بلاعوضه گټه اخلي.
یوه ډله د فقهاوو دغه بیعه جایزه بولي.

فعالیت

دودیزه گروي (بیع الوفاء) له شرعي گروی سره مقایسه او تمثیل کړئ.

ارزونه

أ- لاندې پوښتنو ته ځوابونه ووایاست:

۱. رهن لغةً او اصطلاحاً تعریف کړئ.

۲. د رهن حکم څه دی؟

۳. د مشروعیت حکمت او دلیل یې ذکر کړئ.

٤. رکن یې څه دی؟

٥. د صحت شرطونه یې ووایاست.

ب. د صحیح (✓) نښه د صحیحو جملو مخې ته او د غلط (✗) نښه د غلطو جملو مخې ته کېږدئ:

۱- د رهن د قبض لپاره اهلیت شرط نه دی(   ).

۲- د رهن قبضول به د راهن په اجازه ترسره کېږي(   ).

کورنۍ دنده

د رهن په هکله په خپلو کتابچو کې یوه مقاله ولیکئ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

اجاره

احمد یو موټر ته ضرورت درلود، خو د موټر د اخیستلو توان یې نه درلود، له یوه شرکت سره یې قرارداد وکړ چې هره ورځ به د هغه شرکت په موټر کې خپلې وظیفې ته ځي او په مقابل کې به د میاشتې (۲۵۰) افغانۍ ورکوي، دغه عقد اجاره ګڼل کېږي.

د اجارې تعریف

په لغت کې: اجاره اسم مصدر دی، د (اجرت) یعنې: مزد او د کار عوض ته وايي.

په اصطلاح کې: د مال په مقابل کې د یو شخص او یا د یو شي نه ګټه اخیستلو ته اجاره وايي.[۱]

د مشروعیت دلیل یې

د سنت دلیل: رسول الله ﷺ فرمايي: ((مزدور ته مخکې له دې چې خولې یې وچې شي، خپله مزدوري ورکړئ.))[۲]

د اجماع دلیل

د امت په اجماع سره اجاره روا ده.

د مشروعیت حکمت یې

اجاره ددې لپاره روا شوې ده چې د خلکو اړتیاوې وربانديې پوره شي، ځکه هر یو شخص ټول هغه څه نه لري چې ورته اړتیا لري.

مستاجِـر

(د جیم په کسرې سره)هغه څوک دی چې د پیسو په مقابل کې ګټه تر لاسه کوي.

اجیر: هغه څوک دی چې پیسې اخلي او مقابل لورې ته کار کوي او ګټه ورته رسوي.

حکم یې

له عقد سره سم په منافعو کې د مستاجر ملکیت ثابتېږي او په ثمنو کې د اجیر ملکیت ثابتېږي.[۳]

۱- درر الحکام شرح غرر الأحکام - (ج ۷ / ص ٤٥)
۲- سنن کبری –بیهقی ٦/١٢١
۳- تبیین الحقائق شرح کنز الدقائق - (ج ١٤ / ص ٣٣٧)

(c) ketabton.com: The Digital Library

رکن يې

د اجارې رکن ایجاب اوقبول دی، په داسې لفظ سره چې په اجاره باندې د لالت وکړي.(۱)

د اجیرانو ډولونه

۱- مشترک اجیر . ۲- خاص اجیر.

مشترک اجیر

هغه څوک دی چې تر هغه د اجورې مستحق نه کېږي تر څو چې کار بشپړ نه کړي، لکه رنګ ورکونکی او دوبي (جامه مینځونکی).

خاص اجیر

هغه څوک دی چې په (ټاکلې) موده کې د خپل ځان په تسلیمولو د اجورې مستحق ګرځي، که څه هم کار ورڅخه وا نه خیستل شي، لکه یو څوک چې د یوې میاشتې کار لپاره په اجوره نیول شوی وي.

البته که کار یې نه کاوه او یا په کار نه پوهیده نوبیا دې شرطنامې مطابق عقد ورسره فسخه کېږي.(۲)

د اجارې د صحت شرطونه

۱. د ترون دواړه اړخه باید پرې رضایت ولري.

۲. معقود علیه (ګټه او منفعت چې اتفاق ورباندې شوی) باید معلوم وي، څو د شخړو مانع وګرځي.

۳. معقود علیه به حقیقتاً او شرعاً د تسلیمیدلو وړ شی وي او خاوند به یې د تسلیمیدلو وس لري، نو د داسې یو شي په اجاره ورکول چې د هغه تسلیمېدل حقیقتاً ناشونی وي جواز نه لري، لکه د تښتیدلي اوښ اجاره کول.

٤. کومه ګټه چې په هغې ترون شوې وي، هغه به شرعاً رواګټه وي.

٥. اجوره به معلومه وي.

فعالیت

اعاره له اجارې سره څه توپیر لري؟ د استاذ په مرسته یې ځواب ورکړئ .

۱- بدائع الصنائع في ترتيب الشرائع - (ج ۹ / ص ۳۱۰)

۲- بدائع الصنائع في ترتيب الشرائع - (ج ۹ / ص ۳۱۰)

(c) ketabton.com: The Digital Library

احکام

۱.کوم شی چې په بيعه کې ثمن کېدلای شي، هغه په اجارې کې اجوره کېدلای شي.
۲.د استوګنې لپاره د کورونو او دکانونو په اجاره نيول روا دي سره له دې چې د ګټې اخيستلو هدف يې څرګند نه وي.
۳.د کرنې لپاره د زراعتي ځمکو اجاره کول جائز دي، خو تر هغه وخته عقد نه صحيح کېږي تر څو چې د کښت نوعيت روښانه نه کړای شي او يا په پيل کې دا وواېي چې هر څه چې زړه مې وغواړي هغه به کرم.
۴.د سپرلی او بار لپاره د حيواناتو په اجاره نيول جائز دي.[1]

فعاليت

د اجارې مختلف صورتونه بيان کړئ

ارزونه

لاندې پوښتنو ته ځواب ورکړئ:
۱.اجاره په لغت او اصطلاح کې تعريف کړئ؟
۲.د اجارې د مشروعيت دليل او حکمت څه دی؟
۳.د اجارې حکم څه دی؟
ب.د صحيح (✓) نښه د صحيحو جملو مخې ته او د غلط (✗)نښه د غلطو جملو مخې ته کېږدئ:
۱.په اجاره کې بايد د ترون دواړه اړخه رضايت ولري ( ).
۲.معقود عليه چې هغه منفعت اوګټه ده، بايد معلومه وي ( ).

کورنی دنده

د دې لوست عمده ټکي وليکئ؟

۱- الکتاب - فقه حنفي - (ج ۱ / ص ۲٤۷)- درر الحکام شرح مجلة الأحکام - (۱ / ۳۷۳)

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library